

MANIPULACYA
POWSZECHNA

DLA

CESARSKO-KROLEWSKICH

W

KROLESTWACH

GALLICYI, Y LODOMERYI

SZLACHECKICH SĄDOW,

PIERWSZEY INSTANCYI

U Ł O Ź O N A.

Exemplarz in Krudo bendzie przedawany po 17½ Graycarow.

w W I E D N I U,

w Drukarni JANA TOM. DE TRATTNERN,

Ces. Krol. Dworu Typogr. y Bibliop.

I 7 8 3.

MANIPULATIO
SEU
INSTRUCTIO
UNIVERSALIS

PRO

CÆSAREO-REGIIS NOBILIUM
FORIS,

I N R E G N I S

GALLICÆ ET LODOMERIÆ

QUA

PRIMA INSTANTIA

I N S T I T U T I S.

Constat absque Ligamine 17¼ Cruciferis.

V I E N N A E,

TYP. JOAN. THOM. NOB. DE TRATTNERN,

SAC. CÆS. REG. AULÆ TYPOGR. ET BIBLIOP.

I 7 8 3.

ROZDZIAŁ I.

O właściwym Sądu Szlacheckiego ustanowieniu.

§. I.

Sądy Szlacheckie powierzony sobie Sędziowski Urząd na generalnych Seffyach sprawować będą. Dla rozkładzenia przeto czynności y spornych Spraw w Tygodniu trzy dni, to jest: w Poniedziałek, Czwartek, y Sobotę, do sprawowania zaś czynności do Szlacheckiego Urzędu Sędziego należących, jako są sprawy do przetrząśnienia przychodzące (*causæ pertractationum*) małoletnich Siérot, przezyrzenia rachunkow, w jeden dzień każdego Tygodnia, to jest: Wtorek właściwą Seffye składać: tak będą, aby, jeżeliby w dzień na Radę wyznaczony czas od Sądu wyięty (*feria*) przypadł, też Rada podług umiarkowania Prezesa albo w dzień poprzedzający trzymiana, lub też na następną przeniesiona została.

CAPUT I.

De propria Fori Nobilium Institutione.

§. I.

Fori Nobilium concreditum sibi iudicis officium in generalibus curabunt sessionibus. Ad dijudicanda proinde negotia, contentiosasque causas decidendas, hebdomadæ cujuslibet tribus, Lunæ videlicet, Jovis ac Sabbathi diebus; ad ea autem agenda; quæ ad nobile iudicis Officium pertinent, veluti sunt causæ pertractationum, Pupillorum, investigandarumque rationum, uno cujuslibet hebdomatis, Martis nimirum die, sessiones formales ita celebrabunt, ut si in diem formali secus sessioni destinatum feria inciderit, sessio pro Præsidis arbitrio seu in diem præcedentem reducatur, seu in sequentem transferatur.

§. 2.

Wolno jednak będzie Prezesowi, gdyby mnogość czynności tego wyciągała, Sessye także prócz dni od tego właśnie-wyznaczonych składać, y owszem następujące roboty, gdyby to za potrzebną rzecz osadził, na nadporządkowych załatwiać załatwianych.

a) Proźby słowne przed dwoma także Konfilyarzami y jednym Sekretarzem wnosić się mogą.

b) Przy odwodzie (*excepco*) w Procesach słownych przez Wyrok osadzonemi bądź mających, czterech Konfilyarzów, y Prezydujący jeden ma być wyznaczony, y od tych po wysłuchaniu usłnego Procesu, y po przedsięwziętym roztrząśnieniu Sentencya ułożona być może.

c) Ustanowić się mająca tym sposobem partykularna Sessya, y to także załatwiać będzie mogła, w czym stosując się do Zbioru cywilnego Sądowego (*codicem civilem judicarium*) względem postanowienia Kuratora do dóbr, czyli Spraw powszechnego dla Kredytorów Patrona, odno-

wienia

§. 2.

Liberum tamen erit Præsidi, si nimirum agendorum id copia exigeret, sessiones etiam præter dies ad easdem proprie destinatas, celebrare, quin sequentia etiam negotia, si nimirum necesse esse judicaverit, particularibus sessionibus pertractare.

a) Petitiones verbales a duobus etiam Confiliariis & uno Secretario excipi poterunt.

b) Ad excipiendos processus verbales per sententiam definiendos, Confilarii quatuor, & Præses unus deligi, atque ab his audito processu verballi deliberatio assummi, sententiaque ferri poterit.

c) Instituenda hoc modo particularis sessio ea etiam pertractare poterit, in quibus in conformitate Codicis civilis judicarii pro constituendo curatore bonorum, seu ad lites, communi creditorum Patrono, pro renovatione documentis corruptis, ratione item pacti præjudicialis, bonorum cessio-

A 4

sio-

wienia dokumentu zbutwiałego, tudzież umowy przed Sądowej (*pacti praejudicialis*) ustąpienia przez dłużnika na Wierzycielow dobr, albo przywrócenia sprawy do dawnego stanu (*pro restitutione in integrum*) dzień wyznaczony ten byź ma.

d) Do słuchania przysięgi, uśłowania przyjacielskiej między stronami ugody, do żadanego między stronami dokumentu Originalnego przy Sądzie przejrzenia, dwóch Konfiliarzow, jeden Prezydujący, y jeden Sekretarz wyznaczeni bywać mają.

e) Do Sądowych Licitacyi gruntow, y ruchomości czterech Konfiliarzow, jeden Prezydujący, y jeden Sekretarz oznaczeni będą. Tego wszystkiego, zaś ten szczególny jest zamiar: ażeby na oddzielney takowey Sessyi poleczone czynności natychmiast nawet, zakończone, y zupełnie załatwione byź mogły, ani aby na potym powtórnie co referowano było, ale aby ciż sami, którzy ułatwieniu tych okoliczności przytomnemi byli, onę roztrząśli.

fionis, aut in integrum restitutionis dies dictus est.

d) Ad iuramenta excipienda, tentandam item amicabilem partium compositionem, ad suscipiendam fors inter partes iudicalem documenti inspectionem, Consilarii duo, Praeses unus, & Secretarius unus deligentur.

e) Ad judiciales fundorum, realiumque subhastrationes, Consilarii quatuor, Praeses unus, & Secretarius unus ablegabuntur. Per cuncta vero isthac eo praecipue tenditur, ut separata istiusmodi sessio commissum sibi negotium illico etiam concludat, atque finaliter terminet; nec in posterum bis quidpiam referatur, verum ab iisdem ipsis, qui pertractationi interfuere, deliberatio aequae ac decisio fiat.

§. 3.

Do słuchania świadków zeznania, również jako y do inrotulacyi Aktow dość będzie na dwóch Konfiliarzach, y iednym Sekretarzu, których Prezes mianować będzie, y toż samo w takowych przypadkach zachować się ma, gdy w prywatnych sron pomieszkaniach, albo świadkowie słuchani, albo przysięgi złożone być mają.

§. 4.

Generalney Sessyi rzeczą będzie: Urzędow wszystkich przy Szlacheckich Sądach zostawać mających (oprócz Konfiliarzow y Sekretarzow) Szafunek, z tym iednak umiarkowaniem, ażeby przepisana liczba Osob, w każdym Urzędow rodzaju, zachowana była, ani nawet nadliczbn (gdyby y bezpłatną usługę swą czynić chcieli) przyjmowani być nie mają. Co się zaś na koniec umieszczenia kwiescentow tyce, w tym na wyżłę w tey mierze rozporządzenia wzgląd ma być miany.

§. 5.

§. 3.

Ad audiendas testium depositiones, quemadmodum ad actorum etiam inrotulationem Consiliarios duos & Secretarium unum, quos denominasse Præsidis erit, delegisse sufficiet; hocque idem in iis etiam casibus observabitur, ubi extra locum Iudicii in privatis partium domibus seu testes forent exaudiendi, seu iuramenta excipienda.

§. 4.

Generalis sessionis negotium erit: cunctorum ad fora Nobilium subsistentium cancellariæ Officiorum, (præter Consiliariorum atque Secretariorum munus) collatio; eadem cum moderatione, ut præfinitus personarum statui numerus in nulla Officiorum cathegoria excedatur, nec allibi super numerarii, etiam si gratuitam oblaturi essent operam suscipiantur. Cæterum ad Cæs. Regias de quiescentium applicatione exartas constitutiones reflexio omnino habeatur.

§. 5.

§. 5.

Sessya do czynności Urzędowych wyznaczona wszytierostrząśnienia, fierot rachunkow, fidei kommissow interessa przedsięwzie, y nie tylko takowe rozrządzenia uczyni, którą do objaśnienia szczegulnie Sprawy należą, ale też każdy interest ostatecznie zakńczy, tak izby: taż sama okoliczność powtórnie na generalney Sessyi referowana niebyła. Do takowey zaś Sessyi Ośm Konfiliarzow, y dwóch Sekretarzow delegowani bydź mają; sam jednakże Prezes po wyściu jednego Roku, to iest: gdy rzeczywisty stan interestow przez nowe jurisdikcyi ułożenie do Sądu Szlacheckiego przychodzących dokładnie rozpozna, o właściwym interestow podzielu, y ich ułatwieniu gruntowną relacyą przelożonemu sobie Sądowi uczyni.

§. 6.

Na Sessjach Konfiliarze wszytscy mają bydź przytomnemi, chyba by albo dla słabości zdrowia, lub też dla innych ważnych pryczyn wyraźnie od Prezesa swego

§. 5.

Sessio in Officiosis destinata, omnia pertractationum, Pupillorum rationum, & fidei commissorum negotia assumet, nec eas solum dispositiones faciet, quæ ad instruendam dundaxat causam pertinent; sed unum quodque negotium finaliter etiam terminabit, ita nimirum, ut idem negotium ad generalem sessionem iterato referri minime debeat. Ad hujusmodi autem sessionem Consiliarii octo, & Secretarii duo delegentur. Tempus quo hi confidere debeant, Præsidis constituetur arbitrio. Ipse tamen Præses post anni unius intervallum, cum nimirum genuinus per novam jurisdictionis regulationem ad fora nobilium devolutorum negotiorum status penitus innotuerit, de propria negotiorum distributione atque pertractione solidam relationem, præposito sibi foro porriget.

§. 6.

Ad sessiones Consiliarii omnes comparerebunt, qui nec ob adversam valetudinem, nec ob graves quasdam alias rationes, nominatim a Præside fuerint dispensati; vel qui

fwego dispenfowani byli, albo też za zezwoleniem tegoż Prezesa spoczynku dla wzmocnienia sił używali.

§. 7.

Dnia tego, którego generalna Sessya składać się ma, Konfiliarze równie jako y Prezes na Mieyscu wyznaczonym w takim czasie; stawiać się mają; aby Sessya o godzinie 9^{tey}. nie ochybnie zaczynać się mogła, która aż do godziny pierwszej po południu trwać będzie, chyba by iuż żadnego niezostawało gotowege (*exhibitum*) które by ieszcze dokońzone niebyło. Gdyby jednak to lub owe (*exhibitum*) w tym czasie właśnie referowane było, Sessya do drugiej godziny, iednakże nigdy dłużej przeciągniona być może. A jeżeli by takowy interes natych miały niemogł być dokończony, na tenczas podług pomiarkowania Prezesa naradzenie się albo tegoż samego dnia po południu, lub następującepo przedsię wzięte, y kontynuowane będzie.

qui juxta §. 45. ex ejusdem Præsidis indultu, otio ad vires reficiendas usi non fuerint.

§. 7.

Die eo, quo generalis sessio celebranda fuerit, Consilarii non minus, ac Præsides, in senatu eodem tempore ita compareant, ut sessio hora 9na omnino inchoari possit. Sessio porro usque ad 1mam horam durabit, nisi forte nullum superesset elaboratum Exhibitum, quod non jam etiam esset terminatum. Si quando tamen hoc illudve Exhibitum tempore isthoc sub referatu plane esset, sessio ad 2dam usque horam, (nunquam tamen ulterius) proferetur. Et siquidem istiusmodi negotium in continenti nequaquam posset terminari, tum pro Præsidis arbitrio consultatio de eodem, vel ipso illo promeridie, vel sequenti die reassumetur, atque continuabitur.

R O Z D Z I A Ł II.

O podawaniu *Exhibitum* y o *Protokule* *Exhibitorum*.

§. 8.

Cokolwiek do Sądu Szlacheckiego od sron, Magistratow, y nakoniec od podległych Instancyi, albo też y wyższych Sądow podane będzie, to żadney bynajmniey niepotrzebować będzie zwykłej formalności, tak względem podpisu, jako y addressowania do Urzędu, ale dość będzie na wyrażeniu Sądu na wierzchu *exhibiti*, do którego toż należy; usilnie się zaś tego strzedz potrzeba, aby w takich pismach od początku aż do końca nic nie pożytecznego wciągano nie było, ale to tylko, co się samey rzeczy tycze, porządnie y przyzwoicie, powiedziane, y dowiedzione zostało.

§. 9.

Cokolwiek od Urzędow do Sądu Szlacheckiego podano będzie, to wszystko ma bydź zapieczętowane, sronom zaś wolno iest:

C A P U T II.

De porrigendis Exhibitis, & de Protocollo Exhibitorum.

§. 8.

Quidcumque ad Forum Nobilium a partibus, Magistratibus, subordinatis denique sibi foris, aut superioribus etiam dicasteriis perventurum est; id omne exquisitæ cujusdam tam circa subsignationem, quam circa Inscriptionem erga Dicasterium formalitatis minime egebit; sed in Rubro nomen Fori, ad quod Exhibitum pertineat, indicasse sufficiet, maxima quippe diligentia cavendum est; ne ab ipso principio ad finem usque inutile quidpiam in idem ingeratur, sed id duntaxat: quod ad rem est, rite ac ordinate dicatur, atque deducatur.

§. 9.

Quidcumque a Dicasteriis ad forum Nobilium perventurum est, id omne obfigillatum sit, oportet; partibus e contra liberum *Instructio univers.* B esto

ieſt Piſma ſwoię do tegoż Sądu otwartę,
lub zapieczętowane podać.

§. 10.

Do podawania exhibitow w ſamym
mieyſcu Sądu, y w jednymże Domu Izba
naznaczona bydź ma, w którey *exhibito-*
rum Protokoliſta, właſny *exhibitorum*
Protokuł trzymający, poſtanowiony bę-
dzie.

§. 11.

Protokuł *exhibitorum* przed południem
od godziny 8 aż do 11 od południa
zaś od 3 aż do 5 nie wyłączaiać Nie-
dzielnych y ſwiątecznych dni wciąż
otwarty będzie, ażeby przez cały ten
czas Piſma podawane bydź mogły. y to
także ma bydź zachowano: aby (*exhibita*)
tę które niekiedyſ przez Pocztę przesyłać
zdarzy ſię, przez Sądowego Sługę ile
tylko można w czeſnie odnoſzonę, y do
Protokołu *exhibitorum* podawane były.

§. 12.

Exhibita do rąk ſamego Protokoliſ-
ty *exhibitorum* (który żadnym innym
Urzędem zatrudniony bydź nie ma) w
ſamym

eſto ſcripta ſua ad idem ſeu obſignata, ſeu
patentia porrigere.

§. 10.

Pro porrigendis Exhibitis in ipſo judi-
cii loco, & quidem in ipſa Curia ſeparatum
quoddam cubile deſtinandum, & in hoc pe-
cularis Exhibitorum Protocoliſta proprium
quoddam Exhibitorum Protocolum cu-
raturus conſtituendus erit.

§. 11.

Exhibitorum Protocolum ante meri-
diem ab hora 8va uſque 11^{am} a meridie
autem a 3ta uſque 5^{am} (nec ipſis domi-
nicis aut feſtis diebus exceptis) continuo pa-
tebit; quo nimirum per totum hocce tem-
pus Exhibita porrigi poſſint. Porro id quo-
que curandum erit, ut Exhibita illa, quæ
per publicum quandoque curſum ſubmitti
contingit, per adparitorem quoad fieri po-
teſt, tempeſtively adportentur, & ad Pro-
tocolum Exhibitorum porrigantur.

§. 12.

Exhibita in manus ipſius Exhibitorum
Protocoliſtæ, qui nullo erit alio Officio
occupandus, in ipſo Officii loco porrigen-
tur,

famym mieyscu Urzędu podawanie będą, ani wolno będzie Protokollście temuż iakowe *exhibitum* w innym (prócz Urzędowego) mieyscu przyjmować, albo w Urzędzie pod jakimkolwiek pozorem przyjęcie odmawiać. Obowiązkiem iego będzie: takowe *exhibitum* w przytomności podającego tą listzbą, która względem porządku czasu, co do podania właściwie należy, oznaczyć, y takowa listzba od 1^{go} Stycznia aż do ostatniego dnia Grudnia nieprzerwanie ciągniona być ma. Listzba ta na wierzchu każdego *exhibitum* troche niżej napisu widocznie położona, iako też y Dzień, którego podane, wyrażony będzie. Gdyby kto ó następującym iakowego Pisma podaniu pewność mieć chciał, takowy osobny Arkusz, na którym Rubryka podanego od siebie Pisma zapisana jest, ma do Protokołu przynieść, a na ten czas obowiązkiem Protokollisty będzie, takowy Rubryki Instrument, w przod go z Rubryką samego *exhibitum* dobrze zkonfrontowawszy, tą listzbą co y *exhibitum* oznaczyć, y razem dzień podania

tur, nec fas erit Protocollistæ eidem *Exhibitum* quoddam seu extra Officium acceptare, seu intra idem sub quocunque demum prætextu recusare. Obligationis ejus erit idem in præsentia exhibentis, eo Numero, qui *Exhibito* pro ratione seu ordine temporis, quo porrigebatur, proprie convenit, signare; qui Numerus a 1. inde Januarii usque ultimam Decembris cujuslibet anni serie non interrupta continuandus erit. Numerus iste in Rubro cujuslibet *Exhibiti* paulo infra Inscriptionem conspicue collocabitur, ubi etiam dies, quo porrigebatur, adnotandus erit. Si quis de præstita *Exhibiti* alicujus porrectione certitudinem sibi quampiam procurare voluerit, is ad Protocollum peculiare quoddam folium, cui Rubrica porrecti a se *Exhibiti* inscripta sit, adferat, oportet; Protocollistæ tandem munus erit, hoc Rubricæ Apographum, postquam scilicet id cum Rubrica *Exhibiti* probe contulerit, eodem quo *Exhibitum* Numero notare, diemque simul exhibitionis eidem adfigere, nec tamen ideo quispiam in loco Officii longius erit

dania przypisać. Ani jednak dla tego, kto na mieyscu Urzędu dłużey przytrzymany bydz ma, ile ze *exhibitum* już lidzbą swoią przyzwocie oznaczone, nawet po ułatwieniu tego, który ie podał, do Protokołu wygodnie, wciągnione bydz może.

§. 13.

Jako zaś *exhibita* jedne po drugim przychodzą, tak też one Protokollista (chybaby podanie świeżych exhibitów przeskadzać miało) porządnym lidzby cięgiem oznaczać, y do Protokołu, *exhibitorum* wciągać będzie, to iest: lidzbę *exhibiti*, potym Urząd, od którego też *exhibitorum* podane, nakoniec Imie y Przewisko kaźdey strony, którey *exhibitum* tycze się, iako też y przeciwney strony Imie y Przewisko, nie mniej w krótkich słowach istotną *exhibiti* treść wyrazi, y tym końcem, chybaby Rubryka z kąd inąd wiadoma była, wolno mu będzie, adnotacyą na wierzchu *exhibiti* dostateczniey wytłumaczyć, y Rubrykę przeyrzeć wyjąwszy leden przypadek, to iest: gdyby

stronie

detinendus, utpote quod Exhibitum Numero jam suo probe signatum, etiam postquam is, qui idem porrexerat, expeditus fuerit, Protocollo commode inferi possit.

§. 13.

Prouti Exhibita aliud post aliud obveniunt, ita ea Protocollista (in quantum nimirum isthoc per recentiora Exhibita impeditum non fuerit) ea, quam ordo Numerorum indicaverit, serie, Protocollo Exhibitorum inferet, id est: Exhibiti Numerum, dein forum, a quo idem Exhibitum submissum fuerit, tandem nomen & cognomen cujuslibet partis, quam Exhibitum concernit, adversæ item partis nomen & cognomen, & denique paucis genuinum Exhibiti argumentum seu objectum inscribet; quem in finem, nisi Rubrica aliunde pateat, liberum ei erit involucrum ejus explicare, & Rubricam inspicere, unico duntaxat casu excepto: si nimirum partis interesset: scripta sua a nemine præter ipsum

stronie na tym zależało, aby takowe Pisma nie od kogo innego jak od Prezesa utworzone były, w takim razie strona na wierzchu *exhibiti* także słowa: *do Rąk Prezesa* większemi Literami zapisać powinna będzie, y przeto: Protokollście *exhibutum* takowe otwierać nie będzie wolno; ale zapieczętowane, y przyzwoitym Numerem swoim oznaczone prosto do Prezesa odesłać, w Protokole zaś iż to *exhibutum* do rąk Prezesa oddane; wyrazić powinien.

§. 14.

Protokoł *exhibitorum* tak ma być trzymany, aby na boku każdej ćwiartki na 4 mniej, lub więcej palce próżne miejsca zastrawione było, ażeby Prezes w tymże do każdej lidzby Imię Konfiliarza, któremu to, lub owe, *exhibutum* do referowania oddać zechce, wyrazić mógł. Takowy zaś Protokoł każdego dnia nie przerwany lidzby ciągiem kończony być ma, przeto na każdym Arkuszu następująca formuła: *Protokoł exhibitorum dnia 11. Maia Roku 1784.* zapisana być powinna;

Præsidentem resignari, quem in casum pars involucro hæc etiam verba: *ad manus Præsidis* & quidem majusculis literis inscribere debet, & tunc quidem Protocollistæ Exhibutum referare fas non erit, sed ita ob-signatum, convenientique Numero suo æque notatum immediate ad Præsidentem mittere, in Protocollo vero, quod Exhibutum illud *ad manus Præsidis* directum fuerit, adnotare debet.

§. 14.

Protocollum Exhibitorum ita erit instituendum, ut scilicet ad cujuslibet paginæ marginem, 4 plus minus digitorum latum spatium vacuum relinquatur, quo nimirum Præsides in eo ad Numerum quemque nomen Confiliarii, cui hoc, illudve Exhibutum, referendum committere malit, adnotare possit; Protocollum porro isthoc diebus singulis non interrupta tamen Numerorum serie concludendum, atque adeo cuilibet philuræ sequens formula: *Protocollum Exhibitorum diei 11. May 1784.* in-

w świąteczne zaś dni też okoliczność wyrażona być ma: iż te dni świąteczne były, tak np. *Protokoł exhibitorem dnia 15. Maja 1784. dnia świątecznego.*

Jeżeliby którego dnia żadne nieprzyšły *exhibita*, jednakowoż ciągły porządek dni w Protokole przerywany być niema, ale to raczy tym sposobem wyrazić się ma: *Protokoł exhibitorem dnia 16. Maja 1784. nic nie podane;*

§. 15.

Exhibita do Protokołu nie odwólcznie wciągane zostana, ani kiedy wolno będzie Protokollście *exhibitu* którego wciągnięcie, do następującego dnia przewlec, ani kiedy od Mieysca Urzędu swego wprzód odeysć, aż poki wszystkie które dnia tego podane *exhibita* w Protokoł porządnie y przyzwocie wpisane nie będą.

§. 16.

Gdy *exhibitum* takowe podług tego co w Zbiorze Sądowym (*Codice judicario*) postanowiono iest, w dwoynasob lub pod więcej Rubrykami podawać się będzie,

na

scribenda erit. Ad festos porro dies hæc quoque circumstantia adnotanda veniet, quod nimirum festivi fuerint, ita e.g. *Protocollum Exhibitorem diei 15tæ May 1784. diei ferialis.*

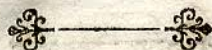
Si quo die nullum revera *Exhibitum* obveniet, *Protocollum* ideo continua dierum series nequaquam erit interrumpenda, sed id potius ita erit adnotandum: *Protocollum Exhibitorem diei 16tæ May 1784. Nihil obvenit.*

§. 15.

Exhibita *Protocollo* citra moram inferenda erunt, nec unquam fas erit *Protocollistæ* *Exhibiti* cujuspiam *Protocollationem* in diem sequentem differe, imo nec a loco *Officii* sui, prius unquam recedere, quam cuncta, quæ die eo obvenere, *Exhibita* *Protocollo* rite ac ordinate inserta, ab eo fuerint.

§. 16.

Dum *Exhibitum* quoddam juxta id, quod in *Codice judicario* constitutum habetur, in duplo, aut pluribus sub *Rubricis* porrigendum fuerit, tum unum quodque scri-

na ten czas każde Piśmo, lub też każda Rubryka iednążludzbą oznaczona być ma, *exhibitum* jednak raz tylko ma być wciągnięte, na boku zaś n. p. wyrażono być ma: *w Dmoyasob*, albo *pod. 4. Rubrykami*.

§. 17.

Exhibitum jednak do jakowego Sądowego Depozytu ściągające się, do Protokołu *exhibitorum* przyimowane być nie ma, ale podający każdego dnia Sądowego na Sessyi nadgłosi się, y tamże *exhibitum* swoje wraz z Depozytem odda, względem czego to, co w §. 89. y następujących przepisano iest; zachować się ma.

§. 18.

Podobniez gdyby to, lub owe *exhibitum Testamentu* zapieczetowanego tyczyło się, a iego publikacyi po śmierci Testatora domagano się, na ten czas podający toż *exhibitum* Prezesowi (lub gdyby ten na miejscu Sądu nie znajdował się) Vice-Prezesowi, prosto do rąk iednego, lub drugiego, odda.

Gdy

scriptum, seu Rubrica quævis uno eodemque erit Numero signanda; Cæterum *Exhibitum* semel duntaxat erit inferendum, ad marginem tamen hæc e. g. adnotanda venient. *In duplo aut sub 4 Rubricis.*

§. 17.

Exhibitum tamen, in quo de judiciali fors deposito quodam actum fuerit, ad Protocolum *Exhibitorum* nequaquam recipietur; verum exhibens quocunque die judiciali ad senatus sessionem insinuabit, ibique *Exhibitum* suum una cum deposito porriget, circa quod ea, quæ infra §. 89. & sequent. præscribenda erunt, observanda venient.

§. 18.

Non absimiliter, si in hoc illove *Exhibito* de obsignato quodam testamento ageretur, cuius publicatio post testatoris mortem urgeretur, Exhibens id Præsidi, vel si hic a loco iudicii abfuerit, Vice-Præsidi, & quidem immediate in unius alteriusve manus tradet.

§ 19.

§. 19.

Gdy *exhibita* do Protokołu nalezycie y porzadnie wciagnionę będą, a te w szczególności dla Referentow wyznaczone zostaną, na ten czas mają być od siebie oddzielone, y dla *Referenta* naznaczone w jeden Plik zebrane Adiunkt zaś Protokołu, co temu lub owemu Referentowi należy, w Tabelę Referentow dokładnie wpisać powinien, dla czego Protokollista mianowanego już pierwey Referenta Imię w Protokole na tych miał zanotować, aby przez to Prezes uważać mógł, iż do tych *exhibitow* mianowanie *Referenta* jest niepotrzebne. Na koniec to ma być pilno zachowane, aby *exhibita* same ile można najwcześniej przez Sług Kancellaryi z wszelką bacnością (iżby się co nie zatraciło) przesyłane były.

§. 20.

Protokół zupełnie ułożony na końcu każdego dnia Prezesowi będzie odsyłanym, który tenże przejrzy y przy tych *exhibitach*, które jeszcze pewnemu Referentowi wyznaczone nie są, Imię
Kon-

§. 19.

Postquam *Exhibita* Protocóllo rite ac ordinate inserta fuerint, in quantum singula suis jam fuerint Referentibus destinata, probe a se invicem separabuntur, eidem Referenti destinata in unum fasciculum colligentur, & a Protocollistæ Adjuncto, quodnam huic illive Referenti sit commissum, Tabella Referentium probe inscribetur; quo circa Protocollista denominatam prius Referentis nomen in Protocollo illico adnotabit, quod nimirum Præses per hoc admoneatur, quo *Exhibitis* iisdem Referentis denominationem jam non esse necessariam. Cæterum id quoque diligenter curabitur, ut *Exhibita* ipsa per Adparitores competenti Referenti adhibita, omnimoda cautela, ne scilicet quidpiam e scriptis pessumeat, quoad fieri potest, tempestive consignentur.

§. 20.

Protocollum plene jam formatum sub finem diei cujuslibet Præsidi submittetur. Is idem percurret, ac juxta illa *Exhibita*, quæ certo cuidam Referenti nondum fuerint destinata, nomen Consiliarii, cui id
con-

Konfiliarza, któremu ten Referat zlecić rozumie przypisze, potym zaś Protokoł na powrót do Protokollisty przesłany być ma; aby tenże wydzielenie nowych exhibitow na Referentow, y ich w Tabelę Referentow wciągnięcie, uskutecznić mogli.

§. 21.

Protokoł *exhibitorum* w mieyscu Urzędu wiernie chowany będzie, na końcu każdego Miesiąca Arkuszę dni wszystkich tym jak po sobie następują porządkiem, zebrane, zszytę, y lidzbą od Karty ćwiartki, do Karty, oznaczone będą. Po przeciągu zaś każdego Roku dostateczny Regestr z mianowaniem stron, od których *exhibita* podane, sporządzony będzie, w którym nie do liczby *exhibitu*, ale do Kart Protokołu cdwoływać się powinno. Gdyby od iedney strony więcej exhibitow w jednymże Roku podanych było, na ten czas Imię teyże strony nie ma być powtarzane, ale raczey wszystkie *paginy*, które do teyże stosują się, jedna po drugiej wyrażone być mają. Dla czego w Regestrze przy Imionach stron

obszer-

consignare voluerit, adscribet; Post hæc Protocollum Protocollistæ iterum remittetur, quo nimirum is tum consignationem istiusmodi Exhibitorum ad suos Referentes, tum horum in Tabellam Referentium inscriptionem, eo certius curare possit.

§. 21.

Protocollum Exhibitorum in loco Officii fideliter erit conservandum; ad finem cujuslibet mensis dierum singulorum folia, eo, quo sibi invicem succedunt: Ordine, colliganda, seu consuenda, Numeris denique suis per paginas notanda erunt. Post anni cujuslibet decursum super omnia, quæ annuo isthoc intervallo obvenere, index accuratus conficietur. Indici huic nomina partium, a quibus Exhibita obvenere, inscribentur; adhæc tamen non Exhibitorum numeri, sed protocolli duntaxat foliorum paginae citabuntur. Si anno eodem a parte eadem plura obvenisse contigerit Exhibita, nomen partis ejusdem sæpius haud erit iterandum, sed juxta illud omnes eæ paginae, in quibus nomen ejusdem partis occurrit, alia post aliam connotabuntur. Quamob-

Instructio univers. C

rem

obfzernieyfze nieco mieyſce, w którymby więcey może *pagin* wpisać można, zoſta-
wiać należy.

ROZDZIAŁ III.

O mydzieleniu *Exhibitorum* na Reſe- rentow.

§. 22.

Gdy Prezes Protokoł *exhibitorum* od-
bierze, tenże jak tylko może nay-
prędzey przeyrzy, treść czyli ekstrakty
uważy, y podług okoliczności ſame na-
wet Akta ſobie podać rozkaże, przeczy-
ta, y na koniec przy kaźdey lidzbie Imie
Konſyliarza tego, którego Reſerentem
mianować, zdawać mu ſię będzie, zapiſze.

§. 23.

Wyznaczenie y mianowanie Reſeren-
ta od pomiarkowania Prezesa zawieſło, y
Reſerenci dane ſobie Reſeraty przyjąć, y
koło nich pracować obowiążani będą; gdy-
by

rem in Indice iſthoc juxta partium nomina
ampliusculum ubique ſpatium, cui nimirum
ulteriores forte *paginæ* commode inſcribi
poſſint, reliquiſſe oportebit.

CAPUT III.

De *Exhibitorum* ad *Referentes* Con- ſignatione.

§. 22.

Præſes poſtquam Protocollum *Exhibi-*
torum percipiet, idem quoad poteſt
citius inſpiciet, Rubra attente percurret,
& pro ratione circumſtantiarum ipſa etiam
Acta exhiberi ſibi faciet, atque perleget,
& denique juxta quemlibet numerum no-
men Conſiliarii illius, quem in ea Cauſa Re-
ſerentem nominare ei viſum fuerit adno-
tabit.

§. 23.

Reſerentis delectio atque denominatio
ab ipſius Præſidis pendet arbitrio, Reſe-
rentesque demandata ſibi Reſerata accep-
tare atque elaborare nullo excepto omnes

by iednak mianowanemu Konfyliarzowi albo co do stron, albo co do sprawy, iakowa Prezesowi wprzód niewiadoma społeczność lub związek zachodził, na ten czas tenże sposobem niżey w §. 32. przepisany: od teyże pracy wymówić y uwolnić się będzie mógł. w innym zaś przypadku to mieysca mieć nie ma, ani wolno będzie Konfyliarzom (chyba by za wiadomością y wyraźnym zezwoleniem Prezesa) zdane Referaty między sobą wzajemnie zamieniać, y gdy które Referaty za wiadomością Prezesa zamienione będą, to w Tabellach Referentow wyraźnie zapisano być ma.

§. 24.

Prezes jednak w wydzieleniu Referatow: następujący zachowa przepis, to jest: aby:

a) Jeżeli który Referat *immediate* z wyższymi Aktami ma związek, Referent bez jakiey ważney przyczyny odmieniany być nie ma. Y dla tego do każdego do Sądu Szlacheckiego należącego *Fideicommissu*, każdego pierwszego Pozwu, każ.

obligantur. Si tamen Consiliario denominato seu cum partibus, seu cum ipsa causa, quædam Præsidi antea ignota intercederet communio, aut connexio, quæ ipsum Referatum illud in se assumere prohiberet, tum is quidem eo, qui infra §. 32. præscriptus est, modo laborem istiusmodi deprecari atque a se amovere poterit, secus nequaquam. Nec fas erit Consiliariis, nisi consulto et diserte consentiente Præside, demandatos sibi Referatus inter se invicem permutasse, quæ vero quandoque a Præside Referatorum permutatio concessa fuerit, ea in Tabellis Referentium expresse adnotabitur.

§. 24.

Præses tamen in distribuendis seu demandandis Referatibus sequentem observabit normam, ut nimirum.

a) Si quod referendum immediatam cum prioribus connexionem habeat, Referens citra graviolem aliquam causam, nequaquam mutetur. Quamobrem etiam pro quolibet ad forum Nobilium pertinenti Fideicommissu, prima qualibet actione, quo-

każdego Sieroty, tudzież każdych rachunkow, dziedzictwa, Tabularnych na koniec intereffow, y Spraw exekucyjnych, właściwy, y osobny Referent, który na tych miał w Protokole exhibitow zanotowany być powinien, wyznaczony będzie, y cokolwiek potym do teyże fundacyi, do tegoż *Fideicommissum*, albo cokolwiek do tegoż intereffu słoować się będzie, temuż samemu do referowania oddane być ma.

b) Aby intereffa między *Referentow* tak podzielone były, żeby każdy Konfiliarz w iak naywięcey rodzajach czynności potrzebną rzeczy wiadomość nabyć mógł.

c) Aby każdy Konfiliarz podług sił, y dobrej swej woli przyzwoite roboty przyspieszać uśiłował; żaden iednak nie ma być zbyt obciążony, ani oszczędzony, ale sprawiedliwa równość w wydzieleniu roboty między Konfiliarzami zachowana być ma.

libet pupillo, cuilibet rationum Causæ, cuilibet hæreditati, tabularibus denique negotiis, & Causis executionis, proprius ac peculiaris Referens, quem in ipso illico Exhibitorum Protocollo adnotare oportebit, denominandus, & quidquid demum ad eandem foundationem, ad idem Fideicommissum, aut quoque modo ad idem negotium spectaverit, ipsi eidem ad referendum erit consignandum.

b) Ut negotia inter Referentes pro ratione argumenti, seu materiæ ita distribuuntur, ut quilibet Consiliarius in quam plurimis negotiorum generibus exercendus, necessariam sibi rerum notitiâ comparare possit.

c) Ut ab unoquoque quidem Consiliario viribus & bonæ voluntati ejus congrua exigatur opera; neque tamen ullus eorum nimis obruatur, seu iusto plus occupetur, bene vero negotia æqua inter eos proportionem distribuuntur.

§. 25.

Gdyby Prezesowi to lub owe *exhibitorum* większey bydź wagi, lub szczegulnieyszey reflexyi wyciągać zdawało się, wolno mu będzie, drugiego także Konfiliarza jako Korreferenta do tegoż naznaczyć.

§. 26.

Gdy Prezes Imiona *Referentow* przy exhibitach przypisze, Protokół *exhibitorum* Protokollście natychmiast odesłany będzie, ażeby tyczące się *Acta* każdego Konfiliarza rozdzielić, y w *Tabellę Referentow* wyznaczone dla *Referenta exhibita* (jeżeli by to wprzod co do wiadomych Konfiliarzow nie nastąpiło) wciągnąć mógł.

§. 27.

Tabella Referentow ma bydź od Protokollisty następującym sposobem trzymana.

a) Aby każdy Konfiliarz osobne swoje miał zszyte Arkusze w których na boku równie jako y w Protokolle *exhibitorum* na 4. mniej, lub więcej, palcow szerokości próżnego zostawi się mieysca, ażeby

§. 25.

Si forte *Præsidi*, hoc illudve *Exhibitum* majoris esse ponderis, aut peculiari consideratione dignum videretur, liberum ei erit alterum etiam *Consiliarium* tanquam correferentem ad illud, denominare.

§. 26.

Postquam *Præses Referentium* nomina, juxta *Exhibita* ubique jam adscripserit, *Protocollum Exhibitorum* *Protocollistæ* illico remittendum erit, quo nimirum ibi *Exhibita* pro ratione eorum, quos concernunt, *Consiliariorum* rite disponi, & in *Referentium* *Tabellam* consignata, cuique *Exhibita*, (nisi hoc circa *Referentes* jam notos prævie factum fuerit) inscribi possint.

§. 27.

Referentium Tabellas *Protocollista* ita instituet.

a) Ut quilibet *Consiliarius* peculiarem suum obtineat ternionem, ad cujus marginem, æque ac in *Exhibitorum* *Protocollo* ad 4 plus minus digitorum latitudinem, vacuum relinquetur spatium, ubi scilicet Numerus

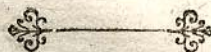
ażeby lidzba, którą *exhibittum* w Protokole oznaczone jest, y dzień którego *Exhibitum* też ułatwione; zapisać można.

b) Ażeby zawsze, y z wyraźnym każdego dnia zanotowaniem Referentowi w wyznaczonych dla niego Arkuszach wydzielone *exhibita* zapisywane były, y na koniec.

c) Aby od 1. Stycznia aż do ostatniego Grudnia lidzbą ciągiem po sobie idącą, *Referaty* oznaczone były, y oraz aby lidzba, która na *exhibitum* w Tabelli *Referenta* wyznaczona jest, też sama do każdego *Exhibitu* przyłączona była.

§. 28.

Gdy tak wszystko w Tabelle *Referentow* wpisane będzie, na tenczas Protokollista tegoż samego dnia każdemu Konsyliarzowi należące do Jego *Referatu* interesa przez Sługę Kancellaryi (mając baczość aby dobrze związane, y Pieczęcią opatrzone były, takby iżby się ani odwiązać, ani od kogo byź czytane, ani wcześci zatracone byź mogły) przefzle.
Tako-

quem *Exhibitum* in Protocollo *Exhibitorum* gerit, & dies æque, quo *Exhibitum* idem terminatum fuerit, adnotari possint.

b) Ut in easdem per dies singulos, & quidem die quolibet, singulariter ac separatim notato, Referenti, cui ternio destinatus est, consignata *Exhibita* inscribantur, & denique.

c) A 1. inde Januarii usque ultimam Decembris ad cujuslibet Referentis rationes, continua sese serie excipientes Referatorum Numeri, adscribantur, isque præterea Numerus, quo *Exhibitum* in Tabella Referentis notatum est, unicuique *Exhibito* adjiciatur.

§. 28.

Postquam in Referentium Tabellas rite omnia inscripta fuerint, unicuique Consiliario spectantia ad Referatum ejus negotia, a Protocollista, medio adparitoris eodem adhuc die, et quidem provida cum cautela, probe nimirum colligata, ac solide obsignata, ne scilicet acta seu referari, seu legi, a quopiam possint; neve quid ex hisdem pereat, submittantur. Et hæc qui-

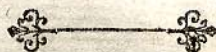
Takowe zaś Aktow odesłanie tylko do pomieszkania Konfiliarza w mieyscu Sadowym następować powinno, y gdyby Konfiliarz z tamtąd miał się oddalić, ma pod własną odpowiedzialnością starać się, ażeby przesłane sobie tym sposobem Akta pewnie y wcześniej odebrać mógł.

§. 29.

Gdyby kiedy Prezes iakowe do Protokołu wciągnięte *exhibitum* sobie podać żądał, y one dłużej u siebie zatrzymał, takowe zatrzymanie ma pod lidzbą przyzwolną, własną ręką zanotować.

§. 30.

Tabelle *Referentum* na każdy dzień Rady czyli Sessyi do Izby Sadowey przynoszone być mają, na końcu każdego Roku porządnie ułożone, w Registraturze przez 10. Lat chowane, a potych przeciągu zniszczone będą.

quidem actorum consignatio in eam nonnisi Consiliarii habitationem fiet, quam is in loco iudicii habet, quippe Consiliarius, si extra iudicii locum alicubi diverterit, de eo, ut submissa sibi acta certo ac tempestive satis percipiat, proprio suo periculo prospicere debet.

§. 29.

Si quando Praeses hoc, illudve Protocollo insertum Exhibitum, sibi exhiberi petiisset, idque fors detinisset, factam a se detentionem hanc, ad Numerum convenientem propria manu adnotabit.

§. 30.

Tabellæ Referentium quolibet Consilii die in Senatū erunt deferendæ, post anni cujuslibet finem in ordinem redigendæ, in Registratura decem continuis annis conservandæ, & post horum intervallo, tollendæ erunt.

R O Z D Z I A Ł IV.

O wygotowaniu Exhibitow, do przyszłego Referatu.

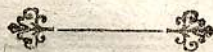
§. 31.

Referent powinien w przód przeyrzeć, jeżeli lizby *Referatow* porządnie po sobie następują, a przeto jeżeli iezcze iakie *exhibitum* Jemuż nie oddane. Gdyby błąd w tey mierze iakowy postrzegł, z Protokollistą *exhibitorum* iako nayprzedej ma się rozmówić, y omyłkę poprawić, inaczey zaś, lub w częścicy zdarzanych aczkolwiek poprawianych omyłkach Prezesowi doniesie, ażeby tenże: Protokollistę do zachowania powinney w tey mierze ostrożności przynaglił

§. 32.

Gdyby zaś *Referent* z wyznaczonego sobie *Referatu* poznał, iż jakowy lub ztymże interessem, lub z samemi stronami Prezesowi wprzód niewiadomy związek zachodzi, któryby onemu do przyięcia

Re-

C A P U T IV.

De Exhibitorum ad futurum Referatum elaboratione.

§. 31.

Referentis erit ante omnia id inspexisse: an Numeri Referatorum suorum alter post alterum iusta sequantur serie? atque adeo an non unum alterumve *Exhibitum* nondum ipsi sit consignatum? Errorem huiusmodi si quando animadverterit, rem cum *Exhibitorum* Protokollistą quamprimum conferet, erratumque emendabit; secus vero, aut post frequentiores, illico ut ut emendatos errores, rem ad Præsidem deferet, quo tandem is Protokollistam ad debitam in hoc puncto exactitudinem adstringere possit.

§. 32.

Quod si Referens ex commisso sibi *Exhibito* animadvertat, sibi seu cum ejusdem objecto, seu cum partibus ipsis quampiam Præsidi antea ignotam communionem aut connexionem intercedere, quæ ipsum

Re-

Referatu był na przeszkodzie ; Prezesowi ó tym na naybliższym dniu Rady , doniesie ; który gdy takową przeszkodę za gruntowną osądził by , *exhibitum* toż innemu Konfyllarzowi do referowania odda. Co zaraz w Protokole równie , iako y w Tabellach *Referentow* podczas Sessyi zanotowane , *exhibitum* zaś takową od świeżo mianowanego *Referenta* , natychmiast odebrane bydz ma.

§. 33.

Jeżeli zaś nic nie przeszkadza , iżby mianowany *Referent exhibitum* do referowania przjąć mógł , na ten czas wszystkie *exhibita* bez zwłoki przeczyta , y koło ich wypracowania tey pilności y starania przyłoży , którego po nim uczyniona uroczysta Bogu y Monarze przysięga wyciąga.

§. 34.

Referent w takowych sobie wydzielonych *exhibitach* , które iasnemi słowy Sądowego przepisu ułatwione bydz mogą , y osobnego rozszdzenia niewyciągaia , ale takowym rozszdzeniem , które bez zwy-

Referatum illum in se suscipere impediat , Praefidi impedimentum isthoc proximo Sessionis die referet , quo demum is , siquidem id satis momentosum esse judicaverit , *Exhibitum* idem , alio Consiliario referendum committere possit. Et hoc quidem in Protocollo æque ac in *Referentium* Tabellis durante adhuc Sessione illico adnotandum ; *Exhibitum* autem hujusmodi a recens denominato *Referente* in instanti acceptandum erit.

§. 33.

Si vero nil obstat , quin denominatus *Referens* consignati sibi *Exhibiti* *Referatum* suscipere possit , tum is singula *Exhibita* illico perlegat , iisque elaborandis eam operam atque diligentiam impendet , qua datam a se per solenne jusjurandum , Deo , ac Principi fidem , adimplere possit.

§. 34.

Referens ad consignata sibi ejusmodi *Exhibita* , quæ ex clavis ac disertis *Codicis judicarii* verbis , quin peculiari ejus dijudicatione egeant , decidi possunt , quæque ejusmodi duntaxat dispositiones require-

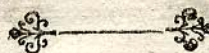
Instructio univers. D rent

zwykłego naradzenia się na Seſſyi obędzie się, reſolwować ſię mogą, ma liźbę tylko, którą *exhibitum* w Protokole oznaczone, iako też y formę Reſolucyi, którą też *exhibitum* załatwić rozumi, na oſobnym Arkuſzu ſłowo w ſłowo wypisać, w takowych zaś exhibitach, które gruntownieyſzego rozeznania y zaſtánwienia ſię wymagają, ma *Referent* przy kaźdym *exhibicie* na oſobnym Arkuſzu, na początku równie z liźbą *Exhibitu* wyraziwſzy, doſtateczną treść intereſſu opisać; gdyby na koniec *exhibitum* tak było zwiąźłe y iaſne, iżby żadnego niepotrzebowało *extractu*, y na ſamym onego wciąż przeczytaniu przeſtać można, na ten czas w prawdzie *Referent* od czynienia *extractu* wolnym będzie, iednakowoź nie będzie mógł tey wolności tak daleko używać: iżby obſzernieyſze takżę Piſma cale czytywać mógł, y Prezes gdyby takową opieſzałość poſtrzegł, moc mieć będzie do napomnienia takowego *Referenta* y gdyby to ieſzcze do wſtrzymania jego doſtatecznym niebyło Powodem, będzie mógł

rent, quarum cauſa formalem inſtituiſſe conſultationem haud eſſet operæ pretium; Numerum duntaxat, quem *Exhibitum* idem in Protocollo gerit, quemadmodum & formale concluſi, quo *Exhibitum* illud decidi poſſe credit, ad ſeparatum folium de verbo ad verbum deſcribet. Ad ſingula vero ea *Exhibita*, quæ peritiorem requirerent indaginem, atque deliberationem, *Referens* in peculiari hocce folio, in cuius fronte Numerus *Exhibiti* adnotandus erit, adæquatum ac ſolidum totius negotii *Extractum* conficiet. Si denique *Extractum* adeo foret ſuc inctum ac perſpicuum, ut nullo egeret *Extractu*, ſed per extenſum etiam commode prælegi poſſet; tum quidem *Referens* ab *Extractu* conficiendo liber tantisper erit, neque tamen licebit ei libertate iſthac uſque adeo abuti, ut prolixiora etiam ſcripta per extenſum quandoque prælegi faciat. — Præſes quippe, poſtquam iſtiusmodi negligentiam animadverſerit, poteſtatem habebit Referentem talem commoneſciendi, & ſi cui ad hoc ſufficiens deeſſet iudicium, ad id etiam adi-

mogł go przynaglec do czynienia *Extraktów* wszystkich sobie danych *exhibitorum*.

§. 35.

Gdyby zaś *exhibitum* lub w pisanym jakim *Processie*, niektóre lub wszystkie *Pisma* nazbyt były rozciągle, na ten czas *Referent* z takowego *exhibitum*, lub *Pism*, *extrakt* pilnie y dokładnie wyciągnąć ma, żadnego dokumentu albo dowodu nie opuściwszy, samą prozbę iak w *exhibicie* opisana jest, słowo w słowo wyrazi na koniec w każdym *Referatach instrumenta* przyłączone, tym iak po sobie idą porządkiem, z obszerniejszych zaś *Pism*, to co się samey rzeczy tycze, wypisze, ażeby dłuższym tego przetrząsaniem, *Sessyi* bez potrzeby nie tamował.

§. 36.

W każdym *Processie Referent* zdanie swoje gruntownie y pilnie wypracowane na *Piśmie* poda, strzedz się zaś ma, ażeby biegu *Sessyi* próżnym rozszerzaniem się, nie.

gendi, ut ad singula consignandi ipsi *Exhibita*, suos *Extractus* conficiat.

§. 35.

Si vero *Exhibitum*, vel in scripto aliquo *Processu* hæc illave, vel omnes etiam causæ scripturæ admodum essent prolixæ, tum *Referens* super eo, de quo agetur *Exhibito*, seu de causæ scriptura *extractum* omni cum diligentia atque exactitudine conficiet, e documentis aut probationibus, ne unum quidem unquam prætervehet, ipsum *Petitum*, ita ut in *Exhibito* descriptum est, de verbo ad verbum exprimat; Cæterum ad singulos *referatus*, quo sibi ordine advoluta instrumenta invicem succedunt, inter fusiora autem & prolixiora, dicta ea, quæ ad rem pertinent, probe sibi notabit, ne scilicet ob longiorem eorum exquisitorem, *Senatus* inutiliter detineatur.

§. 36.

Super unumquemque *Processum Referens* votum solide ac diligenter elaboratum scripto dabit; cavebit autem, ne *Senatum* inani prolixitate detineat, ulteriori-

nie trudnił, y czaſu do ułatwienia innych intereſſow nie zabierał. Na końcu zaś ſwego zdania ſentencyą, iak ią mieć ułożoną Sądzi, ſłowo w ſłowo wyrazi, y tenże ſam ſwoy *Referat* podpiſze.

§. 37.

Exhibita, które ſię Spraw przez *Sentencyą* ułatwiać mających nietyczą, *Referent* na naybliſzym dniu Rady, zawsze referować będzie, chyba by ſię, tak rzecz miała, iżby bez naruſzenia ſprawiedliwości nawet do tego czaſu przewleczoną byſz nie mogła. W takim bowiem przypadku *Referent*, iak tylko informowanym zoſtanie, rzecz tę nieodwłocznie Prezeſowi donieſie, y z nim o przedſięwzięciu przyzwoitych ſrodkow naradzi ſię, a na ten czas Prezeſowi wolno będzie dla zwłoki nie cierpiącego naradzenia ſię, iednego, lub więcey, Konſyliarzow wezwać.

§. 38.

Referent Proceſſow aż do *Sentencyi* przychoſzących przygotowanie tak przyſpieszać będzie, iżby przynaymniey w

busque negotiis tempus ſubripiat. Ad calcem denique voti, ſententiam, ita, ut eam concipiendam judicaverit, de verbo adverbum exprimat, & tandem hoc ipſum *Referatum* ſuum ſubſignabit.

§. 37.

Conſignata *Referenti Exhibita*, quæ non *Proceſſus* ad *Judicis* uſque ſententiam terminatos concernunt, *Referens* proximo *Sessionis* die ſemper referet, niſi forte res ita eſſet comparata, ut citra *juſtitiae* violationem nec adhuc quoque differi poſſet. Hoc enim in caſu *Referens*, ut primum de iſtiusmodi negotiis probe informatus fuerit, rem illico ad *Præſidem* deferet, cumque eo de diſpoſitionibus quam maxime convenientibus aget, tuncque *Præſidi* liberum erit, ad hujusmodi moram non ferentem conſultationem, unum alterumve *Conſiliarium* invitare.

§. 38.

Referens *Proceſſuum* ad *Judicis* uſque ſententiam, terminatorum elaborationem ita accelerabit, ut ii poſt 30. ad ſummum

30. dniach referowane były. Prezes iednak gdyby szczególne jakie okoliczności tego zdawały się wyciągać, więcej czasu także pozwolić, lub też przyspieszenie nakazać, moc mieć będzie.

§. 39.

Referent *exhibita* te, do których mu Korreferent przydany, przed innemi przed się wezmie, z którymi się ułatwiwszy, oneż mianowanemu Korreferentowi, (nie przyłączając iednak swojego zdania), odda, Korreferent zaś zdanie swoje na osobnym liźba *exhibitu* oznaczonym Arkuszu, tym właśnie sposobem iaki *Referentowi* przepisany jest, wyrazi, co uczyniwszy: *exhibitum Referentowi* odeszle, aby swego czasu referować mógł.

§. 40.

Prezes w postanowionych czasach *Tabelle Referentow* bacznym przejrzy okiem, uważając, iezeli co u którego Konfiliarza zaniedbane nie zaległo. Gdyby zaś co dłużej nad pozwolony czas zatrzymanego postrzegł, o przyspieszenie

na-

dies, omnino referantur. Præses tamen, si forte pecculiares quædam circumstantiæ id ei viderentur exigere, Referenti plus etiam temporis indulgendi, aut majorem etiam accelerationem injungendi, potestatem habebit.

§. 39.

Referens Exhibita illa, ad quæ ipsi *Correferens* forte adjunctus fuerit, præ cæteris elaboranda assumet, labore finito eadem denominato *Correferenti*, (opinionem tamen sua nequaquam adjecta) submittet; *Correferens* vero votum suum ad separatum quoddam *Exhibiti* Numero signatum folium, eo plane modo, qui *Referenti* præscriptus est; scribet, quibus factis *Exhibitum Referenti* remittet, quo nimirum id tempore suo referre possit.

§. 40.

Præses statutis temporibus *Tabellas Referentium* vigili percurret oculo, exploraturus nimirum, an non aliquid apud hunc? illumve *Referentem* neglectum hæreat? Si quid vero ab aliquo ultra concessum tempus, detineri animadverterit, eum

D 5

de

napomni, y tym sposobem napomniony na następującym dniu Rady, albo same *exhibitum*, albo uczynione sobie napomnienie referować będzie obowiązany, y w tym drugim przypadku przyczyna opóźnienia do Protokołu przyjęta, y od Prezesa za dostateczną, lub nie? uznaną być powinna, a podług okoliczności przyzwoity także termin naznaczyć się może.

§. 41.

Gdyby zaś uczynione od Prezesa napomnienie nieskuteczne było, zaniedbany takowy Urzędu obowiązek do wyższego przyzwoitego Sądu doniesiony będzie, ażeby Konfiliarz, na którego ta wina padła, od Urzędu y pensyi do czasu oddalony, albo innym podług okoliczności sposobem poprawiony być mógł.

§. 42.

Konfiliarz, któremu jakowey fundacyi referat polecony jest, o dostatecznym teyże Fundacyi stanie porządne zachowa opisanie, w którym, iakim właściwie sposobem taż fundacya uczyniona; na iaki koniec? pod iakimi zakładami ustanowio-

de re acceleranda commonefaciet, quidem admonitus ad proximum senatum seu ipsum *Exhibitum*, seu factam ad eum admonitionem referre omnino obligabitur; quo nimirum casu in posteriori ratio retardationis ad Protocollum assumi, sufficiens ne sit excusatio? an minus; a Præside judicari, & pro ratione circumstantiarum conveniens etiam terminus, præfigi possit.

§. 41.

Si forte factam a Præside admonitionem nil profecisse contingeret, neglecta isthæc muneris obligatio, ad competens superius Forum deferenda erit, quo nimirum Consiliarius, in quem culpa ceciderit, ab officio & salario suspendi, aut quoque modo pro circumstantiarum ratione, corrigi possit.

§. 42.

Consiliarius, cui hujus illiusve fundationis Referatus demandatus est, super genuino ejusdem fundationis statu ordinatum quoddam servabit Regulare, in quod, quomodo fundatio eadem revera comparata sit? quem nimirum in finem, quibusve
sub

nowiona, wyrazi, fundusz iey dostatecznie y przez wszystkie okoliczności wyłoży, szczególne względem niey zachodzić mogące przypadki wyrazi, Kuratorow na koniec iey, y uczestnikow opisać, y co względem nich zachodzić by mogło, w pamięci zachowa, ażeby, jeżeli kiedy, od niego oświecenie w tey mierze żądane będzie, też w krótkim czasie gruntowne, y dokładne, uczynić, lub gdyby inny *Referent* do teyże sprawy naznaczony bydź miał, potrzebne onemu wiadomości udzielić, mógł.

§. 43.

Podobnie y takowy *Referent*, któremu iakowego *Fideicommissu* polecony jest Referat, stanu tegoż właściwego porządne zachowa opisanie, w którym rzeczysztą ustanowionego *Fideicommissu* naturę, właściwe *Fideicommiss* składające dobra, z przyłączonemi względem tych przestrogami, Posiadaczow, y Kuratorow *Fideicommissu*, ciężary także onegoż, y do oczyszczenia przypadające mogące długi, dostatecznie wyrazi, nic co do tego *Fidei-*

sub conditionibus sit instituta? inscribet; fundum illius exacte atque per omnes circumstantias exponet, & singulas circa eum forte obvenientes vicissitudines adnotabit, curatores denique ejus atque participes consignabit, & quidquid relate ad eosdem accidat, memoriae prodet, ut nimirum, si quando ab ipso informatio de eodem peteretur, eam intra breve tempus solidam atque adæquatam præstare, nec minus, si alter forte causæ eidem, *Referens* dein constituendus esset, is huic de eo necessariam illico informationem dare possit.

§. 43.

Non absimiliter & is *Referens*, cui hujus illiusve *Fideicommissi* ordinarius demandatus est Referatus, super statu ejus genuino ordinata habebit raptularia, inque hæc genuinam *Fideicommissi* instituti illius indolem, atque naturam, propria nimirum *Fideicommissi* corpora, cum subvenientibus ei forte circa eadem observationibus; *Fideicommissi* Possessores, & Curatores, onera item ejusdem, & præstandas ne fors depurationes aliquas, accurate atque exacte

fideicommissu ściągać się może, nie opuszczając, ażeby nie tylko gruntowne y doskonałe, gdyby od niego żądano było, objaśnienie o tym dać mogł; ale też gdyby względem którego *Fideicommissu*, osobliwie względem nakazanego ich oczyszczenia, lub ze strony Posiadaczow albo Kuratorow zwłokę iaką postrzegł, ó tym przyzwolicie na Sessyi doniosł, ażeby potrzebne szkodki użyte być mogły.

§. 44.

Przy końcu każdego Roku, każdej tak fundacyi, iako y *Fideicommissu* stan, przez Konfiliarza Referat w tym mającego, Prezesowi na Piśmie podany będzie.

§. 45.

Każdemu Konfiliarzowi wolno będzie, każdego Roku uwolnienia od wszelkich prac na Sześć Niedziel u Prezesa prosić, y tenże czas albo ciągle, albo różnemi razami, bądź do wzmocnienia sił, bądź

te inscribet, & omne demum id, quod subinde relate ad illud *Fideicommissum* acciderit, probe adnotabit, quo nimirum non firmam tantum atque adæquatam (siqua desiderata fuerit;) de ea informationem dare valeat, verum etiam si quando circa hoc, illudve *Fideicommissum*, præsertim in puncto impositarum depurationum, tam ex parte *Fideicommissi Possessorum*, quam *Curatorum* moram aliquam observaret, id pro eo ac par est, ad Sessionem referri, deque iis, quæ maxime expedire videntur, prospici possit.

§. 44.

Ad cuiuslibet anni finem, uniuscuiusque tam fundationis, quam *Fideicommissi* Status, per eum, cui incumbet *Referentem*, Præsidi exhibendus erit.

§. 45.

Unicuique Confiliario liberum erit: annis singulis dispensationem ab omnibus laboribus per sex hebdomadas apud Præsidem petere, hocque tempus seu interrupte ac per vices, seu in una continua serie,

bądź do intereffow domowych rozrządzenia obrócić, Prezes zaś żadanego tego do spoczynku czaſu, niema odmawiać, chyba gdyby przez Jego nieprzytomność albo naywyżſza ſłużba, albo ciągły bieg intereffow uſzczerbek ponosić miał. Gdyby nakoniec który Konſyliarz używając odpoczynku za mieyſcem Sądu, albo dla ważnych iakich przyczyn na dłuższy czas uwolnienia ſię od pracy żadał. Prezes onemu tak na oddalenie ſię od mieyſca Sądowego (nie za Granice jednak C. K. Dziedzicznych Kraiow) jako też podług ważności przyczyn czaſu więcej nad Sześć Tygodni, (byle nie więcej nad trzy Mieſiące) pozwolić tym iednak dodatkiem moc mieć będzie, iż dłużſza nad Sześć Niedziel niebytność przepiſanym taxom z ſalarium odciągać ſię mającym, podlegać będzie. Jeżeliby zaś który z Konſyliarzow: ó pozwolenie dłużſze nad trzy Mieſiące proſić zamyſłał, w takowym przypadku także nie gdzie indziej, iak u Prezesa ſwego, to ieſt przełożony ſzy wszystkie okoliczności y przyczyny

na

ſerie, ſive viribus reficiendis, ſive familiari rei ſuæ curandæ, atque inſtituendæ impendere. Præſes autem ei iſthoc otii tempus, haud alias negabit, quam ſi ſervitium per ejus abſentiam læderetur, continuusque negotiorum curſus impediretur. Si quis demum Conſiliarius concedendo ſibi otio extra locum judicii frui, aut ob graves forte cauſas, ad longius ſe tempus a laboribus diſpenſatum fore vellet, hoc quoque a Præſide peculiariter petet; iſ vero ei tam extra judicii locum, (intra hæreditarias tamen Cæſareo Regias terras,) proficiſcendi, quam pro gravitate cauſarum ultra 6 etiam hebdomadas, (nunquam tamen ultra 3 menſes) emanendi facultatem impertiri (ſed ea duntaxat lege, ut dum ultra 6 hebdomadas abſuturus eſſet, legalibus taxis præſtandis, ferendæque e ſalario ſuo defalcationi, ſeſe omnino ſubmittat;) poteſtatem habebit. Si quis autem e Conſiliariis diſpenſationem ultra 3 etiam menſes permittendam petere meditaretur; pro hoc quidem in caſu æque non alibi, quam apud Præſidem ſuum, adductis nimi-

Inſtructio univerſ. E

rum

na Piśmie ó to będzie profit. Tego jednak pozwolenia Prezes własną władzą bynajmniey nie udzieli, lecz rzecz tę, (przyłaczywszy swoje zdanie) do C. K. Nayswyższej Sprawiedliwości Nadworney Rady doniesie, y dalszey w tey mierze rezolucyi oczekiwać będzie. Na ostatek gdyby który Konfiliarz za Granicę Prowincyi, Królestwa, wolności wyiechania: żądać miał; ten podług wyszłego przepisu dnia 21. Grudnia 1780. Roku, tym końcem do samego Dworu udać się ma.

ROZDZIAŁ V.

O Referacie exhibitom, roztrząsaniu, y Sądzeniu.

§. 46.

Posiedzenie Sądowe, przed podzieleniem Konfiliarzow na inne mnieysze Senaty, początek swoy weźmie: od przeczytania zaszłych może rezolucyi, y powszechnych ustanowień do Sądow Szlache-

chec-

rum omnibus circumstantiis, motivisque expositis scripto se se insinuabit. Hanc tamen facultatem Præses potestate propria nequaquam concedet, verum rem opinione sua subjuncta ad Cæs. Reg. supremum Justitiæ Tribunal deferet, ulterioremque, de ea resolutionem præstolabitur. Denique si quis Consiliarius extra Provinciam Regnum, proficiscendi facultatem sibi concedi petiturus esset, is in conformitate emanatæ sub dato 21. Decembris 1780 Anno constitutionis, sine eo ad ipsam Aulam recurrat, oportet.

CAPUT V.

De Exhibitorum Referatu, de deliberatione, item atque decisione.

§. 46.

Sessio initium suum, & quidem antequam e Consiliariis nonnulli ad alios particulares deligantur senatus, ab eo inchoabit, ut consignatæ forte Nobilium foris Resolutiones, atque Generalia prælegantur, cæ-

E 2

te-

checkich y wydania potrzebnych nie od-
włócznie rozrządzeń. Tych Dworskich
Wyrokow, które nie tylko samę Sprawę
rozstrzygają, ale prawo iakowe usta-
wiają, Konfiliarzowi każdemu ieden Exem-
plarz czyli Drukowany, lub pisany dany
będzie. Innę *exhibita* Prezes, podług
wiadomych sobie interesów mniej lub
więcej przyspieszenia wyciągających, tym
porządkiem, iak mu się zdawać będzie,
referować zaleci. Względem spraw ied-
nak już przez Konfiliarzow wygotowa-
nych, na to szczególnie uważać należy,
aby ta, która pierwej do Sądu Szlache-
ckiego podana była, pierwej też refero-
wana została, chybaby iaka sprawa dla
wynikającego z zwłoki niebezpieczeństwa,
prędzszego przyspieszenia wyciągała.

§. 47.

Referat od Konfiliarza tak ma być
wprowadzony, iżby *exhibitum* albo też
wyjętą z niego treść, wraz z napisanym
swym zdaniem przeczytał, wszystkie zaś
do sprawy przyłączone dokumenta, w
tych tylko miejscach, do których srona
wy-

teræque super iis forte necessariæ expedi-
tiones citra moram curentur. Ex iis al-
tissimis resolutionibus, quæ non nudam
tantum partium causam decernunt, sed
Normativum aliquod constituunt, Consilia-
rio cuique exemplar unum seu typis im-
pressum, seu manu scriptum dabitur. Cæ-
tera *Exhibita* Præses, pro eo ac hoc aut
illud negotium magis minusve acceleran-
dum esse noverit, eo quo ipsi visum fuerit
ordine atque serie referri faciet. Circa
processus tamen elaboratos id præcipue erit
prospiciendum, ut qui prior ad Nobilium
forum exhibitus fuerit, prior etiam refe-
rendus assumatur, nisi forte unus, alterve
ob imminens ex mora periculum, mayo-
rem accelerationem exiget.

§. 47.

Refératus per Referentem ita erit in-
stituendus, ut nimirum *Exhibitum*, aut eti-
am formatus ex eo *Extractus* simul cum
scripto voto suo per ipsum prælegatur,
universa autem processui advoluta docu-
menta, per ea membra quæ, pars præcise ci-

wyraźnie by się odwoływała, albo gdyby Referentowi, Prezesowi, lub któremu Kofyliarzowi za rzecz potrzebną zdawało się, wciąż także, (y to nie od *Referenta*, ale od innego którego Konfiliarza, któremu Akta pod czas *Referatu* dane będą) przeczytane być powinny.

§. 48.

Referent, póki *Referatu* nieprzeczyta, przerywany być niema, ani kiedy: Konfiliarz który: wprzód niżeli na niego kolej przyjdzie, zdanie swoje powie, ani Prezes z tym do czego dąży, wprzód się otworzy, lecz *Referenta* spokojnie, y pilnie, słuchać należy. Jeżeliby jednak kto z Konfiliarzów iakowe opisanie uczynku niedostatecznie porozumiał, wolno mu będzie, objaśnienia od tegoż przyzwoicie żądać, które iemu z samych nawet aktów udzielić, potem zaś z czytaniem dalszego *Referatu* postępować, trzeba będzie.

taverit, aut si Referenti, Præsidi, vel cuicunque alteri Consiliario necessaria videretur, per extensum etiam, & quidem non a Referente, sed ab alio quodam Consiliario, cui Acta durante *Referatu* tradenda erunt, prælegantur.

§. 48.

Referens donec *Referatum* prælegerit, nequaquam erit interrompendus, nec unquam Consiliarius quisquam prius, quam series voti dandi ad eum veniat, opinionem suam dicet, nec Præsides quo ipse tendat, prævie declarabit, Referentem vero tranquille atque attente audire oportebit. Si quis tamen e Consiliariis hoc illudve factum minus probe perceperit, liberum ei erit informationem sibi de eo convenienter petere, quam ei etiam ex ipsis actis præstare, subin vero prælectionem ulterioris *Referatus* prosequi oportebit.

§. 49.

Na koniec po skończonym *referacie* w przypadkach, gdyby *Korreferent* także mianowany był, ten swoje napisane zdanie, y iezeliby z treścią Aktow przez *Referenta* ułożoną nie ze wszystkim zgadzały się, tychże treść przez siebie wyciągniętą przeczyta, y w ten czas wprowadzie od Konfiliarzow, tym iako zasiadają porządkiem, zdania odbierane będą; gdyby jednak w którym interessie *Representant* iaki zdarzył się, ten zaraz po *Referencie* słuchany być ma, y w takowym przypadku przepisany w §. 46. interessow porządek przerywany, y iak tylko *Representant* nadejdzie: inne interessa wstrzymane, a te, do których on wchodzi, przedsięwzięte być mają.

§. 50.

Każdy Konfiliarz pamiętając na wykonaną przez siebie przysięgę zdanie swoje podług wewnętrznego przekonania Sumienia, otworzy, żadney namiętości, albo iakiego kolwiek rodzaju względem, (któreby od drogi sprawiedliwości y prawdy

od-

§. 49.

Referatu tandem finito, casibus in iis, ubi *correferens* etiam aliquis denominatus fuerit, hic votum suum scriptum, & si *extractum* actorum a *Referente* formatum non per omnia probaret, a se etiam confectum eorundem *Extractum* perleget, & tum quidem vota a reliquis Consiliariis eo, quo confident ordine, petantur. Si quando autem in hoc illudve negotium *Repræsentantem* quempiam ingredi oportere contingat, hic illico post *Referentem* audiendus erit, & in hoc quidem casu præscriptum §pho 46 negotiorum ordinem interrumpere, & quamprimum *Repræsentans* adfuerit, reliqua negotia postponere, atque ea, in quæ iis interventurus est, prosequi oportebit.

§. 50.

Jurisjurandi sui probe memor Consiliarius quisque opinionem suam pro eo ac convictum se senserit, religiose depromet, affectui nulli, aut cujuscunque tandem generis respectui, qui eum a justitiæ veritatisque tramite seducturus esset, indulgebit,

oddalać go miały) miejsca nie da, y zawsze podług uroczystego obowiązku swego Urzędu, postępować będzie; swoje zdanie nakoniec ikromnie, (przeciwnego może innych zdania, nie przyzwolicie nie wywracając), opowie, prócz tego zaś strzedz się ma, aby prózną rozwlekłością, y niepotrzebnym powiedzianych już rzeczy powtarzaniem rozsądzenie nie tamował ani wstrzymował.

§. 51.

Konfiliarz ieden drugiego, póki zdania swego nie opowie, przerywać niema, chybaży *Referent* postrzeżł, że zdanie dający na fałszywym y Aktom cale przeciwnym wyłuszczeniu rzeczy zasadza się, w ten czas bowiem objaśnienie okoliczności uczynkowych ikromnie przełożyć y wyłuszczyć, wolno mu będzie.

§. 52.

W następujących przypadkach Konfiliarz na Sadowym posiedzeniu znajdować się, a tym mniej, zdanie swoje dawać nie powinien:

a)

nec unquam præter Solemnia muneris sui dictamina aliud quidpiam sequetur, sententiam denique suam modeste, quin scilicet adversam fors aliorum opinionem vel minimum traducat, dicet, præterea vero sollicitè cavebit, ne inani fors prolixitate inutilique dictorum jam a se repetitione deliberationem detineat, atque remoretur.

§. 51.

Confiliarius alter alterum, donec votum suum depromat, nequaquam interpellabit, nisi forte *Referens* animadvertat, quod opinio votum dantis, erroneo actisque plane contrario facto innitatur; tum enim factum modeste enucleare liberum ei erit.

§. 52.

Casibus in sequentibus, Confiliarius deliberationi interesse minime, nedum votum suum dare poterit.

a)

- a) gdyby intereſſ który, iego Żony.
- b) Spokrewnionego ſobie w ſtopniu w górę lub na dół idącym,
- c) Którego z Wuiecznych, Stryiecznych, lub ſwoiakow. albo w linii poboczney bliższym pokrewieństwem złączonych.

d) Swoich w tymże Stopniu powinowatych.

e) Pod opieką lub kuratelą ſwoją zoſta-
jącego.

f) Albo też, którey ſtrony tyczył ſię,
z którą nieprzyjaźń wielka zachodzi.

g) W ſprawach tych, w których ſtro-
nie którey obronę w Sądzie dawał.

h) Gdyby z intereſſu którego proſto,
lub przez dalſze okoliczności, pożytku
albo ſzkody ſpodziewać ſię miał.

We wſzelkich wſpomnionych przy-
padkach Konſyliarz takowy, iak tylko
exhibitum do referowania przedſięwzięte
będzie, tę lub ową przeſzkodę odkryje,
ażeby mu uſtąpienie od Rady na ten czas
pozwolone było.

- a) Si res conjugem ſuam,
- b) Sanguine ſibi ſeu in aſcendenti ſeu
in deſcendenti linea junctum.
- c) Aliquem e patrue libus, & conſobri-
nis ſuis, vel ex iis, quos in linea collate-
rali proximiori ſibi conſanguinitate junctos
habet.

d) Suos in eodem gradu affines.

e) Pupillum ſuum aut curandum,

f) Aut etiam partem quampiam con-
cernat, cum qua graves ipſi forte inimici-
tiae intercedunt.

g) In cauſis iis, in quibus parti cui-
piam patrociniū in iudicio præſtiterit.

h) Si ex negotio quopiam ſeu media-
tum, ſeu immediatum commodum vel
damnum capturus eſſet. In ſingulis his ca-
ſibus *Referens* illico ac *Exhibitum* *Refe-*
rendum aſſumptum fuerit, ſe hoc illove
impedimento irretitum eſſe declarabit, quo
nimirum ipſi ſeceſſus a ſenatu tantisper con-
cedatur.

§. 53.

Gdyby Konfiliarz, który swoje zdanie wprzód podał, a potem gruntowniej-
szemi drugiego Konfiliarza później zdanie
swe dającego przyczynami przekonany,
od pierwszego swego zdania odstąpić posta-
nowił, to do Protokołu natychmiast poda,
z którego jego pierwsze zdanie wymaza-
ne będzie.

§. 54.

Prezes w wolności dawania zdania
(prócz w przypadku postrzeżoney nie-
przyzwoitości albo zbytney rościągło-
ści) nikogo przerywać nie będzie. Gdy-
by iednak iakową większey wagi oko-
liczność zupełnie opuszczoną, albo nara-
dzenie się same na fałszywych fundamen-
tach wspartę byź rozumiał, wolno mu bę-
dzie, okoliczności uczynkową, nie otwie-
rając iednak zdania swego, względem wy-
prowadzenia ztąd wnioskow, Konfiliar-
zom wyłuszczyć, y zdania od nich na-
nowo zbierać powinien; po nastapionych
zaś zdaniach: zbieranie ich więcej powta-
rzać się niema, ale tylko każdemu Kon-
filiar-

§. 53.

*Siquis Consiliarius dato jam prius voto
suo, solidioribus forte editi posterius ab
alio quodam voti rationibus permotus, opi-
nionem suam revocare apud se constituerit;
id ad Protocollum illico notari faciet, ex
quo demum datum ab eo votum prius ex-
pungendum e...*

§. 54.

*Præses in libertate voti edendi, (nisi
forte in eo edendo immodestiam quampiam
aut nimiam prolixitatem avimadverterit,)
neminem turbabit. Si quando tamen ali-
quam majoris momenti circumstantiam pe-
nitus prætermittam, aut deliberationem i-
psam e falsis plane fundamentis assumptam,
observasse se crederet, liberum ei erit, Facti
circumstantias (quin tamen ipsemet mentem
suam circa conclusiones inde deducendas
operiat) Consiliariis enucleare, vota que
denuo petere, deprompta quippe semel
Præsidis opinione: vota de novo nequaquam
sunt colligenda, sed tantum Consiliario
cuivis ad mentem Sphi præcedentis, a vo-
to*

fyliarzowi podług wyższego §^{fu}. od zdania swego odstąpić wolno, gdy przez przełożoną od Prezesa gruntowniejsze przychyny, ó prawdziwie Jego zdania przekonanym się widzi. Nakoniec Prezes będzie w prawdzie mógł osobne swe zdanie do Protokołu podać, Wyrok iednak z iednostaynych albo licznieyszych zdań ułożony być ma.

§. 55.

Gdyby przy naradzeniu się, zdania tak podzielone zdarzyły się, iżby każde zdanie równą miało głosy lidzbę, Prezesowi wolno będzie podług woli do któregokolwiek przychylić się zdania, y wten czas Wyrok podług tego, do którego przystąpi, ułożyć się ma. Żeby iednak przy podzielonych tak zdaniach Prezes na żadną stronę nakłonić się nie sędził, wolno mu będzie do probowania przyjacielskiej ugody, (zachowawszy to wszystko, co w *Zbiorze Sądowym w Rozdziale XXVI.* postanowiono iest), strony przywołać. W przypadku zaś gdyby probowana przyjacielska ugoda doysć nie-
miała,

to suo tum recedere incumbit, cum se de veritate opinionis a Præsidi depromptæ, per solidiores fors adductas ab eo rationes, convictum sentiret. Cæterum Præsides separatam suam opinionem dare quidem ad Protocollum poterit, conclusum tamen, aut ex unanimibus votis, aut saltem ex pluribus formare debet.

§. 55.

Si in deliberatione vota adeo dividi contigerit, ut pro qualibet opinione paria militare videantur, Præsidi liberum erit, cui ipse maluerit opinioni accedere, & tum quidem *Conclusum* juxta eam, cui is accesserit, erit formandum. Si tamen divisus usque adeo opinionibus, Præsides nulli earum ad stipulari se posse crederet, liberum ei erit partes ad experiendam amicabilem inter eos compositionem, iis tamen quæ de hoc *Codiciis judicarii* Capite XXVI constituta sunt probe observatis, in iudicium vocare. secus vero, aut si amicabile compositio frustra fuisset tentata, vota que ipsa haud satis essent clara, nimiumque a se invicem

Instructio univers. F

dis-

miała, y zdania same nie dość iasne zdawały się, iedne od drugich cale różnemi były, Prezes na nawo zdania od każdego Konfiliarza będzie mógł żądać, iemu iednak wprzód niżeli takowe powtórne odbierze zdania, myśli swoiey odkrywać nie wolno będzie. Gdyby na koniec y powtórzone tę zdania w równey lidzbie zdarzyły się, na ten czas roztrząśnienie rzeczy, powiększonemu lidzbą Konfiliarzow Senatowi, poda.

§. 56.

Gdyby iakie *exhibitum* iuż gotowe aż do referowania było, a tę lub Monarchicznego Fiskusa, lub Sporu między Panem y poddanemi tyczyło się na ten czas *Referent* na pierwszym Sądowym posiedzeniu, ma ó tym Prezesa uśnie uwiadomić, iżby do takowego naradzenia się w Sądzie Szlacheckim, mianowany Kameralny *Representant*, à podług, okoliczności polityczny Konfiliarz, przybrany bydz mógł, iednakowoż niepowinni bydz obydwu *Representanci* iednegoż dnia, wezwani, będzie oraz Prezes miał w tym przezorność, aby

Re-

differentia; *Præses* vota denuo a quolibet petere poterit, ipsi tamen, antequam iterata isthæc vota desumat, suam ea de re opinionem declarare minime licebit. Si denique iterata etiam isthæc vota paria esse contingat, deliberationem ampliori, per plurium nimirum Confiliariorum accessionem augendo senatui committet.

§. 56.

Si quod ex elaboratis jam, ac proinde ad deliberationem maturis *Exhibitis* seu Principis Fiscum, seu quasdam inter dominum fors & subditos vigentes controversias concerneret; *Referens* id *Præsidi* ad proximam Sessionem oretenus indicabit, quo nimirum ad consultationem denominatus etiam ad Nobilium forum cameræ Regiæ *Representans*, & respective politicus Confiliarius arcesci possit, neque tamen ambo *Representantes* ad eundem erunt diem invitandi, dabitque *Præses* operam, ne *Representantes*, quoad id salva iustitiæ admi-

Representanci, ile tylko z sprawowaniem sprawiedliwości stać się będzie mogło, nie zbyt często y do szczególnych, albo mniejszey wagi intereffow, przybierani byli, izby przez to w swoich innych Urzędowych zabawach, bez potrzebnie przeszkody niemieli.

§. 57.

Representant Kamery, albo w Sprawach Poddanych z strony polityczney zasiadający Konfyliarz, na tych miały po *Referencie*, iako też bydź mogącym *Korreferencie*, zdanie swcie pierwszy da, które jednak do ułożenia Wyroku rachować się niema, ale tylko innym głosom do wiadomości służyć będzie; wolno iednak będzie *Representantowi*; gdyby się dowieść spodziewał, iż iednomyslnością lub większością głosow utrzymujące się zdanie, istotną myśl Prawa wywraca, a przez to: w sprawach Fiskalnych szkodliwe iakie od *systematu* odstępianie, albo też w intereffach Kamery iakową przeszkodę, wprowadza; w Sprawach zaś podanych od powszechnego także *Systematu* odstępnie,

nistracione fieri licebit, ob singula, aut exigui etiam momenti objecta, nimis saepe invitentur, ne scilicet per hoc a cura cæterorum vi officii sibi incumbentium occupationum, citra necessitatem avocentur.

§. 57.

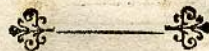
Camera Repræsentans, seu in subditorum negotio adfidens ex parte politica Confiliarius, illico post *Referentem* & respective *Correferentem* votum primus quidem dabit; id tamen quod ad conclusum formandum nequaquam numerabitur, verum reliquis votis pro informatione duntaxat serviet. Liberum tamen erit *Repræsentanti*, si se nimirum probare posse crederet, quod per conclusum genuinus legis cuiusdam sensus pervertatur, ac proinde in causis Fiscalibus nociva quædam systematum perversio, seu permutatio, aut aliud quoddam quæstoriaræ ærarii operationi, obstaculum poneretur, in subditorum autem negotiis ab universali systemate recedatur, subditisque ac eorum facultatibus

y Poddanym oraz ich majątkom, co do płacenia podatkow y opatrzenia się w żywność znaczną przynosi szkodę, Wyroku ogłoszenie zatrzymać, y razem żądać, ażeby ta rzecz Naywyższemu C. K. Sprawiedliwości Trybunałowi przelożona, y Naywyższa Rezolucya oczekiwana była. Wprzód zaś pilnie y dokładnie nad roztrząśnieniem interessu zastanowić się potrzeba, ażeby bez ważney iakowey przyczyny, takowe czynności wstrzymywane nie były.

§. 58.

Zdanie przez iednomysłność, albo więk szość głosow utrzymane, iasnie dokładnie w Protokoł ma być wpisane, y gdyby tę z zdaniem *Referenta* zgadzało się, interess zaś sam więk szey był wagi, mają być istotne wyrazy z rozważeniem każdego słowa na nowo przeczytane, i eżeliby zaś zdaniu, *Referenta* przeciwne było zdarzyło się, pierwszy Konfylliarz, z którego Powodu toż ułożone zostało, też zdanie w przyzwoitych okryśli wyrazach, y naypoźniey na pierwszym następują-

quoad tributa præstanda, alimentaue sibi paranda, grave damnum inferatur, conclusi expeditionem sistere, simulque petere, ut res Cæso. Regio. *Supremo Justitiæ Tribunali* proponatur, altiorque de ea resolutio expectetur. Ante omnia tamen prospiciendum erit, ut negotium debita cum diligentia atque exactitudine perpendatur, ne nimirum istiusmodi sistendi actus, citra gravio rem aliquam rationem suscipiatur.

§. 58.

Conclusum Protocollo clare, perspicue, atque exacte, erit inscribendum, & siquidem id voto *Referentis* conforme, ipsumque negotium majoris momenti fuerit, formalia unoquoque verbo probe perpenso atque trutinato denuo prælegentur. Si vero *conclusum Referentis* opinioni disforme fuisse contingerit, primus, ad cujus nimirum votum id formatum fuerit, Confiliarius formalia concipiet, eaque proxima

pującym, dniu Rady, do ostatecznego przejrzenia poda.

§. 59.

Żaden z Konfiliarzów Sądowych czynności nikomu wyiawić nie ma, a to nietylko pod surową odpowiedzią, ale też y powróceniem mogącey ztąd wynikając szkody.

ROZDZIAŁ VI.

O Sposobie odmodu w Sprawach Słownych.

§. 60.

Gdyby się kto za Powoda w Sprawie słowney podał, od Prezesa zawisło zdania, czyli też od całej Rady rozpoznana, czyli też, gdyby mnogość czynności tego niedopuszczała, y Prezes słuchaniem takowey sprawy całej Rady wstrzymować niechciał, przed dwoma tym końcem wyznaczonemi Konfiliarzami, y iednym Sekretarzem trzymającym Protokoł wpro-

sequenti ad summum Sessionis die, finaliter concludenda proponet.

§. 59.

Ex iis, quæ in senatu obvenire, eorum, qui senatum efficiunt, nemo cuiquam vel minimum revelabit, utpote secus graves omnino rationes daturus & omne, quod inde fors emerfurum esset damnum, præstiturus.

CAPUT VI.

De modo excipiendæ petitionis verbalis.

§. 60.

Si quis se actor pro petitione verbali in sinuaverit, a Præsidis pendebit arbitrio, utrum eam ab integro senatu excipi? an vero, si nimirum copia id agendorum haud permetteret, ne Præsides senatum audienda istiusmodi petitione detinere vellet, ad eam excipiendam delectis finem in hunc Consiliariis duobus, & uno, qui Protocolum curet, Secretario, particularem Com-

wprowadzana być ma. W sposobie jednak w niej postępowania przepis *Zbioru Sądowego* nienaruszenie zachowany być musi.

§. 61.

W słownych takich zdarzających się sprawach osobny Regeſtr trzymany być ma, w którym Imię stron, y dzień, którego uſtnie wprowadzona sprawa była, wyrazić, na koniec zaś do Kart Protokołu, które doſtateczne y zupełne wſzyſtkiego opiſanie zawierają, odwoływać ſię trzeba będzie.

§. 62.

Gdy uſtna proſba zupełnie już wprowadzona będzie. Powod ma uſtą pić, po uczynioney zaś relacyi przed całą Radą przez Starzszego z dwóch delegowanych Kommiſſarzów rzecz na tych miaſt do roztrząśnienia przedſięwzięta będzie, to ieſt: co w niej podług Prawnego porządku uſtanowić ſię ma? aby to, co uſtanowione będzie, *Expeditorem* do dałſzego porządnego przeſłania, zalecić można.

miſſionem inſtituere malit. Circa eam tamen quoque demum modo excipiendam, praſcripta in *Codice judiciario* norma, ad amuſſim erit obſervanda.

§. 61.

Pro verbalibus etiam, quæ obvenierint petitionibus, peculiarem quendam indicem habere, inque eo nomen partium atque diem, quo verbalis hæc illave petitio excepta fuerat, probe connotare, cæterum autem Protocolli paginas, quæ accuratam atque plenam cunctorum descriptionem continent, citare oportebit.

§. 62.

Petitione verbali plene jam excepta actor ſecedere jubebitur, quo facto ad præſtandum a ſeniori forte e duobus delegatis Commiſſariis coram ſenatu Referatum, res illico in deliberationem aſſumatur, quid nimirum circa eam pro juris ordine inſtituendum ſit? quo ſcilicet id, quod de ea decernere viſum fuerit, *Expeditori* pro ulteriori juxta ordinem directione committi poſſit?

ROZDZIAŁ VII.

O Sposobie wprowadzenia Ustnie Sprawy.

§. 63.

Sprawy słowne wrzeczy sporney, lub innych intereſſach, które Szlacheckiego Sędziego Urzędu nie tyczą się, podług przepisu *Poszwiecznego Praw Sądowych Zbioru*, y podług pomiarkowania Prezesa, albo na całej zgromadzoney Radzie, lub też w oddzielnym mnieyszym Senacie do którego prócz Prezydującego pięciu Konſyliarzow, y ieden Sekretarz wyznaczeni być mają, przedſiewzięte będą. Żeby iednak dzień który do zbyt wielu ſpraw ułatwienia naznaczony niebył, ma być ieden Sekretarz od Prezesa na to mianowany, aby Regeſtr wſzyſtkich pozwolonych Kommiſſyi trzymał, y w nim na każdym poſiedzeniu Sądowym zapisywał, w iakiey okolicznoſci, y który dzień na Kommiſſyą wyznaczony będzie.

§. 64.

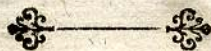
CAPUT VII.

De processus verbalis instituendi modo.

§. 63.

Procesſus verbales, ad quos agitandos, ſeu in re aliqua contentioſa, ſeu vero in judiciali quodam negotio nobile Judicis officium nequaquam concernenti partibus litigantibus ad normam *universalis judiciarii Codicis* dies dictus eſt; pro eo ac Præſidi viſum fuerit, ſeu in generali ſeſſione, ſeu in particulari ſenatu, cui præter Præſidem Conſiliarii quinque, & ſecretarius assignandi ſunt, pertractabuntur. Ne tamen dies idem nimis multis cauſis agendis dicatur, a Secretario per Præſidem ad id denominando, omnes ejusmodi conceſſæ Commiſſiones in ſingulari quodam indice erunt confignandæ, in quo juxta quemlibet ſeſſioni deſtinatum diem, id quoque adnotabitur, in quo nempe negotio hic illeve dies, dictus ſit.

§. 64.

§. 64.

Gdyby ieden dzień dla załatwienia wielu intereffow naznaczony był. uważać na to szczególnie potrzeba, aby te intereffa nad inne przyspieszone były, które ftron na Wfi mieszkających tyczą się, potym zaś te przedsięwzięte bydź mają, w których ftrony wcześniefy nad głofity się, à na koniec, w których ftrona nieftawiająca, w Wyrok zaoczny (*Contumaciam*) podpaść może.

§. 65.

W famy m czasie Kommissyi, czyli to względem od wodu fłownego, lub fpornego intereffu, albo uczynienia przyiacielskiej ugody, rzecz zachodzić będzie, to iak naydokładniefy zachowano bydź ma, co w *Zbiorze Sądowym* przepifano ief. Jako też y w tym pilność zachowana bydź ma, aby dokumenta od obydwóch ftron podane od Sekretarza w ofobne fpifanie (*rotulum*) wciagnione, w nim *data*, y mianowanie każdego dokumentu, iako też y ftrony, która ię podała, wyrażone, y takowe opifanie po ftwierdzeniu onego

§. 64.

Si idem dies pluribus negotiis agendis dictus fuerit, id præcipue curabitur, ut ea negotia præ omnibus reliquis accelerentur, quæ partes ruri forte venientes concernunt; post hæc ea assumenda venient, ubi partes tempore priores se se insinuavere; postremo denique ea suscipientur, ubi forte pars non comparens contumaciam incurere posset.

§. 65.

In Ipso actu commissionis, five de excipiendo pro verbali, five alio quodam in contrario versanti negotio, five denique de amicabili partium compositione agatur, id quam exactissime observabitur, quod in *Codice judicario* eatenus præscriptum est; Id tamen curabitur, ut documenta a parte qualibet adlata atque producta a Secretario in peculiarem quandam conficiendum sine eo Rotulum adjecto cuique dato documenti ejusque denominatione, quemadmodum & partis, quæ idem produxerat, nomine, probe consignentur

onego podpisać przez strony do Protokołu przyłączone było.

§. 66.

Z stron tych, które przed Sądem stać się mają, następującym tylko Prawo mieysca do pozwolenia stołka dla siedzenia dozwala, aby one pod czas sprawy siedzieć na boku mogły.

a) Tym, którzy do Prałatów, Panów y Szlachty Stanu, w Cesarzsko Królewskim Dziedzicznym albo innym Zagranicznym Kraju należą.

b) Którzy Godność aktualnego C. K. Konfiliarza, lub wyższy Urząd posiadają.

c) Ces. Krol. Oficerom.

d) Kanonikom, albo wyższą Duchowną Godnością zaszczyconym.

Inni wszyscy przed Sądem stać powinni; Kobiety zaś podług godności swych Mężów uważane być mają.

§. 67.

Gdyby Protokollista wyłożenia interessu z której strony w jakim Punkcie
nie

tur, hæcque Confignatio, postquam ab ipsis partibus fuerit subsignata, Protocollo adcludetur.

§. 66.

E partibus, quæ coram iudicio comparere debent, sedis sibi petendæ jus, his duntaxat competit.

a) Qui ad Prælatorum, Dominorum aut Equitum seu alicujus e Cæs. hæreditariis Regnis, seu exterae cujusdam Civitatis, provinciam statum, pertinent.

b) Qui actualis Cæsareo-Regii Confiliarii, aut sublimius etiam aliquod munus gerunt.

c) Cæs. Reg. militum Præfetti.

d) Canonici, sublimiorisque dignitatis, Ecclesiastici.

Omnes reliqui pedes coram iudicio stabunt. Mulieres vero pro maritorum dignitate, æstimabuntur.

§. 67.

Si forte Protokollista partis alicujus expositionem in uno alterove puncto haud satisfactorie
Instructio univers. G tis

nie dość iasnie porozumiał, wolno mu będzie, dalszego tey okoliczności objaśnienia żądać, jako też y kaźdey stronie nie zbronnno będzie, istotne uczynku okoliczności, y gruntownieysze dowody, na których sprawę swoją byź zaſadzoną mniema, Protokollście co do ſłowa pod pióro podać, y o przeczytanie tego, na czym ie y naywięcey zależy, dopraſzać ſię.

§. 68.

Po ſkóńczonym Proceſſie uſnym na to uważać potrzeba, czyli rzecz, o którą idzie takiego ieſt rodzaju, iżby Wyrok natychmiaſt wydany byź mógł? y na ten czas nieodwłócznie naradzenie ſię ma tym ſpoſobem byź przedſięwzięte, iako podług §. 47. naradzenia ſię uſtaſnowione ſą. Jeżeli zaś intereſs był taki, który nieodwłócznego roztrząśnienia niewyciągałby, na ten czas Prezes iednego Konſyliarza mianować będzie, który na naybliſzym poſiedzeniu Sądowym, na którym Konſyliarze podczas uſnego wprowadzenia ſprawy przytomni ſtawić ſię powinni, zwyczajny Referat uczyni, y

zda-

tis clare intellexiſſet, liberum ei erit ulteriorem ſibi circumſtantiae iſtiusmodi enucleationem expetere, prouti nec parti cuiquam interdictum eſt, eſſentiales facti circumſtantias, principalesque probationes, quibus ſe cauſam ſuam ſtabilire atque tueri poſſe credit, Protocollſtæ de verbo ad verbum dictare, eaque e dictatis, quæ ejus ſciwiſſe plurimum intererit, prælegi ſibi petere.

§. 68.

Excepto proceſſu verbali id reſpiciendum erit, an ſcilicet objectum, de quo agebatur, ita ſit comparatum? ut ſententia de eo illico ferri poſſit, & tum quidem conſultatio in continenti eo erit modo inſtituenda, quo in conformitate §phi 47. conſultationes univerſim inſtituendæ ſunt. Si vero negotium nequaquam ſit ita comparatum, ut de eo deliberatio absque mora inſtitui poſſit, tum Præſes Conſiliarium unum denominabit, qui ſeſſione proxime ſequenti, cui tamen Conſiliarios qui proceſſui verbali dum exciperetur adſuere, intereſſe oportebit, formalem *Referatum* præſtet, & obvenientes in Protocollo in-

zdarzyć się mogące w Protokole poprawy potrzebujące czynności doniesie, y to względem nich zachowa, co ó wygotowaniu *Referatow* powżecznie przepisano iest.

ROZDZIAŁ VIII.

Jak przy zdarzonych przysięgach powinno się postąpić.

§. 69.

Przy zdarzonym odbieraniu przysięgi, tak przysięgający, iako y ucześnicy, którzy przy złożeniu przysięgi oświadczyć się mają Prawo, przywołanemi zostano, y od pomiarkowania Prezeza zawisło, czyli przysięga przed całą zgromadzoną Radą, lub też przed dwóma Konfiliarzami, Prezydującym y Sekretarzem iednym wypełniona byź ma. Zawsze Konfiliarz przysięgać mającemu nietylko Rotę przysięgi wprzód przeczyta ale też każdą okoliczność rzeczywiście y iasnie wyłoży, y onegoż czyli istotne słów wzięcie porozumiał?

terea fors meliorando actus referat, ea-que circa hac observet, quæ de *Referatibus* elaborandis universim præscripta sunt.

CAPUT VIII.

Quomodo circa juramenta procedendum.

§. 69.

Si quando juramentum aliquod excipiendum esset, is qui juraturus est, & deum ii participes, qui ad juramenti depositionem jus comparendi habuerint, citabuntur, ubi de Præsidis pendeat arbitrio, an coram generali sessione juramenta excipere, aut ad ea excipienda Consiliarios duos, Præsidem unum & secretarium unum deligere malit. Consiliarius juraturo non tantum jurisjurandi formulam semper præleget, verum eidem quamlibet etiam circumstantiam genuine, perspicue atque exacte exponet, eum denique, an cuncta sibi dicta probe intellexerit? inque genuino

zapyta, y mieć będzie bacność, aby nic ani w myśli zatrzymane, ani wykrecone, ani w rozumieniu obojętnym wyłożone nie było, ale aby okoliczność, na którą przysięga wykonana być ma, iako najjaśniej y najdokładniej określona została.

§. 70.

Potym starszy z Konfiliarzow przysięgać mającemu, ile może, najsłuteczniej przełoży: iak ciężkie jest wypełnienie przysięgi przez niego wykonać się mającey, gdy przez nią BOGA wszystko wiedzącego, wszechmocnego, y nieskończenie sprawiedliwego, za świadka zeznania swego, równie iako y Zemściciela wzywać ma; nade wszystko zaś iak wielkie to jest przestępstwo Boskie przykazanie zgwałcić, y oraz zeznamyśmy fałszywie poprzysiężone świadectwo, gdyby chciał kiedy tak wielkiego występku otrzymać, odpuszczenie: przysięgę odwoływać, a nawet uczynioną przez to drugiemu szkodę, zupełnie nadgrodzić by musiał.

verborum sensu acceperit? interrogabit; dabitque operam, ne quidpiam, seu mente retineatur, seu pervertatur, seu denique ambigue atque æquivoce exponatur, sed circumstantiæ, super quibus iusjurandum deponendum est, accurate, clare, atque genuine circumscribantur.

§. 70.

Post hæc Confiliarius senior juraturo, quam potest efficacissime proponet, quam gravis, quamque arduus sit, quem mox suscepturus est, jurandi actus, utpote: quod per eundem DEUM omniscium, omnipotentem, atque infinite justum, dictorum suorum testem, æque ac vindicem sit invocaturus; inprimis autem, quam grave scelus sit Divinum præceptum violasse, quodque falsum fors ab eo deponendum iusjurandum, si modo veniam tanti sceleris obtinere aliquando velit, omnino revocare, & denique illatum per id alteri damnum plene resarcire debeat, adhibita qua potest omni eloquentiæ vi, in animum revocabit.

§. 71.

Na koniec przyśiegać mającemu uftanowione od Monarchy kryminalne na krzywoprzyśzeczow kary naydokładniey opowiedziane, y wyliczone bydź mają, aby tenże roftropną przedsięwzięwszy gorliwość, do krzywoprzyśięstwa, czyli fałszywey zeznania przyśięgi, wstręt powziół.

§. 72.

Po nastąpionym takowym napomnieniu, y ftrony względem złożenia przyśięgi oświadczeniu się, taż przyśięga od niey odebrana będzie, przy której prócz tego, co w *Zbiorze przepisu Sądowego* uftanowiono iest, to także ma bydź zachowano: aby Prezes przyśiegać mającemu Rotę przyśięgi iaśnie przepowiedział, wszyscy zaś przytomni z swoich mieysc powftawszy, w głębokim milczeniu Uroczystey tey czynności, winne pozanowanie okazać.

§. 73.

Po której złożeniu, sama wykonaney przyśięgi Rota, poprzedzone oraz
wzgle-

§. 71.

Denique juraturo sancitæ a Principe in perjurium criminales poenæ differte erunt exponendæ, atque enumerandæ, quo nimirum is zelo prudenti interposito, a perjurio, seu falsi juramenti depositione, absterreatur.

§. 72.

Facta tandem isthac admonitione, subsecutaque partis ad idem deponendum sui declaratione, juramentum excipiendum erit, ubi præterea, quæ in *Codice judicario* præscripta jam habentur, sequentia etiam observanda erunt. Juraturo nimirum jurisjurandi formulam Præses distincte prænunciabit, omnes vero præsentium reliqui, dum juramentum deponitur, sedibus amotis tantisper stabunt, altoque observato silentio solenni huic Religionis actui, debitam reverentiam exhibebunt.

§. 73.

Post hæc juramenti depositio ipsaque jurisjurandi formula & præmissa denique de
G 5 per-

względem krzywo przyśięstwa napomnienie, w Protokole Sądowym zapisane zostaną.

§. 74.

Gdy od Żyda przyśięga odbierana będzie, na ten czas wprowadzie przy opowiedzeniu rzeczy, na którą przyśięgać ma, y wyobrażeniu kar od Monarchy na krzywoprzyśięzcow ustanowionych, toż samo zachowa się, co w dopiero wyrażonych §§. 70. y 71. w tey mierze postanowiono jest, sama iednak przyśięga następującym sposobem ma być wykonywana.

§. 75.

To jest: trzeba: Prawo Żydowskie po Hebraysku, *Torach* zwane (o którego prawdziwy y ważny Exemplarz Sąd postarać się, y dobrze konserwować ma) w ręce wzięte, Żydowi do przejrzenia przed oczy podać, Prezes zaś do Żyda tak mówić będzie: *Żydzie! ja cie poprzyśięgam przez iednego BOGA wszechmocnego, y wszystko wiedzącego, Nieba y Ziemi Stworzyciela, podług Torachu y Prawa, które dał stuzce swemu Moyżeszowi na górze Sinay, abys ty Mnie prawdziwie y szczerze powiedział: czyli*
ta,

perjurio admonitio, *Protocollo* 'judicii probe inscribenda erunt.

§. 74.

Si quando autem juramentum a Judæo esset excipiendum, tum circa exponendum quidem atque explicandum jurisjurandi objectum, poenasque a Principe in perjurium sancitas juraturo in animum revocandas id ipsum observabitur, quod proxime superioribus §§. 70. & 71. eatenus constitutum est; ipse vero deponendi juramenti actus sequenti erit ratione instituendus.

§. 75.

Codicem nimirum legis Judaicæ, *Torach* dictum (cujus sibi genuinum exemplar judicium istud procurare probeque conservare debet) in manus sumere, judæoque ad inspiciendum ante oculos ponere oportebit, Præses vero Judæum ita alloquetur: *Judæe! ego te adjuro, per DEUM unum, omniscium atque omnipotentem, cæli terræque Creatorem, in conformitate Torachi & Legis, quam dederat servo suo Moyse in monte Sinai, ut tu mihi vere atque sincere dicas, an liber hic is revera sit codex? super*
quo

ta Księga jest rzeczywiście Zbiorem; na którą Żyd albo Chrześcianinowi, albo Żydowi przysięgę prawdziwą y niezmyśloną wykonać może, y pominiem?

§. 76.

Gdyby Żyd mienić się bywał nieumiejętnym Pisma, tedy nakazano bywał ma Żydowi, ażeby innego dnia do popierania sprawy wyznaczonego, Żyda z sobą przyprowadził, który by iemu potrzebną wtey mierze wiadomość udzielić mógł. A gdy położoną przed sobą Księgę za rzeczywiſty ſwoy *Torach* uzna, na ten czas Prezes tak, do niego mówić będzie: Żydzie! ja tobie prawdziwie ogłaszam, iż my Chrześcianie iednego tylko BOGA wszyſtko więdzącego, y wszechmocnego, Nieba y Ziemi Stworzycielaszanujemy, ani prócz niego BOGA innego uznaiemy, lub czciemy, a to tobie ztey przyczyny opowiadam, ażebyś nie ſpodziemwał się przez to od BOGA twego odpuszczenia grzechu krzymoprzysięstwa, iż przysięgę przed Chrześcianami, których ty może o cześć innych Bogów, y mniey dobrą wiarę potwarzasz, złożyć masz. Wiadomo przeto czy-

nie

quo *Judeus seu Christiano, seu Judæo, juramentum verum atque sincerum deponere possit, ac debeat?*

§. 76.

Si *Judæus* legendi ignorantiam intulerit; tum die alio causæ agendæ præstituto, *Judæo* injungetur, ut ad dictum diem alium quendam, tam religione sua instructum, quam legendi etiam gnarum *Judæum* secum adducat, qui ei necessariam hac de re informationem impertiat. Quodsi Codicem sibi propositum genuinum suum *Torach* esse agnoverit; tum Præses eum ita alloquatur: *Judæe!* ego tibi veraciter annuncio, quod nos *Christiani*, unum duntaxat DEUM, omniscium, atque omnipotentem, coeli terræque Creatorem adoremus, nec præter eum DEUM alium agnoscamus, aut adoremus; & hæc quidem tibi ea ex ratione dico, ne scilicet te perjurii veniam a DEO tuo, vel ideo obtenturum credas, quod nimirum tu jusjurandum coram *Christianis*, quos tu forte alienos Deos adorare, atque adeo minus rectam religionem sequi ominaris, depositurus sis. No-

tum

nie tobie, iż przed nami Chrześcianami, którzy iednego tylko wszystko wiedzącego y wszechmocnego BOGA szanujemy, przysięgę prawdziwą wykonać powinieś, w czym y własna wiara y Prawo twoje cie utwierdza: iż Nefie, to jest: Xiążęta Ludu Izraelskiego toż zachować obowiązani byli, którzy Mężom Gischon, aczkolwiek cudze Bogi czcącym przysięgali, dla tego pytam się ciebie; czyli, gdybyś fałszywie y zdradliwie przysięgał? względem BOGA wszechmocnego, bluźniercko y niegodziwie postąpić sobie mniemasz?

§. 77.

Jeżeli Żyd na takowe pytanie z potwierdzeniem odpowie, Prezes do niego tak daley mówić będzie: Pytam się ciebie, czyli iednego tego wszechmocnego, y wszystko wiedzącego BOGA, o prawdzie w tym, co dopiero tobie przepowiedziano było, z zastrawieniem się y statecznie bez wszelkiej zdrady y oszukania, za świadka wezwać chcesz?

§. 78.

Jeżeli Żyd y to potwierdzając odpowie, na ten czas położony Torach w trzeciej Księdze Moyżeszowej Leviticon zwaney,

Roz-

tum itaque tibi facio, quod tu, coram nobis Christianis, qui unum duntaxat omniscium, atque omnipotentem DEUM adoramus, iusjurandum integrum atque verum dicere omnino tenearis, utpote quod & ipsa Religio lexque tua doceat; quod Nefie, id est, Principes populi Israel, id servare obligati fuerint, quod viris Gischon, qui tamen alienos Deos colebant, iuravere. Quamobrem quaero ex te, an te adversus DEUM omnipotentem blasphemare atque impie acturum credas? si nunc false atque dolose iuraveris;

§. 77.

Si Judæus ad quæstionem istam affirmative responderit; Præses eum porro ita alloquetur: Quaero ex te, ultroque, an tu nimirum unum illum omniscium atque omnipotentem DEUM de veritate ejus, quod tibi paulo ante propositum fuerat, firmo deliberatoque animo absque omni dolo atque fraude testem invocare velis?

§. 78.

Si Judæus ad hæc quoque affirmative respondeat, tum Torach explicite, tertius in eo Moïsis liber, leviticon dictus, caputque hujus

Rodziale 26. otworzony bydz ma. Żyd zaś nakrywşy głowę, y prawą Rękę na 14. następującym tegoż Rozdziału wierşu położywşy, za poprzedzającym Prezesem pomienione słowa wymawiać powinien: *Adonay!* iedynie wszechmocny Boże Panie nad wszystkich *Melachim*, Oycow moich wieczny BOŻE, który *Torach* Święty dałeś! *Imienia* twego Świętego y wszechmocności twoicy wzywam, *Adonay!* ażebyś dla potwierdzenia tey którą teraz mam złożyć przysięgi, przybydz mi raczył, y ieżeli fałszywie lub zdradliwie przysięgnę, niechay mi wszelka wiecznego BOGA łaska odięta będzie, niechay spadną na mnie wszystkie kary, y przekleństwa, które BOG dla przeklętych naznaczył żydom, niechay dusza y ciało moje z obietnic tych, które BOG nam uczynił, żadney nie odnosi cząstki y niechay mi żadne tak z *Messiaszem*, iako y w obiecaney owey Świętey Ziemi uczesniectwo nie będzie. Obiecuę także y szlubię Przedwiecznemu BOGU *Adonay*, iż żadnego objaśnienia, tłumaczenia, zmniejszenia, albo odpuşczenia od żyda, lub od kogo innego żądać, prosić, y przyjmować nie zechcę.

hujus 26. evolvendum erit. *Judæus* vero Caput suum operire, dextroque pugno, 14. ac sequenti capitis ejusdem versiculo, plene imposito, præeunte ipsi Præside sequentia verba pronunciare jubebitur: *Adonai!* *Unice omnipotens DEUS*, *Domine super omnes Melachim*, *Patrum meorum æterne Deus*, qui *Torach Sanctum dedisti!* *Nomen tuum Sanctum*, *omnipotentiamque tuam invoco*, *Adonai!* ut nimirum ad confirmandum, quod nunc depositurus sum jusjurandum, adesse mihi velis; Et si falsè atque dolose juravero, omnis a me æterni DEI Gratia auferatur, cadantque in me omnes pene atque maledicta, quæ DEUS maledictis *Judæis* destinaverat, anima mea corpusque meum ex repromissionibus illis, quas DEUS nobis fecerat, nullam capiat portionem, nec mihi ulla seu cum *Messia* pars, seu in promissa illa Terra Sancta portio esto, spondeo porro, ac voveo, per æternum DEUM, *Adonai!* quod ego nullam plane declarationem, interpretationem, diminutionem, aut remissionem, seu a *Judæo*, seu ab alio quocunque homine, desiderare, petere, aut acceptare, unquam velim.

§. 79.

Potym zaś sama Rota przysięgi nastąpi, która do okoliczności, y rzeczy przysięgą potwierdzić się mającey, przystosowana, od Prezesa przepowiedziana, przez Żyda zaś w wyżej opisaney posturze zostającego, słowo w słowo wymówiona będzie. Przysięgi zaś takowa ma być Rota: *Ja N. N. Żyd przysięgam przez BOGA żywego, Stworzyciela Nieba y Ziemi, iż prawdziwie y rzetelnie, bez żadney przedsięwziętey zdrady, oszukania, lub złmyślenia, bez żadnego na podarunki, zazdrość, nienawiść, przyjaźń, lub nieprzyjaźń, albo iakąkolwiek inną rzecz, która by prawdę y sprawiedliwość tłumić mogła, względu, twierdzić mogę, iż (tu następuje rzecz przysięgą się potwierdzić mająca) jeżeli fałszywie przysięgam, niechay zostanę na wieki potępiony, y przeklęty, y niechay ogień, który na Gomorę y Sodomę padł, wszystkie w Torachu napisane przekleństwa mnie ogarną, y niech prawdziwy ten BOG, który gałęzie y trawę, y inne wszystkie rzeczy stworzył, w żadnym mi interessie y w żadnym umartwieniu nie przybywa, jeżeli*

§. 79.

Post hæc ipsa jurisjurandi formula sequetur. Hæc vero circumstantiis, & ei de quo jurandum est, objecto adaptanda, a Præside recitanda, per Judæum vero in priori suo situ, de verbo da verbum pronuncianda erit. Cæterum jurisjurandi sequens esto formula: *Ego N. Judæus juro per DEUM vivum Cæli terræque Creatorem, quod vcre, ac sincere, nullo plane adhibito dolo, fraude, aut simulatione, citraque omnem munerum, donorum, invidiæ, odii amicitia, aut inimicitia, aut cujuscunque, demum rei alterius, quæ id, quod verum ac justum, est, opprimere posset, respectum affirmare possim, quod (hic sequitur objectum juramenti) Et siquidem false juro, damnatus ego in æternum sim, atque maledictus, ignisque qui super Sodoma Et Gomora ceciderat, cunctaque, quæ in Torach scripta sunt maledicta, me consumant, verusque ille DEUS, qui frondes Et gramen, omnesque res cæteras creavit, in nullo mihi plane negotio, nullaue tribulatione adesse velit; si autem in causa isthac verum*

żeli zaś w sprawie tej prawdę zeznałem, nie-
chay będzie na mnie łaskaw prawdziwy BOG
Adonay!

ROZDZIAŁ IX.

O Sposobie odbierania Zeznania Świadkow.

§. 80.

Zeznania świadkow przed dwóma Kon-
syliarzami, y iednym Sekretarzem
czynione bydź mają, w ich zaś odbiera-
niu to, co w Zbiorze Sądowym przepi-
sano iest, zachować się powinno, oraz
ieden z Konfyliarzow przeczytanie Arty-
kułów dowodzić się mających, drugi zaś
powszechnych, y szczególnych zapytań
dopilnuie, Sekretarz zaś nastąpione w tym
zeznania w Protokoł wpisze.

§. 81.

Takowy do wpisowania dowodow
przez świadectwa sporządzony Protokoł
z przełamanych na pół Kart składać się
będzie, y na iedney stronie liczba Arty-
kułu

*rectumque dixi, tum mihi propitius sit, verus
DEUS, Adonai!*

CAPUT IX.

De modo excipiendi depositiones Testium

§. 80.

Depositiones Testium a duobus Consi-
liariis, unoque Secretario excipien-
dæ, in iis autem excipiendis, quæ in *Codi-
ce judiciario* præscripta sunt observandæ
erunt. Cæterum Consiliariorum alter pro-
bationis Articulorum, alter vero tam gene-
ralium, quam particularium interrogato-
riorum prælectionem curabit, Secretarius
denique factam ad singula depositionem in
Protocollum referet.

§. 81.

Isthoc probationis per testes factæ Pro-
tocollum e fractis per medium foliis erit
constituendum; alteri ejus Parti Numerusque
Articuli probationis seu Interrogatorii, quin

kułu dowodzić się mającego, lub pytania, bez ponawiania iego treści, na drugiey zaś nastąpione zeznania wpisać się mają, wszystkie także wyczerpnąć się mogące od świadkow zeznania w tenże Protokoł wciągnięte będą, y Protokoł ten, gdy dowody przez świadkow zupełnie zakończą się, prócz świadkow (z których każdy zeznanie swoje podpisać ma) od wyznaczonych także dwóch Konfiliarzow, y Sekretarza podpisem stwierdzony być powinien, treść także rzeczy, na wierzchniey Protokołu stronie, z wyrażeniem Imienia y Przewiska strony, od której y przeciwko której takowe dowodzenie wprowadzone jest, opisać, y na koniec sama rzecz, o którą spor, wyłożona być ma.

§. 82.

Zakończony tym sposobem Protokoł starczy z wyznaczonych do Kommissyi Konfiliarzow, z sobą na następującą Radę przynieść, y tamże o nim namienić. Takowy zaś Protokoł, któryby w sprawie iakiey do samego Szlacheckiego Sądu należa-

argumentum ejus repetatur; alteri vero data depositio, inscribetur, universæque eliciendæ fors de eadem causa testium depositiones, in unum idemque Protocollum referentur, Protocollumque isthoc, postquam probatio per testes ultro citroque terminata fuerit, præter Testes (quorum unusquisque depositionem suam subscribere debet) ab iis qui delegati fuere, Consiliariis duobus & Secretario subsignandum, *Rubrum* denique inscribendum, huic vero Nomen & Cognomen illius, a qua & adversus quem probatio instituta fuerat, inferendum, ad extremum tandem ipsum etiam litis objectum paucis exponendum erit.

§. 82.

Conclusum ita probationis, Protocolum senior e delegatis ad Commissionem Consiliariis, secum ad proximum Senatum adferet, ibique de eo mentionem faciet. hoc vero Protocollum tum, dum forte probatio in quadam ad ipsum *Nobilem fo-*

leżący spor Sądzony był, w czasie trwającej obrady Sadowej, samemu tylko *Expeditorowi* oddany, wprzód zaś od Prezesa na nim dzień, którego jest podany, wyrażony będzie.

§. 83.

Jeżeliżby zaś dowody takowe na innego Sędziego żądanie przedsięwzięte były, Protokoł wraz z przyłączonemi dowodzie się mającemi Artykułami, y pytaniami od obydwóch Konfiliarzów podpisany y uczynione Sadowe wydatki wyrażone, Sędziemu temu, którego się rzecz tycze, przesłane, y od niego wydatkow powrócenie żądane, byź ma.

ROZDZIAŁ X.

O Sposobie zebrania, y spisania (inrotulationis) *Aktów*.

§. 84.

*A*akta podług §. 3. podobnież od dwóch Konfiliarzów y Sekretarza
ied-

rum spectanti Causa peracta fuerit, durante adhuc Sessione ipsi duntaxat *Expeditori* submittendum, a Præsidente tamen prævie dies quo *exhibitum* fuerit, adnotandus erit.

§. 83.

Si vero probatio ad alterius fuerit iudicis requisitionem suscepta, Protocollum simul cum advolutis probationis articulis atque Interrogatoriis ab utroque Consiliario obsignabitur, factæ eatenus judiciales expensæ consignabuntur, hac vero consignatione præstita, Sessio expeditionem ad eum, (quem res concernit) iudicem eo fine curabit, ut nimirum ei Protocollum isthoc submittatur, expensarumque ab eo refusio petatur.

CAPUT X.

De modo inrotulandi Acta.

§. 84.

*I*nrotulatio Actorum in conformitate §. 3. æque a duobus Consiliariis, & Secretario
H 5

iednego inrotulowane będą, w czym to, co w *Zbiorze Sądowym* przepisano jest; zachować się powinno, Konfiliarz ieden Pisma z dokumentami y *Allegatami* od Powoda, drugi od obżałowanego podane, przedsięwzie, Sekretarz zaś Rotul uczyni.

§. 85.

Pozew czyli *libellus* liczbą 1. Odwod czyli *exceptio* liczbą 2. *Replika* 3. *Duplika* 4. y gdyby dalsze Pisma pozwolone były, te liczbą 5. y 6. oznaczone będą.

Dla tego każde Pismo, ma bydź wzięte w ręce, y na każdym przyzwoita liczba napisana będzie, potym zaś przyłączone do każdego Pisma *dokumenta*, tymże porządkiem, y pod tym znakiem, iak mianowane były, przeyrzeć należy, y na wierzchu każdego Konfiliarz, którego się to tycze, tak naprzykład wyrazić ma: do liczby 1. do liczby 4. przy tym zaś to szczególnie zachować się powinno, ażeby przyłączone od Powoda *dokumenta*, porządkiem Liter, od Pozwanego zaś ciągiem lic-

tario uno, peragetur, ibique id, quod eatenus in *Codice judiciario* præscriptum est, observabitur. Confiliariorum alter ab Actore allatas, alter vero a Reo porrectas scripturas, una cum *documentis*, & *allegatis*, assumet, Secretarius denique Rotulum conficiet.

§. 85.

Libellus erit N^{rus} 1^{mus}; *Exceptio* N^{rus} 2^{dus}; *Replika* N^{rus} 3^{tus}; *Duplica* N^{rus} 4^{tus}; & si pro conclusione scripturæ permissæ fuerint, illæ N^{rum} 5^{tum} & 6^{tum} efficient. — Quocirca quælibet Scriptura in manus sumenda, convenientique suo erit N^{ro} signanda; tandem vero advoluta cuilibet Scripturæ instrumenta, eodem ordine, sub eodemque signo, quo citata fuere, percurrenda, & in singulorum advolutorum dorso, ab eo, ad quem res spectat, Confiliario hæc e. g. adnotanda erunt:

ad N^{rum} 1um ad N^{rum} 2um. 4.

Id tamen unum circa hoc observasse oportebit, ut nimirum *Actoris* advoluta pro literarum ordine; *Rei* vero advoluta pro Nu.

liczby oznaczone były, aby, za pierwszym zaraz spojrzaniem rozpoznać można, które *Powoda*, a które *pozwanego* są dokumenta. Na koniec dokument każdy Sekretarzowi, tym iak idzie porządkiem, (chybaby iaka w tym sprzeczka zachodziła) podawany będzie, ażeby tymże porządkiem w Rotule zapisywać mógł.

§. 86.

Rotuł tak ma być czyniony, iżby treść każdego Pisma, mianowanie stron, y data każdego dokumentu do Pisma inrotulować się mającego y przyłączonego wyrażone były. A gdy nakoniec dokumenta wszystkie wciągnione będą, obydwaj Konfyliarze, y Sekretarz Rotuł podpiszą.

§. 87.

Gdyby w którym Piśmie dokument iaki wzmiankowany, a do inrotulacyi podany niebył, Konfyliarz, do którego ten Interes należy, w tym miejscu gdzie dokument wspomina się, zaraz przypisze: *Nie podany*. Gdyby zaś wzmiankowany iakowy w Piśmie dokument podany w prawdzie był, do inrotulacyi iednakże weyść

Numerorum serie nominentur, atque adnotentur, ut scilicet: primo quisque obtutu, illico dignoscere possit, quæ *Actoris*, quæve *Rei* sint advoluta? Cæterum advolutum quodvis Secretario, (nisi de ejus depositione controversia orta fuerit) ita ut obvenit, porrigendum erit, quo nimirum id ad Rotulum connotare possit.

§. 86.

Rotulus ita erit instituendus, ut nimirum Scripturæ cujusque Rubrum, denominatio denique & datum cujuslibet documenti scripturæ occasione Inrotulationis advoluti adnotetur. Postquam tandem cuncta advoluta inserta fuerint, Rotulum Confiliarii uterque & Secretarius subsignabunt.

§. 87.

Si in hac, illave Scriptura, documentum quoddam citatum, idem vero ad Inrotulationem adlatum non fuerit, Confiliarius ad quem negotium spectat, in eo, quo documentum citatur loco illico adnotabit; *Non productum*: Si vero citatum quoddam in Scriptura documentum adlatum quidem esset, deponi tamen minime posset, eo quod sci-

weyść nie mógł, iż stronie przeciwy komunikowany ieszcze nie był, na ten czas w tymże mieyscu, gdzie iest wspomniony, wyrazić się ma: *dla opuszczoney komunikacyi nie podany*. Gdyby nakoniec względem złożenia iakowego dokumentu spor zachodził, obie strony słuchane, y zapytane będą: dla czego iedna złożenia chce? druga zaś temu sprzeciwia się? y przywiedzione w prawdzie od Stron przyczyny Sekretarz w osobnym Protokole wpisz, *dokument* iednak do inrotulacyi podany będzie, a Konfiliarz w mieyscu wzmiankowanego *dokumentu* na boku wyrazi: *złożenie sporne*.

§. 88.

Akta inrotulowane wraz z Rotulem dobrze ułożone, y związane będą, na wierzchu zaś treść Sprawy tak ma być wyrażona: *Sprawa przez Pisma w Interesse Jerzego N. przeciwko Piotrowi N. względem* inrotulowana 18. Maja 1784. tak, iżby

scilicet cum parte adversa nondum fuerit communicatum, tam quoque ad eum scripturæ locum, ad quem illud citatur, hæc illico adnotabuntur: *Ob prætermissam communicationem non depositum*. Si denique de concedenda hujus illiusve documenti depositione controversia quandoque oriatur, pars, utraque audietur, quæreturque, cur altera quidem id deponi velit? altera vero nolit? et adducendæ quidem a partibus ultro citroque probationes, a Secretario ad singulare quoddam Protocollum referentur, ipsum autem documentum occasione Inrotulationis deponetur. Confiliarius tamen, cujus hoc partium erit, in ipso eo scripturæ loco, ubi documentum illud citatur, hæc ad marginem adnotabit: *Depositiio contradicta*.

§. 88.

Acta inrotulata una cum rotulo probe involventur atque colligabuntur Involucro vero Rubrica Processus ita erit inscribenda: *Processus scriptus in causa Georgii N. contra Petrum N. in puncto — — — — Inrotulatus 12. May 1784.* ita nimirum, ut inscri-

izby napis taki, tak Powoda jako y Pozwanego Imie y Przewisko, tudzież samą sprawę treść w krótkich słowach zawierał. Po czym obydwaj wyznaczeni Konfiliarze Akta zapieczętują a starszy z nich, one na najbliższy dzień Rady z sobą przynieść, y o nich tym końcem wspomni, ażeby uskuteczniła takowa Inrotulacya przez mianowanego na to Sekretarza do Protokołu Inrotulacyi wciągnięta, y Sprawa ta *Referentowi* swemu zapisana y odesłana być mogła.

ROZDZIAŁ XI.

O Sposobie postępowania z Sądowemi składami.

§. 89.

A by skład Sądowi Szlacheckiemu powierzyć się mające ostrożnie y bezpiecznie zachowane być mogły, wyznaczy Prezes w domu Sądowym miejsce iakie bezpieczne, y gwałtowney natarczywości nie podległe, w którym skrzynka

scriptio isthac tam actoris, quam Rei nomen aequae ac cognomen, nec non ipsum etiam de quo agitur causae punctum, paucis in se contineat. Post haec ambo delegati Consilarii acta obsignabunt; Senior eadem ad proximam Sessionem secum adferret, mentionemque eorum finem in eum faciet, ut peracta isthac Inrotulatio, curando per quemdam a Praeside ad id denominatum Secretarium Inrotulationis Protocollo inferi, Processusque ad quem pertinebit, *Referenti* consignari, tradique possit.

CAPUT XI.

De modo procedendi circa judicialia Deposita.

§. 89.

Ut deposita Fori Nobilium fidei committenda omni cum exactitudine atque securitate curari possint, & custodiri, Praeses firmum quendam, atque tutum, violentoque impetui minime obnoxium locum in curia designabit, & in eo arcam ferream facit
Instructio univers. I tis

ka żelazna dość obszerna, do przyimowania składow przysposobiona, wielkemi gwoźdźmi do podłogi mocno przybita, przez pół mocnym zamkiem, nie łatwo przemocy uступiającym, y dwóma także skublami, na któreby dwie także gruntownym oraz różnym od siebie sposobem sporządzone kłótki zakładać się mogły, opatrzona, złożona, y pod troistym kluczem chowana będzie.

§. 90.

Skrzyni tej do chowania składow wyznaczoney dozor, dwóm Konfiliarzom, y iednemu Sekretarzowi polecony będzie; y dla tego każdemu z nich osobny klucz dany będzie, aby taż skrzynia w przytomności tylko wszystkich trzech otwierana być mogła.

§. 91.

Bez rozkazu na Piśmie od Sądu Szlacheckiego wydanego, a przy Aktach Kommissyi dobrze zachowywać się mającego, nie do tej skrzyni ani przyięto, ani też z niej co kiedy wydano będzie.

§. 92.

tis amplam, quæ recipienda deposita commodè capere possit, eamque clavis cochleariis pavimento firmiter adstrictam, per medium solida quadam sera, cui vis non ita facile inferri possit, duabus item fibulis, quibus totidem firmæ diversimode constructæ pendulæ seræ inferi possint, provisam collocabit; hæc vero arca sub triplici erit clavi servanda.

§. 90.

Arcae hujus, in qua Deposita condenda erunt, cura Consiliariis duobus & Secretario uni demandabitur. Ad eam vero singulis his clavis una dabitur, nec unquam arca hæc, nisi omnibus tribus præsentibus referabitur.

§. 91.

Citra scriptum, subinque inter Commissionis acta probe conservandum fori Nobilium mandatum, nec recipietur quidquam in hanc arcam, nec quidpiam ex ea edetur unquam.

I 2

§. 92.

§. 92.

Gdyby się przeto kto względem złożenia iakowego składu nadgłosił, ten do całej Rady (bez której żaden skład przyjmowany nie będzie) ma uczynić zgłoszenie, co gdy nastąpi, Prezesowi wraz z składem Piśmo, (w którym Imię depozyt składającego, co ten skład w sobie zawiera? oraz iaki w oddaniu tego Sądowy ma zamiar, dostatecznie y jasno, wyrażono być ma) w troynasob poda.

§. 93.

Y gdyby nic nie przeszkadzało, aby skład od Sądu przyjętym być mógł, Piśma takowe końcem przyjęcia onego podane nieodwłócznie w Protokoł *exhibitorum*, tegoż dnia, którego skład nastąpi, wciągnione, a przez iednego z Sekretarzow tak na wierzchniej stronie zapisane będzie, ażeby Kommissarze składow tenże do skrzyni przyieli, po czym Kommissarze na miejsce, gdzie skrzynia zachowuje się wraz z składającym się udadzą, y tamże na czym właśnie skład zawisł, y czyli wszystko, iak podano, rzeczywiście znayduie

§. 92.

Si quando ergo se quis depositi alicujus in custodiam tradendi causa insinuaverit, hic ad Sessionem generalem (extra eam quippe nullum unquam recipietur Depositum) admittendus erit. Admissus vero Praesidi una cum deposito scriptum etiam *libellum* (in quo nimirum nomen deponentis, & in quo depositum proprie consistat, & quo denique fine idem iudicii fidei committi velit, accurate atque perspicue exposuisse oportebit) in triplo exhibebit.

§. 93.

Et siquidem depositum ita fuerit comparatum, ut a iudicio in custodiam omnino recipi possit, *libellus* ejus deponendi fine porrectus in Protocollum *Exhibitorum* ejusdem diei, quo ipsa depositio fiet, illico referetur, & per unum e Secretariis ita indorsabitur: ut nimirum depositorum Commissarii ejusdem in arcam depositionem omnino acceptent. Post hæc ipsi Depositorum Commissarii ad locum, in quo arca conservatur, una cum deponente illico sese conferent, ibique: in quo præcise depositum consistat, numque omnia circa idem ita, ac

duie się, pilnie przejrzą, gotowe pieniądze uważnie y dokładnie przerachują, na workach, lub gdzie naybardziej potrzeba będzie, pieczęć składającego przycisnąć każą; a po zakończeniu tego, na wszystkich trzech Exemplarzach *Pisma*, do siebie iako wyżej na wierzchu zapisanego, przyjęcie składu tym sposobem wyrażą, iżby prawdziwa składowa Summa, y iey rzeczywiste zawarcie dostatecznie wyłożone, y razem Karta, na której skład w Protokole Kommissyi wyrażony jest, wspomniona była, co Konfiliarze obydwu, y Aktuariusz podpisać mają.

§. 94.

Jeden z trzech tych Exemplarzów zapisaniem przyjętego depozytu opatrzonych, Kommissya u siebie zatrzyma, a drugie dwa, na Radzie tegoż samego dnia, (lub gdyby już zakończona była) na następującą podać, ażeby jeden z nich w Registraturze zachowany, drugi zaś *Expeditorowi* dla wydania stronie żądającej za opłaceniem taxy przesłany został,

exhibetur, revera se habeant, omni cum diligentia perquirent, paratam pecuniam attentius atque exactius numerabunt, marsupiiis, vel ubi id quam maxime opportunum fuerit, sigillum deponentis imprimi facient, hisque probe expeditis ad omnia tria exemplaria *libelli* ad ipsos indorsati Apocham de deposito recepto ita exarabunt, ut vera depositi summa, genuinaque ejus indoles accurate exponatur, simulque folium cui depositum in Commissionis Protocollo inscriptum est, indicetur; istas vero Apochas Consilarii ambo & Actuarius subsignabunt.

§. 94.

Trium istorum *libellorum* editis de deposito recepto *Apochis* instructorum unum Commissio retinebit, reliquos autem duos ad ejusdem diei Senatum (nisi forte jam terminatus fuerit) vel certe ad proxime sequentem exhibebit, quo nimirum unum eorum exemplar in Registraturam asservandum detur, alterum vero ad *Expeditorum* parti petenti erga depositionem Taxæ edendum, mittatur.

§. 95.

Dla dostatecznego zapisania tych okoliczności, które względem składow pamiętać należy, Sekretarz inny Protokół porządny mieć będzie, w którym Dzień złożonego depozytu, Imię, składającego, przyczynę złożenia, kto prawdziwym tego składu jest Panem? iaka jest skład Summa? w czym się skład zawiera? a na koniec dzień wydanego rozkazu do przyjęcia, należycie zapisze; takowy Protokół Sekretarz sam ułoży, Konfyliarze zaś obydwaj wszystko pilnie przejrzawszy, y za dokładnie sporządzone uznawszy: podpiszą.

§. 96.

W Protokół Rady Sądowej Imię tego, który skład pod straż Sądową oddał, y wszystko to: co względem onegoż przyjęcia przepisany porządkiem stało się, w krótkich słowach wciągnięte będzie, a pod czas obrady Sądowej jeden z Konfyliarzów od Prezesa do tego mianowany, dla wpisowania nadarzających się Depozytów osobny Regestr trzymać

bę-

§. 95.

Ad ea omnia, quæ de depositis memorie prodidisse convenit, probe connotanda, Secretarius accuratum quoddam Protocollum habebit; & in illud datum depositi traditi, nomen deponentis, causam depositionis, quis verus depositi sit dominus? quæ sit depositi summa? in quo illud consistat? & denique datum exarati de eo recipiendo Mandati, probe referet; Hoc vero Protocollum Secretarius ipse scribet, Confiliarii vero ambo per singula capita, postquam omnia attente pervestigaverint, probaque ac expedita repperint, subscribent.

§. 96.

In Protocollum Sessionis nomen ejus, qui depositum in judicii custodiam tradiderat, & omne id: quod circa idem recipiendum ordine præscripto gestum fuerit, paucis referetur; quin & ad Senatum ipsum Confiliariorum aliquis nominatim a Præside ad hoc constitutus, pro inferendis, quæ obveniunt omnibus depositis, indicem quendam habebit, qui depositorum Proto-

I 5

collo

będzie, który niby na przeciw Protokółu składow, dla rozpoznania Jego dościteczności, służyć ma.

§. 97.

Gdy Sądowy skład wydany byź ma, proźba ó onegoż wydanie przyzwolicie ułożona, y do Protokołu *exhibitorum* podana, nakształt innych *exhibitorum* z potrzebnym naradzeniem się względem wydania przedsięwzięta będzie; to zaś iako nayszczegulniey zachowano byź ma: ażeby w wychodzącym Wyroku, Summa y gatunek składu wydawać się mającego wyrażony, y na koniec, za czym Kwitem wydany będzie? iasnie mianowano było. Wszystkie zaś takowe do wydania składu wychodzące Wyroki nie tylko od samego Sekretarza podpisywane będą, ale też Prezes na nich swoje *Vidit* przyłączy, y Pieczęć Urzędową na onych przyciśniona będzie. A tak dopiero oryginalna proźba stronie wydana zostanie, aby, taż względem powrócenia sobie składu, do Kommissyi składowey na wyznaczo-

collo vel, uti oppositus ad fidem ejus atque exactitudinem penitus cognoscendam deservire queat.

§. 97.

Si quando judiciale quoddam depositum extradendum fuerit, ipse quidem pro eo recipiendo rite instruendus, *supplex libellus* ad Protocollum *Exhibitorum* porrigendus, & adinstar reliquorum *Exhibitorum* tractandus, & demum necessaria de eo extradendo deliberatio instituenda erit. Id tamen quam cautissime observabitur, ut in edendo deciso, summa atque indoles illius, quod restituendum decernitur depositi, probe exponatur, & denique erga cujus precise Apocham restitutio fieri possit, perspicue indicetur. Singula vero ejusmodi de restituendo hoc illove deposito edenda decisa, non a solo duntaxat Secretario subsignabuntur, verum eisdem a Præside etiam *Vidit* suum adjungetur, officiique præterea sigillum imprimetur. Atque ita demum plene jam expeditus istiusmodi *supplex libellus*, parti in ipso erit originali extradendus, quo nimirum hæc fine restituendi sibi

De.

czonym Wyrokiem mieyscu, dniu, y godzinie, nadgłośić się mogła.

§. 98.

Kopia wyszłego takowego Wyroku Kommissyi iktadowey tym końcem nie odwłócznie ma być dana, aby też w czasie sronie do odebrania składu wyznaczonym, stawić się mogła. Nakoniec sronie, która przez okazanie oryginalnego Wyroku Prawo swoje dowieść powinna będzie, za Prawnym oryginalnym Kwitem tego, na którego prozbę wydanie nakazane było, wytknięty w Wyroku skład bez zwłoki wydany, sam zaś w tey mierze wypadły oryginalny Wyrok wraz z Kwitem przy Protokole w osobney do tego wyznaczoney skrzyni, zachowany być ma.

§. 99.

W Protokole depozytow tak nastąpienie wydanie, iako y dzień wypadłego w tey mierze Wyroku, dzień nakoniec którego, y Osoba której właśnie skład za Kwitem wydany został, obszerniey wpisano będzie, y co nakoniec Sekretarz

wpi-

Depositi ad depositorum Commissionem indicandis in deciso loco, die atque hora insinuare sese possit.

§. 98.

Editum hujusmodi *decisi* apographum depositorum, Commissioni eo fine illico erit dandum, quo nimirum hac tempore parti praefinito, ad restituendum Depositum comparere possit; denique parti, quae se medio exhibendi originalis *decisi* legitimare debebit, erga legalem originale apocham ejus, ad cujus petitum extraditio decreta fuerat, nominatim expressum in deciso depositum, citra moram restituendum, ipsum autem de restitutione editum originale decretum, simul cum Apocha ad Protocolum in peculiari quadam ad id destinata obferata cista, conservandum erit.

§. 99.

Depositum Protocollo, quemadmodum peracta jam extraditio, ita etiam datum exarati de ea *decisi*, dies denique, quo & persona, cui proprie depositum traditum erat, & quidem Apochis eatenus receptis, diserte ubique citatis probe inscribetur, & quid-

wpisał, to wszystko Konsyliarze obydwaj przy każdym Rozdziale podpisałwszy się, potwierdzą.

§. 100.

Przy końcu każdego Roku Kommissya Prezesowi wierne y dokładne opisanie wszystkich tego Roku, tak przyiętych, iako y wydanych. albo też z Rachunkow Roku przeszłego w Tabelę następującego wypisanych składow poda, Prezes zaś wiernemu któremu y sposobnemu z Officyalistow zleci, aby ten takowe opisanie tak z Protokołem Rady, iako też z tym, który podług §. 96. trzymany będzie Regestrem zniósł, y gdyby iaka omyłka odkryta była, nayprzyszoitszych do iey poprawienia środków użył.

§. 101.

Cdyby zaś żadnego nie znalazł błędu, Prezes dzień pewny wyznaczy, którego Kancellaryi Dyrektora, lub innego Konsyliarza wezwawszy, y Rachunki iedne z drugimi porównawszy rzeczywistego Kassy składowey stanu dochodzić będzie,

quidquid demum Secretarius inscriberat, id omne Consiliarii ambo, per capita subscripturi confirmabunt.

§. 100.

Sub anni cujuslibet finem Commissio Præsidi exactam ac fidellem omnium eo anno tam receptorum, quam restitutorum, seu denique e rationibus anni prioris in tabulas sequentis transcriptorum depositorum consignationem exhibebit; Præsides vero fidei cuidam, atque idoneo viro, demandabit, ut is consignationem istiusmodi tam cum Sessionis Protocollo, quam cum illo etiam, qui ad mentem §. 96. habendus erit, indice probe conferet, & si quis in ea error dedectus fuerit, quæ ad eum emendandum quam maxime expedire visa fuerint, remedia procurabit.

§. 101.

Si vero nullus in ea error deprehenderetur, diem quendam certum præfiniet, eo-que Cancellariæ Directore, aut uno alterove e Consiliariis arcessito, effectivum depositorum Cassæ statum, collatis invicem rationibus investigabit, numque omne id, quod

y czyli to wszystko, co w podanym sobie Protokółu *extrahie*, iako rzeczywiście znaydujące się, podane jest, w skutku samym znayduie się? rozpozna.

§. 102.

Prócz tego zaś Prezesowi wolno jest, a bardziey należy, w przeciągu Roku, czasem, gdy mu się zdawać będzie, dla poznania y wywiedzenia się o stanie składow, niespodzianie nadchodzić, aby, choćby y najmnieysze postrzegł niebezpieczeństwo, środki do jego odwrócenia, w cześnie upatrzeć mógł.

ROZDZIAŁ XII.

O Sposobie postępywania w spisowaniu pozostałego majątku.

§. 103.

Sąd ma wszelką pilność do tego przykładać, ażeby wszystkie śmierci przypadki, których spisowania pozostałego majątku powinność zachodzi: onemu, ile bydz może, nayprzedej wiadome były,

a

quod in *Exhibito* sibi *Protocolli Extractu* tanquam effectivè existens notatur, revera etiam præsto sit? explorabit.

§. 102.

Præter hæc porro Præsidi liberum erit, quin imo & incumbet, per decursum anni quandoque, cum nimirum ipsi visum fuerit, ad depositorum statum explorandum, atque cognoscendum, repente supervenire, quo nimirum, si vel levissimum animadverteret periculum, de remediis ad idem avertendum tempestive prospicere queat.

CAPUT XII.

De modo pertractandarum Substantiarum.

§. 103.

Judicium omnem, quam potest, dabit operam, ut omnes ii mortis casus, e quibus ipsi substantiæ pertractandæ obligatio nasci suevit, quam fieri potest, citissime innotescant. Postquam vero innotuerint,

Instructio univers. K

id

à iak tylko do wiadomości Jego doydą, nie odwłócznie rozporządzenie do Sądowego zapieczętowania uczyni.

§. 104.

Do dochodzenia na mieyscu Sądu pozostałej substancji stanu, iako y iey pieczętowania, Prezes dwie Sądowe zaufane Osoby mianować będzie, którą tegoż samego dnia do domu zmarłego udadzą się, y wiadomości potrzebne co do majątku zapiętną. Gdyby zaś takowe pieczętowanie albo Inwentarz na innym nie Sądowym mieyscu, Szlacheckiego iednak Urzędu Zwierzchności podległym zmarłego Dworze, lub Folwarku do czynienia zachodził, od Prezesa zawisło, lub Osoby z swego Sądu do tego mianować, lub kogo bliższego na Urzędzie Sądowym zostającego przez rekwizytorialne Pismo, lub Mandat, wyznaczyć. Podobnież w przypadku zachodzić mogącej do dóbr nieruchomości exekucyi, Prezesa woli zostawia się, kogo on z Sądowych Osób do tej podług przepisu *Zbioru Sądowego* przedsięwzięcia Sądowej czynności mianować osądzi,

id illico curabit, ut Judicialis etiam obsignatio citra moram peragatur.

§. 104.

Ad eruendum, quæ in Judiciis forte loco fuerit, relictae substantiae statum, quem admodum ad obsignationem etiam suscipiendam, Praeses duos e Judiciis Personali, fideles denominabit, qui se eodem adhuc die in defuncti domum conferent, ibique investigationem eam instituent. Si vero obsignatio isthæ seu Inventarium in aliquo extra iudicii loco sito, Nobilium fori jurisdictioni subiecto, defuncti praedio, instituenda esset, tum a Praesidis pendebit arbitrio, e iudiciis Personali ad hoc quosdam denominare? an vero quendam ex vicinia in officio iudicali constitutum, medio formalium compassualium, aut mandati delegare malit. Non absimiliter in casu quoque ferendæ fors in dominicale quoddam realis executionis, a Praesidis arbitrio pendebit, quos ipse e iudiciis Personali, ad huiusmodi juxta *Codiciis iudicarii* normam suscipiendum actum iudicalem exmittere velit, ita quidem;

osądzi, tak dalece: iż podług mnieyszey, lub większey wagi interessu, y zachodzących do tego okoliczności, Konfiliarza, Sekretarza, albo kogo kolwiek lub z Registratury albo z Kancellaryi użyć do tey czynności może.

§. 105.

Do takowego tegoż samego dnia majątku dochodzenia mianowani Kommissarze, zawsze dwóch domowych (lub gdyby tych niebyło) tyleż Sąsiadów iako świadków wezwać mają, y prócz przypadków zachodzącego pieczętowania, wysłanici Kommissarze, następującym szczególnie sposobem postąpią; to jest:

1mo. Imię y Przewisko zmarłego.
2do. Pozostały może Jego Matzonki.
3^{tio}. Pozostałe dzieci, ich wiek, y mieysce pomieszkania, ile tego doysć będą mogli.

4to. Czyli Testament znayduie się?

5to. Imię tego, który pozostały Substancyi staranie chce na siebie przyiać? y którego rękę też powierzona będzie? dostatecznie wyrażą, y nakoniec:

dem; ut pro minori majorive seu negotii pondere, seu ingredientium in id circumstantiarum confusione, Confiliarii, Secretarii, aut cujuscunque alterius seu e Registratura, seu e Cancellaria exmittendi opera, libere uti possit.

§. 105.

Ad istam eodem adhuc die suscipiendam investigationem, Commissarii denominati, duos semper domesticos, (aut si hi defint) totidem vicinos, qua testes adhibebunt, & præter casus obfignationis suscipiendæ exmissi isti Commissarii sequentia duntaxat peracturi sunt, nimirum:

1mo. Nomen & Cognomen defuncti,

2do. Superstitem forte conjugem ejus,

3^{tio}. Relictas fors proles, ætate quoque earum, & domicilii loco, in quantum hæc scilicet resciri poterunt, adnotatis,

4to. An Testamentum adsit?

5to. Nomen ejus, qui relictæ substantiæ curam suscipere voluerit, cujusque manibus ea confidenda fuerit, probe connotabunt, & denique

6to. Na znak zasłętej już Sądowej czynności pieczęć na przyzwoitym jakim miejscu tak aby (Dziedzić w używaniu spadłego na siebie majątku przeszkody nie miał) przycisnąć.

Y o tym wszystkim tegoż dnia dokładną relacją uczynią, y oneż od siebie podpisaną, dwóm użytym świadkom do podpisu dać, y do Protokołu *exhibitorum* położyć mają.

§. 106.

Przy tej okazji: mianowani Konfiliarze od domowych y innych (których rozumieć będą) wywiadywać się mają; czyli Testament nie znajduje się? jako też y Pisma zmarłego pilnie mają być przetrząśnione, y jeżeliby Testament był znaleziony, on od innych Pism oddzielić, y do relacji przyłączyć należy, chybaby ci, których się tycze, onegoż ogłoszenia na tych miast żądali, w którym przypadku znaleziony Testament w Relacji powinien być wspomniony, y nadewszystko starać się potrzeba, aby Prezesowi iako naysprędzey odesłany był. Gdyby zaś Kom-

miss-

6to. In signum interpositæ jam jurisdictionis sigillum in congruo aliquo loco, (ita nimirum: ut hæres in possessione massæ hæreditariæ ne minimum quidem impediatur,) adpriment; super his tandem cunctis eodem adhuc die, formalem relationem conficiant, eamque a se subscriptam, ab adhibitis etiam duobus Testibus subsignari faciant, & ad Protocollum *Exhibitorum* porrigent.

§. 106.

Occasione isthac Commissarij a iudicio exmissi e domesticis, aliisque, (quos opportunos judicarent) sollicitè sciscitabuntur, an non fors testamentum adsit? sed & scripta defuncti probe erunt omnia discutienda, atque perquirenda; & siquidem testamentum aliquod repertum fuerit, illud e scriptis cæteris tollendum, Relationique adnectendum erit, nisi forte ii, quorum interest, idem illico publicari peterent; quo in casu repertum Testamentum in Relatione adnotandum, idque præ cæteris erit curandum, ut idem Præsidi quam celerrime consignetur. Si Commissariis e certis qui-

K 4

bus-

missarze z pewnych iakich dowodow doszli, iż Testament zmarłego w innych znayduie się rękę; to także w swoiey relacyi wyrazić nieopuszczają.

§. 107.

W tych zaś przypadkach, gdy zmarły w Cef. Król. służbie zostawał, za wdaniem się Prezesa Urzędu tego, przy którym był umieszczony, rozporządzenie ma być uczynione, aby Pisma Urzędowe od pozostałego majątku oddzielone, y od własnych delegowanych przyzwoitego Urzędu Kommissarzow, odebrane były.

§. 108.

Gdyby zaś nie znaydował się taki, któremu by majątku pozostałego zadużyć można, lub gdyby iakie zachodziło niebezpieczeństwo, ścisleyse ma być przedsięwzięte zapieczętowanie.

§. 109.

Gdy ścisleyse zapieczętowanie nastąpi, na ten czas wszystka pozostała substancya (ile to tylko uczynić się dozwoli) w iedney, albo podług okoliczności w

wię-

busdam indiciis innotesceret, testamentum, defuncti in alterius cujusdam manibus reperiri, id quoque in Relatione indicare, non intermittent.

§. 107.

In iis demum casibus; ubi defunctus in Cæs. Reg. olim servitio constitutus fuerit, interveniente fori illius, ad quod serviebat, Præside dispositio fiat oportet; ut si quæ forte in relictâ ejus substantia officii scripta reperirentur, ea omnia separentur, & delegatis ad hoc Commissariis, tradantur.

§. 108.

Si curam substantiæ relictæ, nemo (cui fides haberi posset) suscipere vellet, aut aliud etiam quoddam periculum immineret, tum quidem arctior erit obfignatio suscipienda.

§. 109.

Si arctior isthæc obfignatio suscipienda fuerit, tum quidem omnis relictâ substantia, in quantum nimirum ejus indoles obfignationem aliquam patitur, in unum,

więcey Izbach zawarta będzie, y drzwi, przez które do nich zewnątrz weyście iest, Urzędową Pieczęcią tak mają bydź stwierdzone, aby nikt bez przełamania Pieczęci weyść niepotrafił; Kommissarze zaś przy tey okkazyi bacznąć mieć mają; aby żadne inne widoczne, lub ukryte mieysce nie opatrzone dobrze, nie pozostały.

§. 110.

W tym przypadku takowe ściślejsze pieczętowanie w Relacyi ma bydź wyrażone, y razem czyli znacznieysza? lub szczupła, pozostała się *Massa*? krótkiemu słowu wspomniawszy iednak pryncypalne Artykuły dodać się powinny: ażeby przez naybliższą do takowych czynności przyzwoitą Kommissyą, lub gdyby względem zachodzącego z przewióki niebezpieczeństwa, zbyt odległą była, wezwawszy natychmiast tych Konfiliarzow którym sprawowanie tych czynności powierzone iest, y przywoławszy od Sądu wysłanych Kommissarzow prócz zwy-

aut pro ratione circumstantiarum in plura etiam cubicula, probe undiquaque includenda erit; januæque, per quas ad cubicula illa aditus secus patet, impresso officii sigillo ita erunt observandæ, ut in dicta cubicula nemini, nisi fracto sigillo pateat. Commissarii autem occasione isthac probe invigilabunt, ne accessus quisquam seu manifestus seu clandestinus oculos eorum effugiat.

§. 110.

Casu in simili arctior istiusmodi obsignatio in Relatione scripta indicabitur, simulque id: pinguis ne sit hæreditas? an exilis? præcipuis duntaxat *massæ* partibus nominatis saltem paucis notabitur, quo nimirum ad proximam pertractationis Commissionem, aut si hæc relate ad subversans in mora periculum nimium foret remota, convocatis illico iis, quibus pertractationum sunt concredita negotia Consiliariis, accitisque iis, qui a iudicio exmissi fuere Commissariis, præter consuetas etiam Sessiones deliberari possit, quid nimirum e relicta *massa* pro funere defuncti, pro sustentatione eorum,

zwykłych dni Rady, uważać można, co z pozostałej Masy na pogrzeb zmarłego? na wyżywienie tych, którym to należy? na zwykłego gospodarstwa utrzymanie, y rządzenie tym, którzy mieć będą staranie, udzielić? oraz czyli dla bezpieczeństwa majątku, wszystkich ścisleyšemu pieczętowaniu podległych rzeczy, porządny Inwentarz uczynić? lub też który Artykuł pod Sądową straż oddać? Kuratora nakoniec Masy Dziedzicney uſtawić? albo inne iakie Sądowe rozporządzenie uczynić? iaka nie zachodzi potrzeba.

§. III.

Inwentarz w powszechności wten czas tylko ma być ſpifowany, ieżeli ó to Dziedzic w ſwoim za Dziedzica ogłoszeniu ſię wyraźnie proſi; prócz tego zaś przypadku Inwentarz z Urzędu na ten czas ſzczególnie ſporządzony być powinien; gdy Dziedzice, albo przynajmniej jeden z nich dla innych przyczyn wolnego ſwoich dóbr zarządzenia, używać nie mogą.

eorum, quos alere debet, pro ſolita denique œconomix continuatione, atque directione, iis, quibus unius, alteriusve incumbit cura, tribuendum ſit? an non fors pro hæreditatis ſecuritate omnium arctiori illi obſignationi ſubjectarum rerum formale Inventarium conficiendum? vel una altera ex iis ſub iudicalem custodiam accipienda? Curator denique maſſæ hæreditariæ præficiendus? aut alia quædam judicialis diſpoſitio eſſet facienda?

§. III.

Inventarium in regula tum duntaxat erit erigendum, ſi videlicet id hæres, dum ſe pro hærede declarat, diſerte petierit. extra hunc autem caſum vi officii tum duntaxat erit conficiendum, cum nimirum hæredes, aut ſaltim unus eorum ob minorennitatem, ſeu ob alias cauſas libera bonorum ſuorum diſpoſitione non gaudet.

§. 112.

Do spisowania Inwentarza powinien być wprawdzie Dziedzic przypozwany, dla niestawienia się jednak onego, spisowanie wstrzymywane być niema. Wszyskim zaś, którzy pretensye iakie do pozostałego majątku mają, ich Kuratorom, y każdemu, któremu na tym zależy, wstęp pod czas spisowania wolny będzie, zawsze zaś wysłani dway do sporządzenia Inwentarza Sądowi Kommissarze dwóch zadufanych domowników, lub Sąsiadów wezwać powinni.

§. 113.

Wysłani od Sądu do sporządzenia Inwentarza Kommissarze dzieło to ze wszelką pilnością, uwagą, y rzetelnością, uskuteczną, ani tey czynności dłużey, iak potrzeba zachodzi, przeciągać będą, ani cokolwiek z tego, co do pozostałego majątku należy, pod iakimkolwiek bądź pozorem z umysłu opuszczą, a nadewszystko własnego pożytku chęć od siebie oddalą, y pod surową odpowiedzialnością, a podług okoliczności, y Pra-

wem

§. 112.

Ad erigendum Inventarium hæres quidem omnino citabitur, hoc tamen emanente, erectio illius nequaquam sistetur. Accessus porro ad ejus erectionem omnibus, qui forte e massa prætendendum quidpiam haberent, horumque Curatoribus, & unicuique, cujus interesset, liber semper erit. Cæterum duo illi a judicio exmissi Commissarii, dum Inventarium erigent, duos semper seu e domesticis familiariores, seu totidem e vicinia viros tanquam testes adhibebunt.

§. 113.

Exmissi a judicio ad Inventarium conficiendum Commissarii opus idem cum omni diligentia, attentione atque probitate prosequuntur. Inventario conficiendo plus temporis quam necessarium fuerit, nequaquam impendent, nec quidquam de eo, quod ad massam relictam pertinet, sub quocumque demum prætextu scientes prætermittent; in primis autem, omne habendi studium procul a se propellent, nec quidquam e massa, quidcunque tandem id fuerit,

wem opisanemi karami ważyć się niebędą, co z pozostałego majątku (cokolwiek by to było) sobie przywłaszczając, chociażby to za opłaceniem szacunku, lub za innym nadgrodzieniem, nabydź chcieli.

§. 114.

Spisowanie zaś Inwentarza iak naydokładniey ma bydź czynione, y w nim wszystko, co do majątku należy, iasnie wyrażone, to iest: wszystkie ruchome y nieruchome Dobra, wszystkie zmarłemu przeciwko innym służące Prawa, y pretenzye, wszystkie, ó których wiadomość powziąć można długi y ciężary bądź zabezpieczone lub ręczne (*hypotecata vel chyrographaria*) iako też y wszystkie rzeczy cudze, które się w pozostałej zawierają *Massie*, oraz wszystkie *dokumenta*, Rachunki, Kwity, y inne Pisma, z których iaki użytek bydź może.

§. 115.

Przy rzeczach ruchomych, ich także kształt, rodzaj, waga, liczba, y miara wyrażona, y do każdej rzeczy iey
iza-

rit, etiamsi id erga illico deponendum æstimationis pretium, aut quamcunque aliam compensationem accepturi essent, proprium sibi reddere præsumunt, utpote graves secus rationes reddituri, aut aliam etiam pecuniam subituri.

§. 114.

In conscribendo cuncta maxima qua fieri potest exactitudine connotabuntur, consignationique eidem omnia, quæ ad *massam* pertinent, clare atque perspicue inferentur, cuncta videlicet tam mobilia quam immobilia bona, omnia quæ forte defuncto adversus alios competebant, jura atque prætensiones, omnia quæ usque eo experiri licuit, debita, atque onera, five illa *hypothecaria*, five *chirographaria* sint, five denique in documentis sint fundata, five minus, quemadmodum & omnes res alienæ, quæ forte in massa sunt, cuncta denique documenta, rationes, *apochæ*, omniaque non plane inutilia scripta.

§. 115.

Ad mobilia ipsa etiam eorum species, forma, pondus, numerus atque mensura
Instruction univers. L ad-

fzacunek przez poprzyśięgłych biegłych w Kunszcie, a do tego dzieła właściwie użytych postanowiony, przypisany być ma, względem zaś cudzych znalezionych rzeczy, wszystkie okoliczności dokładnie opisać trzeba.

§. 116.

Inwentarz tak sporządzony od Sądowych Kommissarzow iako y od przybranych do tego w Kunszcie biegłych, tudzież od świadkow podpisany, y z przyłączoną krótko zebraną relacją do Protokołu *exhibitorum* podany będzie, co potem w Radzie Sądowej między Urzędowemi czynnościami referowano, y do właściwego Protokołu wciągniono, tudzież w Registraturze zachowane być ma, Dziedzicowi zaś kopią tego nie odwrotnie przesłać, a innym wszystkim, których się to tycze, Kopią wydać należy.

§. 117.

Gdyby Dziedzic do odbierania majątku dłużey nie przystępował, a z Inwentarza widziećby się dało, iż pod
Sądo-

adnotabitur. Unicuique demum rei perjuratos ad opus isthoc peculiariter adhibendos arte peritos determinandum ejus pretium exacte subjungetur. Circa alienas autem res forte in massa reperiendas omnes etiam ad eas spectantes circumstantiae probe adnotandae erunt.

§. 116.

Inventarium jam confectum tam ab exmissis a judicio Commissariis, quam ab adhibitis ad idem arte peritis aequae ac testibus subsignabitur, & adnexa ei succincta aliqua Relatione ad *Exhibitorum* Protocolum exhibebitur. Post haec ad Sessiones in officiosis referetur, factaque ejus in Protocollo *Pertractationis* adnotatione in Registratura asservabitur; apographum denique ejusdem haeredi illico submittetur, caeteris, quorum forte interfuerit, aequae non denegandum.

§. 117.

Si forte haeres haereditatem justo diutius non adiret, e conscriptione autem pateret, sub judicalem obsignationem ejus-

Sądową pieczęcią takowe znayduią się rzeczy, które bez szkody albo zepsucia utrzymywane być by niemogły, na ten czas nieczekaiać zgłoszenia się Dziedzica, powinny też rzeczy być Urzędownie szacowane, y więcey ofiaruiącym sprzedane, a zebrane ztąd pieniądze do Sądowej sraży wzięte.

§. 118.

Pod czas licytacji (ieżeli ta z Urzędu przedsięwzięta będzie) podobnież dway od Sądu wyznaczeni Kommissarze przytomni będą, którzy dwóch Domowników, lub tyleż Sasiadow iako świadków wezwą, y to wszystko, co w *Powszechnym Sądowym Zbiorze* w tey mierze przepisano jest, zachowaią, prócz tego zaś obydwu Sądowi Kommissarze wszystkie rzeczy, tak iak w Inwentarzu po sobie idą, z osobna mianować będą, y przy nich tak z szacunku, iako y z przedaży pochodzącą kwotę, wyrażą, pieniądze zaś Sądowy Kommissarz odbierze, y po Skończoney licytacji, wraz z Protokołem od obydwóch Sądowych Kom-

modi etiam res missas esse, quæ citra sui corruptionem aut saltim deteriorationem haud possint conservari, tum, res hæ, quin hæreditatis expectetur aditio, rite æstimandæ, plusque offerentibus vendendæ erunt, pecunia vero ex iisdem colligenda sub iudicalem erit custodiam recipienda.

§. 118.

Subhastationibus, siquidem judicialiter instituantur, æque duo a iudicio exmittendi Commissarii assistent, qui demum ad eos duos e domesticis familiares, aut totidem vicinos, qua testes adhibebunt. Cæterum circa subhastationes, id quod in *Universali iudicario Codice* de iis præscriptum habetur, observandum erit. Præterea vero uterque a iudicio exmittendus Commissarius ea, quæ hæstæ submittuntur, eo quo sibi invicem in Inventario succedunt ordine, singillatim cuncta nominabit, juxtaque ea tam æstimationis pretium, quam perceptæ etiam pecuniæ, Summam exponet, pecunias item judicialis Commissarius percipiet, et denique subhastatione finita simul cum

Kommissarzow, iakoteż y świadkow podpisany pod Sądową straż odda.

§. 119.

Sąd z mocy Urzędu w czynnościach pozostałego majątku tyczących się, następujący tylko zamiar mieć będzie.

1mo. Jak tylko Testament ogłoszony zostanie, a w nim zapisy (*legata*) okażą się, starać się potrzeba, aby tenże podług Uniwersałow do Ksiąg Tabularnych Kraiowych, do intabulacyi podany był.

2do. Zapisy, które pod opieką lub Kuratelą zostających się tyczą, jeżeliby ci Szlacheckiego Urzędu Zwierzchności podlegali, Opiekunom ich lub Kuratorom, jeżeliby zaś pod inną zostawali Zwierzchnością teyże z udzieleniem §. ostatniey Testamentowey woli, do Pupilla ściągającego się doniesiono być ma.

3to. Ten który się za Dziedzica ogłosi, po Roku jednego przeciągu przypozwany będzie.

Protocollo ab ambobus exmissis a iudicio Commissariis, quemadmodum & a testibus subsignando ad iudicalem custodiam tradet.

§. 119.

Judicium vi officii in substantiarum *pertractationibus* in sequentia duntaxat sese objecta ingeret.

1mo. Illico, ac publicatum fuerit testamentum, siquidem legata in eo obvenient, id curandum erit, ut idem in conformitate Patentium ad Tabulas Regias, Intabulationisque officia inscribatur.

2do. Legata, quæ Pupillos aut Curandos concernunt, in quantum nimirum hi *Nobilium* fori jurisdictioni subsunt, Tutoribus, aut Curatoribus eorum: Si vero pupilli extranei sint, foro ipsorum illo, qui pupillum, de quo agitur, concernit testamenti §^{pho}. eidem communicato, universaliq; hærede nominato, notificabuntur.

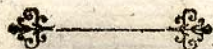
3to. Hæres declaratus post anni unius intervallum citabitur:

a) W tymże przypadku, jeżeli Inwentarz sporządzony nie był, do podania rzeczywistego całego majątku spisania z offiarowaniem przysięgi obowiązany będzie.

b) Jeżeli zmarły prócz swego własnego wolnego majątku także *Fideikommissa* y Lenne dobra posiadał, w którym przypadku: Prawem przepisane rozłączenie, y Prawnych kroków użycie, przedsięwzięte będą.

c) Do okazania czyli ostatnią wolę zmarłego dopełnić, tym końcem przyciśniony byź ma, aby jeżeli iakie zapisy pod opieką lub Kuratelą zostających, Sądowi Szlacheckiemu podległych tyczące się? wypłacone nie są, do ich odzyskania potrzebne rozrządzenie uczynione byź mogło; na koniec odebranie Dzieciństwa, dla wypłacenia zapisów, na ten czas tamowane byź niema, gdy Dziezie albo dostateczną porękoymię poda, albo dowieść będzie mógł, iż wszystkich zapis mających, którym, jeszcze zadość nie uczynił, tym sposobem, iaki podług

a) casu in eo si scilicet Inventarium confectum non fuerit, ad porrigendam totius substantiae consignationem, genuine atque sub oblatione juramenti confectam adstringetur:

b) Si defunctus præter liberam suam substantiam *Fideicommissa* etiam aut Feuda forte possederat, ea pro juris ordine separabuntur, legaliterque pertractabuntur.

c) ad id denique demonstrandum, an testamentum executus sit, sine eo compelletur, ut quoad nimirum adhuc legata quædam pupillos aut Curandos, *foro Nobilium* subjectos concernentia nondum forent soluta, id quod ad ea rite solvenda necessarium visum fuerit, disponi queat. Cæterum intermissa fors legatorum aliquorum præstatio hæreditatis additionem tum saltim non impedit, cum hæres cautionem idoneam, ultro præstare vellet, aut vero probare posset, se singulos, quibus nondum satisfecerat legatarios, de obtento legato ea plane ratione, qua in confor-

podług Zbioru Sądowego do wydania pierwszej Załoby przepisany jest, pozwał, a oni zaś do podania odvodu (*exceptionis*) w wyznaczonym przyzwoitym czasie nie stawili się.

§. 120.

Oплата od otrzymującego Dziedzictwo podług wyszłych w tey mierze Ustaw wyznaczona być ma; wprzód jednak ułożenie iey do Kommissyi Dworskiey tym końcem ustanowionej podane być powinno, aby prócz potwierdzenia, inne także podług okoliczności rozrządzenie, wyiść mogło.

§. 121.

Podobnąż opłatę od pozostałego majątku do Skarbu należące *Mortuarium* zwane Sąd podług Przepisu Praw wymierzyć, y tey w przepisany czasie, y przyzwoitemi środkami dochodzić powinien, y przed uiszczeniem tak od pozostałego majątku, iak y od otrzymującego Dziedzictwo opłaty nic cale komukolwiek wydawano nie będzie.

mitate *Codicis judicarii* libellus Reo intimandus est, certiores fecisse; illos vero intra tempus *exceptionibus* interponendis praesentum sese nequaquam insinuassee.

§. 120.

Tributi successorii Quantum pro Legum oportebit ratione metiri, atque determinare. Hæc tamen determinatio *Successorii tributi* Aulicæ Commissioni prævie communicabitur, & ab hac denique seu confirmabitur, seu reformabitur.

§. 121.

Mortuarii quantum, *Judicium* æque pro ratione Legum metietur, deque eo intra legale tempus certe percipiendo, id: quod jura dicant, disponet; quippe hæreditas antequam *Mortuarium* & *tributum successorium* percipiantur, minime cuiquam tradetur.

§. 122.

Każdego pozostałego majątku porządny Protokół na kształt Tabelli podług przyłączonego modelu (ma być trzymany, a przeto *Referent* każdy, aby *Tabella* podług zamiaru *Referatu* swego dokładnie lub przez siebie, lub przez *Sekretarza* dopełniona była, pilności przyłoży. W ten zaś Protokół następujące *Rubryki* wpisane być mają.

1mo. Imię zmarłego, y jegoż Urząd, który do czasu śmierci sprawował.

2do. Dzień y miejsce jego śmierci.

3^{tio}. Imię pozostałej Małżonki.

4to. Jako też y Dzieci pozostałych Imiona, a tu oraz wiek każdego Dziecięcia, y miejsce jego pomieszkania wyrażone być ma; względem małoletnich zaś y to przydać potrzeba, na której *Karcie* w *Książce Sierot* Imiona ich znajduią się.

§. 122.

Super unaquaque hæreditatis massa in forma *Tabellæ* hic subjunctæ ordinatum quoddam habebitur *Protocollum*, *Referensque* quilibet de *Tabella* objectis ad *Referatum* suum pertinentibus, exacte ubique vel per se explenda omnino cavebit, aut ut *Secretarius* idem accurate exequatur, vigilem semper curam habebit. In hoc vero *Protocollum* sequentia erunt inscribenda

1mo. Nomen *testatoris*, ejusque character, quem tempore mortis adhuc gerebat,

2do. Dies & locus mortis ejus;

3^{tio}. Nomen *superstitis* forte conjugis, & :

4to. *Prolium* etiam forte *superstitum* nomina. Hic ætas etiam uniuscujusque, & locus, ubi forte morantur, una inscribetur circa *minorenes* vero id quoque adnotabitur, qua *Pagina* in *Pupillorum* Albo nomina eorum ponuntur.

5to. O Testamencie ma się wspomnieć, a to: czyli Testament na Piśmie iest sporządzony? lub słowny? (*Scriptum vel nuncupativum*) lub *Codicillus*? lub nakoniec inne iakie ostatniey woli rozporządzenie? Dzień także, którego Testament uczyniony, y ogłoszony był, wyrazić potrzeba podobnież postępując; gdyby y więcej znalazło się Testamentow.

6to. Dzień obiętego spadłego majątku, z dodaniem; czyli to na fundamencie ostatniego rozporządzenia, lub też spadku naturalnego za - czyli bez - żadanego Sądownego Inwentarza nastąpiło?

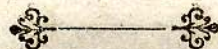
7mo. Dzień spisaneego Inwentarza.

8vo. Przyczyny, które Prawne czynności względem pozostałego majątku tamować mogły.

9no. Nakoniec dzień nastąpięnego wydanania wyrażony będzie.

Nadewszystko zaś co do tego Protokołu zachować należy, aby gdy która Rubryka z iakim dokumentem, lub Sądowną

wa

5to. De Testamento dicetur, *scriptumne?* an *nuncupativum?* *codicillus?* an alius quidam ultimus actus? dies denique, quo illud confectum publicatumque fuerit, nominabitur; quod ipsum tum quoque fiet, si plura Testamenta adfuerint;

6to. Dies, quo hæredis declaratio pōrrecta fuerit, inscribetur, unaque id adnotabitur, ultimæne dispositionis vi? an ex naturali Successione? & denique an erga? aut citra petitam a iudicio conscriptionem facta fuerit?

7mo. Datum erecti Inventarii adnotabitur.

8vo Causæ, quæ substantiæ pertractationem terminari forte impedirent, recensentur:

9no denique datum hæreditatis traditæ adnotabitur & circa hoc quidem Protocolum id præcipue observabitur, ut si quando Rubrum aliquod ad unum alterumve documentum, aut iudiciale fors expeditio-

wą expedycją w Registraturze znajdującymi się, związek mieć będzie, zaraz wyrazić: w którym pliku? lub pod którą liczbą też w Registraturze znajdują się? dla tego Sekretarz któremu trzymanie Protokołu od Prezesa polecone będzie, w tej mierze z Registratorem się znieśli; y Tabelę swoją dokładnie, y w najlepszym, porzdku trzymać będzie. czynność zaś każdego pozostałego majątku na osobnych wyrażona będzie arkuszach, które porządkiem tym, iak zmarli po sobie następują, liczbą swoją oznaczone będą; do Prezesa zaś końcem ulżenia pracy, iak y zachowania iednostajności w Tabellach, Rubryki takie arkusze na dość obszernym papierze podrukować kazać, należeć będzie.

tionem, quæ in Registratura asservaretur, relationem quampiam habiturum esset, id etiam illico adnotetur, quo nimirum in fasciculo, quove sub Nro documentum seu Expeditio illa inveniri possit. Quamobrem Secretarius, cui Protocolli istius cura a Præside demandata fuerit, rem hanc cum Registratore conferet, Tabellamque suam accurate, & in optimo quo potest ordine servabit. Unicuique demum Substantiæ *Pertractationi* peculiare impendetur folium, Folia vero isthæc ordine eo quo sibi defuncti invicem succedunt, numeris suis rite signabuntur. Præsides autem tam ad laborem sublevandum, quam ad formæ etiam æqualitatem conservandam Rubricæ hujusmodi Foliorum chartæ scriptoriæ satis amplæ typis imprimi curare demandabit.

FORMULARZ.

*Protokołu do czynności pozostalego
majątku sciągającej się.*

1.	2.	3.
Imie zmarłego.	Dzień którego, y mieysce gdzie umarł.	Imie pozostalego Małzonki.
4.	5.	6.
Imiona pozostających Dzieci.	Ostatnie Rozporządzenie.	Podane od Dziedzica Oświadczenie się
7.	8.	9.
Dzień Sporządzo- nego Inwentarza.	Przyczyny czynności Są- dowe, wzglę- dem pozo- stalego ma- jątku tamu- jące.	Wydanie Dziedzic- stwa.

ROZ-

FORMULARE

*Substantie Pertractationum Pro-
tocolli.*

1	2	3
Nomen testatoris.	Dies, quo, & locus, ubi mortuus est.	Nomen superstitis conjugis.
4	5	6
Nomen superstitum prolium.	Ultima Dispositio.	Porrecta hæredis declaratio.
7	8	9
Datum erecti Inven- tarii.	Causæ sub- stantiæ per- tractationem impedientes.	Hæredi- tatis traditio.

M 2

CA.

ROZDZIAŁ XIII. O sposobie postępowania w Sprawach Pupillarnych.

§. 123.

Zobowiązku Urzędu do całej Rady należeć będzie: w interesach *Pupillow*, którzy tak z Osoby swej, jako y *Dóbr*, Sądu Szlacheckiego Zwierzchności podlegają, a nawet y już doszłych do lat (*majorennium*) którym rozrządzenia dobrami Prawo albo jeszcze nie pozwoliło, albo pozwolenie odjęto, całości tak ich Osob, jako y majątku, przestrzegać.

§. 124.

Tym końcem zaraz gdy jaki *Pupillus* nadarzy się, Imię y Przewisko jego w osobny Protokół wpisać, y *Pupillow*, którzy powszechny y nierozdzielny posiadają majątek, na jednymże arkuszu wyrazić potrzeba, dla innych zaś osobny arkusz zachowany zostanie.

CAPUT XIII. De modo procedendi in Causis Pu- pillorum.

§. 123.

In negotiis *pupillaribus* Senatui vi officii incumbit, curare tam personam quam bona minorenium eorum, qui *nobilium* *Fori* jurisdictioni sub sunt, quemadmodum & bona illorum ut ut *majorennium*, quibus leges administrationem eorum vel nondum permiserunt, vel permissam ademerunt.

§. 124.

Hunc in finem illico ac *pupillus* aliquis obvenierit, nomen & cognomen ejus peculiari cuidam Protocollo inscribetur; *Pupilli*, qui communem indivisamque possident substantiam, in idem sunt folium inscribendi, pro cæteris vero peculiare quoddam folium adhibebitur.

§. 125.

Po tym zaś nie odwrotnie tego prze-
frzegać należy, ażeby kto roztropnością,
wiernością, y obyczajnością obdarzony,
Opiekunem, lub Kuratorem naznaczony
był. W mianowaniu zaś, to co Prawem
przepisano jest jako naydokładniey zacho-
wano niech będzie.

§. 126.

Po tym majątek małoletniego z grun-
tu ma być poznany, y do Protokołu wcią-
gniony, uważać także należy: czyli be-
spieczestwo substancyi onego podług
Praw przepisu opatrzone jest? Karty zaś
y kosztownieysze rzeczy Sądowej na
tych miał straży poleczone będą, gdy ja-
ka zażydzie wątpliwość, Opiekun ma być
zaraz przywołany, y rozpoznanie rzeczy
powinno nastąpić, o potrzebnych oraz roz-
rządzeniach naradzać się, y Opiekunowi,
co potrzeba wyciąga, zlecić należy.

§. 127.

Gdyby który *Pupillus* miejsce, w
którym przemieszkiwa, lub też stan swoy
odmienić, albo nakoniec służbę jaką przy-
jąć

§. 125.

Post hac illico curandum, ut prudens
quis, conspicuæque fidelitatis atque inte-
gritatis vir pupillo Tutor, curando vero
Curator constituatur. In his vero denomi-
nandis id quod legibus eatenus præscrip-
tum est, quam exactissime observandum
erit.

§. 126.

Tandem *pupilli* Substantia ex asse erit
cognoscenda, & ad Protocollum referen-
da, videndum denique, num de Substan-
tiæ ejusdem securitate juxta legum præ-
scripta cautum sit? *chirographa* autem &
pretiosa judiciali illico custodiæ committen-
da; obmoto igitur quocumque dubio Tu-
tor illico vocandus; quomodo se res ha-
beat penitus cognoscendum, de necessariis
dispositionibus deliberandum, Tutorique
quod necessarium fuerit, demandandum
erit.

§. 127.

Si hic, illeve pupillus seu locum, in
quo moratur, seu ipsum etiam statum
suum mutare, vel denique servitium ali-

iać zamysłał, Opiekun na to zezwolenia Sądowego dopraszać się mający takową okoliczność natychmiast doniesie; Sąd zaś rzecz tę doskonale rozważywszy, to co do prawdziwego *Pupilla* dobra naybardziej dąży, Oycowską przychylnością zarządzi.

§. 128.

Opiekun przed czasem doyscia do lat Małoletniego, na trzy Miesiące do Sądu przywołany, y zapytany będzie, czyli onemu zarządzanie własney fortuny bezpiecznie powierzone bydź może? co gdyby on summiennie zeznał; takowe Jego zeznanie do Protokołu wciągnione będzie, y *Pupillus* za złożeniem Metryki Chrztu zaświadczalnego Pisma tegoż samego dnia, którego do zupełności lat przychodzi, na żądanie swoje za letniego ogłoszony, Opiekun o wyszłym czasie swey opieki uwiadomiony, y do oddania w przyzwoitym czasie ostatecznych rachunkow napomniony, *Pupillus* o zdaiącym się onemu dóbr własnych zarządzaniu uwiadomiony, y gdy podane od Opiekuna ostateczne rachunki prze-

quod capeffere cogitaret, Tutor iudicii ad id consensum petiturus, rem illico indicabit, ubi demum iudicium rem illam accurate investigabit, eaque, quæ ad verum *pupilli* commodum quam maxime expedire viderentur, paterna affectione ordinabit.

§. 128.

Tutor priusquam tempus illud adveniat, quo *pupillus* maiorenitatem adepturus esset, tribus antea mensibus citabitur, atque an *pupillo* rerum suarum administratio tute concredi possit, interrogabitur; & siquidem is pro conscientia sua dixerit, nil obstaré, quin hoc fiat? hæc ejus fassio ad Protocollum referetur, *pupillus*que exhibitis suscepti baptismi testibus literis, ipso illico quo maiorenitatem attigerit die, siquidem petierit, maiorenis declarabitur, Tutor mediante Decreto, tempus tutelæ suæ jam cessasse, certior redditur, unaque de reddendis intra congruum temporis intervallum finalibus rationibus admonebitur; *pupillo* maiorenitatem adepto committittenda ipsi bono-

przetrząśnione będą, jeżeliby więcej było *Pupillow*, majątek między nich podzielony, inaczej zaś albo po nastąpionym podziale, wydany zostanie. W każdym więc podobnym przypadku rzeczywiście nastąpionego wydania substancji, Pismo do tego stosowane sporządzone będzie, w którym wszystko to: co Opiekon w gotowych pieniądzech, *Kartach*, szacowniejszych rzeczach, gruntach, sprzętach, lub w innych Artykułach bywzemu *Pupilowi* swemu wydał, wpisał; y takowe Pismo od *Pupilla*, Opiekuna, y dwóch świadków podpisane, y Sądowi oddane, być ma.

§. 129.

Gdyby zaś Opiekon tę przełożył y dowiódł przeszkody, które *Pupilla* do odebrania majątku nieposobnym by czyniły, na ten czas *Pupillus* również ma być do Sądu przywołany, y w tym, co przeciwko niemu wniesiono, wysłuchany, y gdyby dostatecznych dowodów na usprawiedliwienie swoje nie przywiodł, przez pu-

rum suorum administratio significabitur; ubi demum a tutore rationes finales semper petentur, hæque examinabuntur, & hoc facto, siquidem plures adfuerint *pupilli*, substantia dividetur, secus vero, aut post factam etiam divisionem tradetur. In singulis autem hujusmodi casibus de traditione revera subsecuta formale *Instrumentum* conficietur, inque illud omne id, quod tutor in ære fors parato, *chirographis*, pretiosis, fundis, ac denique suppellectili vel alia quacunque re pupillo olim suo tradiderat, inscribetur, hoc vero ipsum instrumentum a pupillo, tutore, & duobus præterea testibus subsignandum iudicio exhibebitur.

§. 129.

Si vero Tutor ea interposuerit, probaveritque obstacula, quæ *pupillum* majorennitatis obtinendæ incapacem redderent, *pupillus* tum æque in iudicium vocabitur, deque iis, quæ adversus eum feruntur, exaudietur, & siquidem idonea ad sui justificationem argumenta nequaquam adduxerit, edicto publico mediante pro-

publiczny Edykt ogłoszono byź ma iż N. mimo tego, iż do zupełności lat przy- szedł, wolnego mu jednak zarządzania swemi dobrami nie pozwala się, a przeto y na dal Prawom opieki podlegać będzie. a tym sposobem: opieka podług Praw zamiaru, daley utrzymywana będzie.

§. 130.

Podług przyłączonego tu Formularza, osobny dla *Pupillorum* Protokoł trzymany będzie, w którym:

1mo. Imie pod opieką albo Kuratelą zostającego z wyrażeniem jego wieku.

2do. Imie Opiekona, Kuratora, albo *Administradora*.

3^{io}. Mieysce, w którym *Pupillus* przemieszkiwa, y sposób jego wychowania.

4to Majątek onegoż z czego się składa? y jakim sposobem do jego nabycia przyszedł? wspomniawszy wszędzie dowody, z których dokładniejszy tegoż poznanie powziąć można.

5to. Każdego Roku ma się wyrazić czyli? y którego dnia Opiekon z rachunkow

promulgabitur: quod nimirum N. non obstante eo, quod annos majorennitatis jam attigerit, libera bonorum suorum administratio committi nequeat, ac proinde ultro quoque *pupillorum* juribus tractari debeat. Et sic quidem tutela pro legum vigore ultro etiam continuabitur.

§. 130.

Ad exemplum hic subjunctum quoddam etiam *Pupillorum* erit formandum Protocollum. In hoc

1mo Nomen *pupilli* aut *curandi*, adjecta etiam ætate ejus,

2do. Nomen tutoris, *Curatoris*, aut *Administratoris*,

3^{io}. Locus in quo *pupillus* moratur, & modus, quo educatur,

4to. Substantia *Pupilli*, & quomodo ea comparata sit? undeque ad eum perverit? citatis ubique documentis, e quibus plenior ejus cognitio haberi posset, inscribetur,

5to. Anno quolibet adnotabitur, an, & quo die Tutor data ipsi de pricris anni rationibus *absolutoria* produxerit,

kow Roku przeszłego zakwitowanie czyli *absolutorium* otrzymał?

6to. Wszystkie, które pod czas małoletności większey wagi: zezwolenia założyły.

7mo. Względem tych *Pupillow*, którzy nierozdzielony posiadają majątek, podział ma być wyrażony.

8vo. Czas skończenia opieki z przyłączeniem dokumentow do wydania majątku stosujących się; Nakoniec.

9no. Względem nieposobności rządzenia własnym majątkiem podeyscie do lat; obwieszczenie wpisane zostanie.

A gdy w Protokole dokument jaki wspomniony będzie, zaraz y miejsce to, w którym go, w Registraturze znaleźć można, wyrazić potrzeba, y naznaczony od Prezesa do trzymania takowego Protokołu Sekretarz, czasami z Registratorem w tey rzeczy się znieście, y starać się będzie, aby Protokół takowy, jako najdokładniey był utrzymywany. Nakoniec Prezes dla ulżenia pracy, y zachowania jednolayności Rubryk Arkusze, na dość

ob-

6to. omnes, quotquot durante minorenitate intervenere, majoris momenti consensus inscribentur,

7mo. Circa *pupillos* duos, qui communem possident substantiam divisio ejus adnotabitur,

8vo. Extinctio tutelae notabitur, huicque traditionis documentum subjungetur, & denique

9no. Interposita forte de obtinendae majorennitatis incapacitate declaratio notabitur.

Sicubi forte in hoc Protocollo documentum aliquod citatum fuerit, locus ille, in quo id in Registratura invenire licet, illico indicabitur, praefectusque a Praefide Protocollo huic curando Secretarius certis temporibus cum Registratore rem hanc conferet, dabitque operam, ut Protocollum idem rite atque exacte teneatur. Caeterum Praefidi ad laborem sublevandum, conservandamque formae aequalitatem Rubra hujusmodi foliorum chartae scriptoriae satis amplae typis imprimi curare liberum erit. Sub anni cujuslibet finem

ta-

obszernym Papierze wydrukować kazać może, y przy końcu każdego Roku Tabele takowe Prezesowi oddawane będą, ażeby ztąd o stanie *Pupillarnych* okoliczności potrzebną powziął wiadomość, aby gdy Rada w załatwieniu takowych czynności jakiego objaśnienia lub na Osoby do teyże roboty wchodzące baczną wyściągać będzie, stosowane ku temu kroki przedsięwzięte bydz mogły.

tabellæ istæ Præsidi exhibebuntur, quo nimirum is necessariam pupillarium negotiorum notitiam adquiret, & si *senatus* in negotiorum istorum agitatione aliam quandam instructionem, aut circa personale provisionem aliquam requireret, congrua media adhiberi possunt.

FORMULARZ

Protokółu w Sprawach Pupillarnych.

1.	2.	3.
Imie pod opieką lub Kuratela zofstającego.	Imie Jego opiekuna, Kuratora, Administratora.	Mieysce prze-mieszkiwania Pupilla, sposob jego wychowania.
4.	5.	6.
Maiątek Pupilla.	Rachunki potwierdzone.	Podczas małoletności zasfzłe zezwolenia Sądowe.
7.	8.	9.
Podział majątku.	Zakończenie Opieki.	Zasfzłe może obwieszczenie niesposobności rzadzenia przy doysciu do lat.

ROZ-

FORMULARE

Protocolli in causis Pupillaribus.

I	2	3
Nomen Pupilli aut Curandi adjecta etiam ætate ejus.	Nomen ejus Tutoris, Curatoris, Administratoris.	Locus habitationis Pupilli & modus quo educatur.
4	5	6
Substantia Pupilli.	Rationes approbatæ.	Tempore minorennitatis intercessus Consensus judicialis.
7	8	9
Divisio bonorum seu substantiæ pupillaris.	Extinctio tutelæ.	Interposita forte de obtinendæ majorennitatis incapacitate declaratio.

N 2

CA-

ROZDZIAŁ XIV.

O sposobie postępowania w Sprawach Rachunkowych.

§. 131.

Imię składającego Rachunki, y czynność, do której złożone stosują się, w osobny Protokoł wpisane być mają, aby ztąd rozpoznać, czyli te rachunki w przepisany Prawem czasie podane, ile przewlekający złożenie onych z wyznaczeniem jakiego przyzwoitego terminu, do tego przyciśnieni, a gdyby y to nie-efektywne było, karą pieniężną, y innemi mocniejszymi środkami przymuszeni zostaną.

§. 132.

Prezes dla każdego, który rachunki zdać obowiązany osobnego *Referenta* wyznaczy, który pilne ma mieć na to oko, aby wszystko tak co do złożenia, jako y potwierdzenia rachunkow porządnie nastąpiło.

§. 133.

CAPUT XIV.

De modo procedendi Causis Rationum.

§. 131.

Nomen rationes deponentis, & negotia ad quæ repositæ regulantur, ad separatum Protocollum inscribi debent, ut cognosci posset, an in tempore lege statuto mentionatæ rationes reponantur? eo magis moram committens, in deponendis eisdem statuendo quodam termino competentis, ad id præstandum stringatur, vel cessante hujus etiam effectu poena criminali, & reliquis compulsivis mediis cogatur.

§. 132.

Præses pro quolibet rationes præstandas præberi tenente separatum *Referentem* designabit, qui invigilabit, ut omnia tam in deponendis, quam etiam approbandis rationibus recte procedant.

§. 133.

Gdy zaś rachunki w swoim czasie, lub po nastąpionym przyciśnieniu, do Protokołu *exhibitorum* podane będą, mają być jednemu z ustanowionych Sądowych do rachunków *Officialis*ów, z tym rozkazem oddane, aby w 14. dniach swoje nad temi uczynił uwagi, y jego oraz powinnością będzie: zdane sobie rachunki przez się, (nie porozumiewając się bynajmniej z innym rachunkowym Urzędnikiem) rozważnie przetrząsnąć.

§. 134.

Rachunki te, jeżeli pierwsze ich rozpoznanie zachodzi, przy użyciu wszystkich do tego interessu ściągających się Aktów, y dokumentów, z których pod rachunek podpadający majątek pochodzi, inaczej zaś za przejrzeniem dawniejszego rachunku, *Officialista* rachunkowy z wszelką dokładnością y pilnością przepatrzyć ma.

(a) Czyli co z przychodu (*de perceptis*) nie opuszczono?

(b)

§. 133.

Cum itaque memoratae rationes in tempore, vel subsequitiva compulsionem ad Protocollum *Exhibitorum* exporrigentur, statim judiciali *Officiali* rationum eo cum instructo tradentur, ut is intra 14. dies super iisdem suas reflexiones exhibeat, & ejus obligationis erit, ut precommisissas sibi rationes ipsemet (nullo cum alio *Rationum Officiali* conveniendo) considerate perpendat.

§. 134.

Rationes premissas, si prima vice cognoscantur (adhibitis omnibus concernentibus actis, & documentis, ex quibus mentionato calculo subjacens substantia provenit, secus autem perspecto anteriori calculo) *rationum Officialis* cum omni exactitudine, ac diligentia easdem perspiciet,

a) An aliquid de perceptis pretermisum non sit?

(b) Czyli prowizye, y inne Roczne dochody należycie po sobie idą? y czyli co z nich niewciągnięte zostało?

(c) Czyli wydatki dostatecznie do-
wiedzione?

(d) Czyli Opiekon własną swoją nie zarządzał mocą? gdy Sądowego w tym zezwolenia dopraszać się powinien?

(e) Czyli w rachunkach jakowa niezasza omyłka?

(f) Czyli składający rachunki dostateczne bezpieczeństwo summy z rachunku wynikającej okazał?

Wszystkie nakoniec przeszkody pod osobną wyrazi liczbą, y te swoje uwagi podpisanie do Protokołu *exhibitorum* poda.

§. 135.

Officialista rachunkowy jednak w tym ostrożności użycie, by nie nad to, y miarę przechodzącą surowością postępował, y aby *odmodow* szczególnie dla uszczypliwości drugich nie czynił, y nakoniec aby podawane od niego środki do poprawy nie na samym w myśli ułożeniu zasadały się, ale aby gruntowne, y tak sporządzo-

ne

b) Utrum *Usurae*, & alii annui redditus debite sequantur, & aliquid ex iisdem haud inductum exstiterit?

c) An *Expensae* sufficienter probatae?

d) An Tutor propria autoritate quidquam non peregerit? cum iudicalem consensum eidem expetere incumbat,

e) Utrum in *rationibus* error aliquis non interveniat?

f) An deponens rationes sufficientem Cautionem Summae ex *rationibus* eventus demonstraverit, singula denique obflacula sub separato Numero consignabit, & mentionatas Reflexiones per se subscriptas, ad Protocollum *Exhibitorum* exporriget.

§. 135.

Attamen *Rationum officialis* hac cum cautela peraget: ne nimia ac excedenti severitate procedat, & ne vexandi solius gratia, *Exceptiones* opponat, & ut proponenda per eundem emendandi media, non in sola imaginativa idea sint fixa,

N 5

fed

ne były, iżby one do skutku przywieść można.

§. 136.

Referent uwagi te, gdy mu wraz zrachunkami oddane będą, uważnie przeczyta, y przejrzawszy o rzetelności ich się ubespieczy, *Referat* swoy przyłączywszy podług okoliczności swoje uwagi sporządzi, y *Formularz* znalezionych omyłek podług swego zdania ułoży.

§. 137.

Gdyby jaka od *Officialisty* rachunkowego uczyniona uwaga, dalszego objaśnienia wyciągała, na ten czas dla wytłumaczenia się dokładniejszego pod czas naradzenia się przywołany być ma.

§. 138.

Gdyby jakie od *Officialisty* tegoż opuszczone większej wagi okoliczności *Referent* postrzegł, wtedy *Officialista* rachunkowy o zachowanie większej pilności ma być napomniony, a gdyby y ten środek nieskuteczny był, od Prezesa podług miary zawinienia ukarany, y podług okoliczności

sed ita solide comparata, ut ad effectum deduci valeant.

§. 136.

Referens præmentionatas Reflexiones, quando eidem una cum rationibus exhibebuntur perleget, ita ut ex perfectis de realitate illarum securum se reddat, *Referatum* quoque adjectis ad circumstantiam reflexionibus suis conficiet, formulareque repertorum errorum, juxta suam methodum comparabit.

§. 137.

Si *rationarii* officialis exposita observatio, ulteriori indigeret dilucidatione, eo tunc pro danda sufficientiori explicatione sub tempus tenti consilii idem etiam invitabitur.

§. 138.

Si per *Officialum rationum* majoris ponderis circumstantias prætermittas *Referens* observaverit, pro tunc idem Officialis, de accuratiori diligentia adhibenda præmoneatur, & si neque illud medium operaretur, per Præsidem poena de merita afficiendus & etiam juxta circumstantias concur-

ności nawet od Urzędu oddalony będzie, jednakowoż wszystkich tych *Officialistow*, których przyięcia władza Sądowi Szlacheckiemu udzielona jest, oddalenie od Urzędu nie od samego Prezesa woli zależeć ma, ale rzecz ta podobnie: jak y inne wszystkie sprawy, w całej Radzie referowana, y większą liczbą głosów, ustanowiona być powinna.

§. 139.

Referat takowy na zwykłej *Sessyi* przedsięwziętej będzie, y czyli rachunki bez żadney przeszkody potwierdzone być mogą? czyli też składającemu je w przyszłym tylko rachunku one dopełnić? czyli też zaśle omyłki porządnie okazać, y na koniec czyli do udzielenia Kwitu (*Absolutorii*) albo też do przełożenia omyłek przystąpić, postanowiono być ma.

§. 140.

Do tego, który rachunki zdać obowiązany, y to także należy, aby uczy-nione względem popełnionych przez siebie błędów odwody w czasie Prawem przepisany rozwiązał, ta jego odpowiedź na

Ses-

currentes ab officio amovendus, attamen omnium illorum officialium (quorum in servitium receptio *Foro nobilium* præcommissa est) eorumque amotio non a solius Præsidis arbitrio dependeat sed casus similis (prout cæteræ omnes Causæ) in pleno Consilio referendæ, & per majora vota determinandæ sint.

§. 139.

Referatus similis in solita sessione assumetur, & an rationes sine quovis obstaculo approbari debeant? vel an per deponentem in futuro calculo supplendæ? aut intercessi errores emendandi ordinate demonstrare, & denique an præstandum *absolutorium* vel defectus exponendi veniant? decidendum sit.

§. 140.

Rationes deponens etiam obstringitur, ut intuitu commissorum defectuum *exceptiones* in tempore lege præfixo refutet, & similis *Replica* in Sessione proxima inter officiosa negotia ad deliberandum assumatur,

&

Sessyi w Urzędowych intereffach naybliżey do roztrząśnienia przedsięwzięta będzie, y gdyby za gruntowną uznana była, pierwsze omyłki zniesione, lub podług okoliczności odmienione będą.

Gdyby zaś takowe usprawiedliwienie się za niedostateczne uznane było, na ten czas składającemu rachunki do ich dopełnienia takowe rozporządzenie wydane być ma, jakowe jest Prawem w tey mierze postanowione. Do uskutecznienia każdego rozkazu ma być przyzwoity czas udzielony, y ten w Protokoł wpisany, ażeby dla dalszego przynaglenia wiadomość zachowana była, y w tym wszelkiey pilności przykładac należy, ażeby Sądowe rozkazy uskutecznione być mogły.

§. 141.

Gdy składający rachunki w zaśltych omyłkach zupełne poprawienie okaże, na ten czas onemu Kwit uwolnienia *Absolutorium* zwany wydany będzie, do tego zaś czasu rachunki na Radzie Sądowej w Urzędowych intereffach zachowane, a potem do Registratury oddane będą.

& si pro legali recenseretur, primi errores sufferendi, & pro circumstantiarum ratione immutandi, fin autem prædicta justificatio pro insufficienti observaretur, pro tunc *rationes* deponenti ad eas supplendas, illa ordinanda, quæ hac in re de lege statuta sunt.

Ad quale adimplendum quodvis mandatum, consuetum tempus designetur, illudque in Protocollo adnotetur, ut notitia pateat ad ulteriora coactiva media adhibenda, eoque omne studium dirigatur, quatenus judicialia mandata in effectum omnino deducantur.

§. 142.

Quando *rationes* deponens intuitu intercessorum errorum emendationem legalem demonstrare possit, eo tum *Absolutorium* eidem extradetur, ad illud autem tempus *rationes* in Consilio judiciali inter negotia officiosa asservabuntur, & dein *Registratura* tradentur.

§. 142.

Jak tylko opieka, *Kuratela*, albo *administracya* ustanie, wolno jest temu, względem którego majątku rachunki złożone, lub jego Dziedzicom rachunki do siebie wziąć, które bez trudności z zachowaną iednak przezornością, wydane będą, iżby dokładnie przepisane, należące do nich dokumenta porządnie spisane, y na odebrane Kwit wydany był.

§. 143.

Dla zachodzących zaś rachunkow osobny Protokoł do wszelkich okoliczności stosujący się, podług przyłączonego modelu trzymany będzie, w którym wpisać się ma.

Po pierwsze: Imię składającego rachunki, y zamiar rachunkow.

Po drugie: Zaszte może względem o-nych złożenia przynaglenie, y użyte środki do tego.

Po trzecie: Dzień podanych rachunkow.

§. 142.

Illico ac tutela, curatela, seu administratio cessaverit, ei cujus, antea substantia *rationibus* supputandis fuerat obnoxia, vel etiam hæredibus ejus liberum erit *rationes* istas ad se recipere, quas etiam citra ambages edere oportebit. Prævie tamen *rationes* istæ exacte describentur, pertinentiaque ad eas documenta probe consignabuntur, & denique a percipiente de iis perceptis apocha formalis edetur.

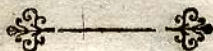
§. 143.

Pro obvenientibus istiusmodi *rationibus* ad formam subjungendi isthic exempli quoddam omnes circumstantias exhibens Protocollum habebitur, ei vero inscribetur

Primo: Nomen *rationes* reddere debentis, *rationumque* objectum,

Secundo: Interposita fors ad eas reddendas compulsio & adhibita ad hanc media,

Tertio: Dies *redditarum rationum*;

Po czwarte: Imię *Officialisty* rachunkowego, y dzień którego onemu rachunki do przeyrzenia oddane.

Po piąte: Dzień, którego tenże rachunkowy *Officialista* swoje uwagi podał.

Po szóste: Dzień którego składającemu rachunki, uczynione *odwody* względem zasłitych omyłek komunikowane były.

Po siódme: Dzień podaney od niego na takowy *odwod* odpowiedzi.

Po ósme: Szczegulne jakowe zachodzące okoliczności wydania Kwitu czyli *absolutorium* wstrzymujące.

Po dziewiąte: Dzień wydanego *absolutorium*.

Po dziesiąte: Dzień, którego rachunki stronom wydane.

Dla każdego rachunku osobny arkusz użyty będzie, y Protokół ten z końcem każdego Roku swoy także koniec weźmie, a na następujący Rok inny przedsięwzięty będzie. Gdyby w tym Protokole jakowy dokument wspomniony był, zaraz dotożyć trzeba, w którym pliku? y pod którą liczbą? tenże w Registraturze
znay-

Quarto: Nomen *Rationarii*, cui, & dies, quo ipsi *rationes* perpendendæ traditæ fuere,

Quinto: Dies, quo idem *Rationarius* observationes suas exhibuit,

Sexto: Dies, quo *rationes* reddere debenti factæ de erratis ejus *exceptiones* consignatæ fuere,

Septimo: Dies, quo hic ad *expeditiones* istas dilucidandas responsum suum exhibuerat,

Octavo: Peculiares quædam intervenientes forte circumstantiæ, quæ *absolutiorum* ei edi prohibent,

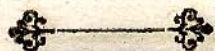
Nono: Dies editi *absolutorii*, & denique

Decimo: Dies *rationum* partibus extradatarum.

Singulis *rationibus* peculiare folium impendendum, Protocollumque isthoc cum anni cujuslibet fine claudendum, & pro anno sequenti alterum formandum erit. Sicubi in hoc Protocollo *documentum* aliquod citatum fuerit, una id quoque adnotandum erit, in quo fasciculo, quove sub Numero? idem in Registratura re-

znayduie się; Sekretarz zaś, któremu trzymanie Protokołu tego polecone będzie, wspólnie z Registratorem przyłoży starania, aby Protokół ten porządnie trzymany był. Nakoniec wolno będzie Prezesowi tak dla oszczędzenia Pisma, jako y dla zachowania jednolitości *Rubryki* tych arkuszy na dość obszernym Papierze wydrukować rozkazać.

periat. Secretarius autem, cui cura Protocolli hujus commissa fuerit, communem cum Registratore dabit operam, ut Protocollum isthoc rite ac ordinate teneatur. Cæterum Præsidi tam ad scriptitationem compendii faciendam, quam formæ etiam æqualitatem conservandam *Rubrica* hujusmodi foliorum chartæ scriptoriæ satis ampla typis imprimi curare liberum erit.

FORMULARZ		
Protokolu w rachunkowych Interessach.		
1	2	3
Imię Składającego ra- chunki, y zamiar rachunkow.	Zaszcze przyna- glenie do ich złożenia.	Dzień którego poda- ne rachunki.
4	5	6
Imię <i>Officialis</i> rachunkowego, y dzień, którego onemu rachunki do przeyrzenia oddane.	Dzień podane- go tegoż <i>Offi- cialis</i> wzglę- dem rachun- kow zdania.	Dzień, którego rachunki składa- jącemu uczy- niony wzglę- dem zaszczył- omytek <i>odwod</i> komunikowa- wany.
7	8	9
Dzień nastą- piony na <i>odwod</i> <i>Odpowiedzi</i> .	Okoliczności wydania Kwi- tu czyli <i>absolu- torium</i> wstrzy- mujące.	Dzień wydane- go <i>absolutorium</i> .
	10	
	Rachunki stro- nom wydane.	

FORMULARE		
Protocolli in Causis Rationum.		
1	2	3
Nomen <i>rationes depo- nentis & Ob- jectum ratio- num.</i>	Compulsio ad eas reddend- as adhibita.	Dies exhibitarum <i>rationum.</i>
4	5	6
Nomen <i>Ratio- narii</i> cui <i>ratio- nes</i> , & dies, quo <i>consigna- tæ sunt.</i>	Dies datæ a <i>Ra- tionario</i> super <i>rationibus</i> opi- nionis.	Dies, quo <i>ra- tiones</i> reddere debenti factæ de erratis ejus <i>ex- ceptiones</i> <i>con- signatæ fuere.</i>
7	8	9
Dies dati ad <i>Excep- tiones</i> Responfi.	Circumstantiæ <i>Absolutorium</i> dari prohibentes	Datum <i>Absolutorium.</i>
	10	
	<i>Rationes</i> parti- bus extraditæ.	

ROZDZIAŁ XV.

O trzymaniu Protokołu.

§. 144.

Na wszystko, co w Radzie Sądowej zaszło, porządkowy z przełamanych na pół arkuszy Protokół trzymany będzie, którego istota wyciąga, ażeby:

a) Zamiar względem którego naradzenie się przedsięwzięte.

b) Strony, których ta okoliczność się tycze.

c) Zdanie Konfiliarzów, y tych przyczyny, nakoniec:

d) Ułożenie ostateczne (*conclusum*) dokładnie y jasnie wpisane były.

§. 145.

Zamiar naradzenia się, dokładnie wprowadzie, ale ile można nayzwiezley wpisany będzie, osobliwie zaś w tych przypadkach, gdzie zdanie *Referenta* podług §. 35. treść *exhibiti* w sobie zawiera, y dość będzie, gdy z Protokołu widzieć

CAPUT XV.

De curando Protocollo.

§. 144.

Pro cunctis, quæ in Consilii sessionibus obvenire, accuratum quoddam atque ordinatum e fractis per medium foliis conficiendum Protocollo. Hujus autem essentiale id erit, ut in idem

a) Objectum, de quo deliberatio instituta,

b) Partes, quas objectum id concernebat,

c) Consiliariorum opiniones atque motiva, & denique

d) *Conclusum* accurate, & perspicue inscribatur.

§. 145.

Objectum deliberationis exacte quidem, sed quam potest succinctissime inscribetur, præsertim vero in iis Casibus, ubi votum *Referentis* juxta §. 35. ipsum etiam *Exhibiti extractum* jam continet, satisque erit, si e Protocollo videre liceat, quid Ex-

dzieć się da, o co podający właśnie prosił? albo w czym spor prowadzony był. Nakoniec Protokollista liczbę tę, którą *Exhibitum* podług Protokołu *Exhibitorum* oznaczone jest, y strony, do których interes się stosuje się, na boku wyrazi.

§. 146.

Zdanie *Referenta*, które w Protokole wyrażone będzie, tak daleko ma być opisane, iżby poznać można, do czego one dąży, *Votum* jednak jego żadnego podziału, czyli rozbierania na części nie wyciąga, ale w tym szczególnie do danego od *Referenta* na Piśmie *votum* odwołać się należy, które w Registraturze w tym porządku liczby, iak *exhibita* w Protokole *exhibitorum* oznaczone są, zachowane będzie. Protokollista zaś na każdym takowym *votum* liczbę Karty Protokołu *Rady* wyrazi, na której zaśle w tej mierze naradzenie się znaleźć można.

§. 147.

O tych Konfiliarzach, którzy na poprzedzającym czyim zdaniu prześłali, y nic nowego nie wniesli, to tylko namie-
nić

hibens proprie petierit, aut de quo proprie lis mota agitataque fuerit. Cæterum Protokollista *Numerum* illum, quo *Exhibitum* in conformitate Protocolli *Exhibitorum* signatum est, partesque quas negotium concernebat, ad latus adnotabit.

§. 146.

Opinio *Referentis* probe in Protocollo adnotanda, sine quidem eo etiam erit adducenda, ut nimirum sciri possit, quo ea tenderit? *Votum* tamen ejus fusius deducere neutiquam oportebit. *Votum* quippe a *Referente* scripto datum, atque in *Registratura*, pro serie *Numerorum*, ita ut & *Exhibita* in *Exhibitorum* Protocollo aservandum citasse sufficiet: Protokollista tamen juxta quodlibet hujusmodi voti folium, quo in Sessionis Protocollo habitata eatenus consultatio reperitur, probe adnotabit.

§. 147.

De iis Confiliariis, qui præcedenti aliqujus opinioni accessere, nec novi quidpiam protulere, id solum erit adnotandum,

nić trzeba: iż podobnegoż zdania byli, gdyby zaś którzy Konfiliarze nowe iakie gruntowne przełożyli przyczyny, te krótko wpisane bydź mają, iezeliby zaś którzy z Konfiliarzow cale różnego był zdania, to wraz z przyczynami dokładnie y iasnie wciągnione bydź ma.

§. 148.

Ostatnie ułożenie (*Conclusum*) w Protokole słowo w słowo wpisać trzeba.

§. 149.

Protokoł *Rady*, ile może bydź, najszybciej sporządzony bydź ma, y dla tego *vota Referentow* Protokollście nie odwłócznie oddane będą. Jednakowoż nie wolno będzie Protokollście cokolwiek z *Aktow* do domu wziąć, ale gdyby co do przeyrzenia potrzebnego sądził, to koniecznie w Kancellaryi albo Registraturze tegoż samego dnia ułutechni, y potrzebne do ułożenia Protokołu wiadomości z onych powezmie.

§. 150.

dum, quod nimirum & ipsi idem senserint, si qui vero Consiliarii nova forte in medium tulerint motiva, hæc paucis erunt connotanda: quodsi denique unus alterve Consiliarius diversæ plane fuisset opinionis, hæc una cum motivis ejus accurate atque perspicue inscribenda erit.

§. 148.

Conclusum Protocollo de verbo ad verbum inscribere oportebit.

§. 149.

Sessiois Protocollum quam fieri potest citissime conficiendum erit. *Vota* proinde *Referentium* Protocollistæ illico exhibenda erunt. Nec tamen fas erit Protocollistæ quidpiam ex actis domum suam apportare; sed siquidem sibi hoc, illudve fragmentum omnino inspiciendum esse judicaverit, id omnino in Cancellaria aut Registratura, & quidem eodem adhuc die faciet, ibique sibi necessarias ad Protocollum conficiendum observationes ex iisdem excerpt.

§. 150.

§. 150.

Takowy Protokoł codziennie zakończony, y z szczególnych na każde posiedzenie Sądowe arkuszy złożony nakoniec każdego Miesiąca od obojga Senatow ziednoczony, y razem podług biegu dni zebrany gdy zupełnie sporządzony będzie, Prezesowi, który na tey Radzie zasiadał, nieodwłócznie odesłany bydź ma, jednakoż Prezydującym obydwom na przemiany, aby zawsze interessow wszystkich wiadomość mieć mogli, Protokoły Senatow, na których się nie znaydowali, przysłane, y po nastąpionym przez nich przejrzeniu przez wyrażenie *vidit* potwierdzone bydź powinny.

ROZDZIAŁ XVI.

O Expedycyi ostatecznego ułożenia
(Conclusi.)

§. 151.

Gdyby *Conclusum* do dania może Appellacyinemu Sądowi informacyi, albo podług §fu 251. Zbiornu Sądowego do wyda-

§. 150.

Isthoc die quolibet concludendum, ac proinde e singularibus pro qualibet Sessione philyris efformandum, sub finem tandem cujuslibet mensis ab utroque Senatu simul juxta seriem dierum colligandum Protocollum, postquam plene confectum fuerit, Præsidi, qui Sessioni eidem præerat, illico submittetur. Subin tamen Præsidi utrique illius etiam Senatus, cui hic illeve non interfuerat, Protocolla pervices submittentur, quo nimirum ambo plenam semper negotiorum notitiam habere possint, hi vero Protocollo inspecto *Vidit* suum addere non intermittent.

CAPUT XVI.

De Expeditione Conclusi.

§. 151.

Siquidem *Conclusum* ad dandam forte Appellatori Fori informationem five in conformitate 251. §. Codicis judiciarii ad

dania sronie prosiżącey przyczyn nastąpio-
nego *Wyroku* dążyło, *Expedycyą* sam
Referent, w innym zaś przypadku Sekre-
tarz wygotować powinien.

§. 152.

Tym końcem *Conclusum* iak nastąpi
natychmiast Sekretarzowi na Piśmie odda-
ne będzie aby one tym kształtem ułożył,
jakiego zamiar onego wyciąga. *Expedy-
cyę* tę Sekretarz na wpół przełamany
arkusza sporządzi, à na początku arkusza
liczbę *exhibitu*, do którego też *expedycya*
należy, wyrazi.

§. 153.

Sekretarze ile możności *expedycye*
na Sądowym posiedzeniu (jeżeli dalsze za-
chodzące interessa ich niewyciągaia uwagi)
wygotuią, pozostałe zaś z tegoż posiedze-
nia po południu na mieyscu Urzędowym
sporządzą; *Aktom* zaś bez ważney przy-
czyny do domu brać im niema być wolno.

Jeżeli by zaś wielość interessow za-
chodziła, y zdarzyło się, iżby same tylko
Referatow Koncepta na *expedycye* prze-
kształ-

ad edenda parti petenti sententię alicujus
motiva vergat, *Expeditionem Referens*
ipse curabit; secus vero *Expeditionem* con-
cipere Secretarii erit officium.

§. 152.

Finem in eum illico ac *Conclusum* pro-
nunciatum fuerit, Secretario *Formale* ip-
sum scripto tradendum erit, quod demum
is ea vestiet forma, quam ipsa *conclusi*
indoles atque natura poscere videtur. *Ex-
peditionem* isthanc in fracto per medium
folio concipiet, sub initium autem folii hujus
N^{um} *Exhibiti*, ad quod *Expeditio* isthęc
pertinet, semper adnotabit.

§. 153.

Secretarii, quoad fieri potest, *Expe-
ditiones* in ipsa plane Sessione, quatenus ab
ipsis ad ulteriora negotia attentio nulla de-
sideratur, concipient; reliquas vero a Ses-
sione eadem superrestantes post meridiem in
loco officii conficient, *acta* quippe ipsis citra
gravem omnino causam domum secum appor-
tare nequaquam licebit. Si quando tamen ne-
gotia nimium accumulari contineret, casus-
que emergerent, ubi ipsi duntaxat *Refe-
Instructio univers.* P *ren-*

kształtane bydź miały, na ten czas jeden lub dwóch z Registratury dla przyspieszenia roboty przydani będą, iednakowoż Sekretarze takowey wolności w tym tylko razie używać mogą, gdy żadną miarą tegoż samego dnia wszystkich *expedycyi* dokończyć niezdolają. Nakoniec gdyby y przy tey pomocy *expedycyi* wszystkich wygotować nie mogli, na ten czas dopiero *Referentow vota* a gdyby tego rzecz koniecznie wyciągała, y *Akta* same do domu wezmą, y tamże *expedycye* ile można nayprędzey sporządzą.

§. 154.

Ułożona takowa *expedycya Referentowi* zapieczętowana przesłana będzie, do czego y arkusz ten, na którym *Referat* wypisany jest, przyłączony bydź ma, aby Konfyliarz natychmiast doysć mógł, czyli *expedycya z Conclusum* zupełnie zgadza się.

§. 155.

Konfyliarz *expedycye* uważnie przeczyta, słowo każde, czyli z *Conclusum* zgadza się? przetrząśnie, wyrazy
wszyst-

rentium Conceptus in *Expeditiones* essent transformandi, unus alterve ipsis e Registratura ad laborem accellerandum ea lege adjungendus erit, ut Secretarii facultate isthac tum nonnisi utantur, cum ob nimiam *Expeditionum* copiam die eodem omnes ipsimet absolvere nullo modo valuissent; Cæterum si nec isthoc subsidio adhibito *Expeditiones* omnes perficere possent tum demum Secretarii *Referentium* vota (& si plane alias fieri nequeat) ipsa etiam *acta* domum suam accipient, ibique incumbentes sibi *Expeditiones* maxima, qua valebunt celeritate, absolvent.

§. 154.

Conceptus istiusmodi *Expeditionis Referenti* obsignatus transmittetur, ei vero illud etiam folium, in quo *Referatum* scriptum est, accludetur, ut scilicet Confiliarius perspicere illico possit, num *Expeditio* concluso ad amissum conformis sit.

§. 155.

Confiliarius *expeditionem* reflexe perleget, verbum quodlibet conforme ne sit Concluso? accurate perpendet, dictio-

wszystkie, czyli iasne y przyzwoite są, pilnie przejrzy, obojętne poprawi, na koniec Imię swoje na boku *expedycyi* wyrazi.

§. 156.

Od *Referenta* expedycye Prezesowi przesłane być mają, którą on ieszcze raz przejrzy, y gdy jakowe zażanawiające mniejszey wagi iednak wyrazi upatrzy, one poprawiwszy zwyczajne *Expediatur* zapisze. Gdyby iednak względem teyże *expedycyi* ważniejsze iakowe zachodziły wątpliwości, *expedycyą* tę wstrzyma, y na pierwszej Sessyi swoje uwagi przedłoży, aby na zgromadzoney Radzie względem *Formularza* expedycyi (nienaruszając iednak by naymniey istoty pierwszego *Conclusum*) naradzić się, y *expedycyę* poprawić można. A tak bez nastąpienego nowego *Conclusum* na boku expedycyi przypisze: na całej Radzie; potwierdzona; Prezes zaś ieszcze pod czas Sessyi *expediatur* przyłączy.

nes omnes, fatisne perspicuae sint? ac convenientes? diligenter considerabit, minus probata emendabit, nomen denique suum ad latus expeditionis adnotabit.

§. 156.

Referens Expeditiones Praesidi submittet, hic vero eas denuo perleget, quae forte ipsi minoris ponderis haud satis probata viderentur, statim emendabit, iisque consuetum illud: *Expediatur* adscribet. Si quando tamen ipsi circa hanc illamve *Expeditionem* graviora quaedam suborirentur dubia, *expeditionem* illam detinebit, & ad proximam Sessionem, propositis, quae ipsi suborta sunt, dubiis referet, quo nimirum formale *Expeditionis* illius in pleno senatu, (quin tamen intrinsecum prioris *Conclufi*, vel in minimo mutetur) in deliberationem assumi, & post haec *Expeditio* emendari possit. Atque ita demum *Secretarius* citra instituendam denuo *conclusionem* ad latus haec adnotabit: *In pleno Consilio approbata*. Praeses vero *Expediatur* durante adhuc Sessione subjunget.

§. 157.

Co od Sądów Szlacheckich do *Appellacyinego* lub *Revizorialnego* Sądu wychodzi, to ma być na wzór porządnej *relacyi* ułożone, na wierzchu imię stron y treść interessu krótko wspomniona. *Relacye* zaś takowe nie tylko Prezes y *Referent* podpisze, ale y wszystkich, przy naradzeniu przytomnych Konfiliarzów Imiona wpisać się mają.

§. 158.

Co zaś do C. K. Nadwornych y Sądowych Urzędów tych, którym by Sąd Szlachecki niepodlegał, wychodzić trafiło by się, to przez *Prezydialną Notę* od samego Prezesa podpisane expedyowane będzie.

§. 159.

Cokolwiek do Zwierzchności, ani Cef. Królewickiemu, ani Szlacheckiemu Sądowi podległych, przesyłane będzie, to sposobem *Rekwizycyi* od Prezesa, y jednego Sekretarza podpisane expediować się ma.

Przy-

§. 157.

Quod a Nobilium Foro ad *Appellationis* forte aut *Revisionis* Tribunal exarandum quandoque veniet, id omne per modum formalis *Relationis* fiet. In horum superficie nomen Partium & causæ argumentum paucis erit adnotandum. *Relationesque* denique hujusmodi, quibus etiam Confiliariorum, qui deliberationi interfuere, nomina inscribenda erunt, Præses æque ac *Referens* subsignabit.

§. 158.

Quod ad Cæs. Reg. *Aulica* & Juridica dicasteria, quibus *Forum Nobilium* nequaquam est subordinatum, exarandum subinde fuerit, id per Præfidiales *Notas* ab ipso Præsidente exarandas fiet.

§. 159.

Quod ad Instantias, quæ nequaquam Cæs. Regiæ, nec *Nobilium* sunt Foro subordinatæ, transmittendum quandoque foret, id per modum *Insinuati* a Præsidente & Secretario uno subsignandi exarandum erit. competensque *Foro Nobilium* immediata

P 4

cor-

Przyzwoita zaś Sądowi Szlacheckiemu prosto korespondencya z *Urzędami Cyrkularnemi* nie tylko utrzymana została, ale nadto tymże Urzędom przez właściwą i h Instancyą nakazano będzie, aby *Sądowi Szlacheckiemu* na poparcie sprawiedliwości z wszelką ufilnością y pospiechem pomocy dodawali, y w tych interessach, w których od *Sądu Szlacheckiego* rekwirowane będą, potrzebne *Informacye* dawali. Co się zaś *Korrespondencyi* z *Urzędami Cyrkularnemi Magistratami*, y *Jurydykcyami* tycze, tę sposobem *Insinuati* czynione być mają.

§. 160.

To zaś co stronom, albo Urzędom *Sądowi Szlacheckiemu* podległym *intymowane* będzie, to przez *Dekreta* od Prezesa y Sekretarza jednego podpisane, *expediować* się będzie.

§. 161.

Dekretacye, które nie są żadnym zwycaynym Wyrokiem, na wierzchu *Exhibitu* słowo w słowo tak, jak *expedycya* ułożona jest, wypisane, y od jednego Sekretarza

correspondentia cum officiis Circularibus, non solum manuteneatur, verum etiam eisdem *Officiis* per propriam *Instantiam* demandabitur, ut *Foro Nobilium* in Subsidium iustitiæ omni cum zelo ac promptitudine assistant, & in negotiis, in quibus a *Foro Nobilium* requisita essent, necessarias *informationes* præstent. Quod denique *correspondentiam cum Officiis circularibus*, tum etiam *Magistratibus* atque *Jurisdictionibus* concernit, ea forma *Insinuati* perficienda erit.

§. 160.

Quod partibus forte aut officiis *Foro Nobilium* subordinatis intimandum esset, id omne per modum *Decreti* a Præside & Secretario uno subsignandi expeditur.

§. 161.

Deliberata, (utpote quæ formales non sunt *sententiæ*) dorso *Exhibiti* de verbo ad verbum, ita nimirum, uti *expeditio* concepta est, inscribentur, & a Secretario

kretnarza podpisane bydz maia, na to iednak w tym razie pamietac nalezy, co w §. 352. *Powszechnego Sadowego Zbioru* wzgledem przycisnienia Urzedowej pieczy ostrzeżono iest.

§. 162.

Same zaś *Sentencye* od Prezesa y Sekretarza iednego podpisowane beda, y zawsze czyli w Kategorii *przepowiedniey* jakowego sporu, lub sprawie pryncypalney, albo w *Procesie* słownym, lub pisanim, czyli nakoniec po wysłuchanych podług porzadku Prawa stronach, lub zaocznie wypadać beda, jednymże kształtem ułożone bydz maia, a przeto wielorakie te WYROKOW na *Proces* słownie lub przez *Pisma* prowadzony mianowanie, y w podobnych razach dotąd zachodząca różnica zupełnie odtąd ustanie, a na to miały powszechny ten wyraz: *Sentencya* użyty będzie; do układania zaś tych przyłączona tu *Formuła* służyć ma:

FORMUŁA SENTENCYI.

Przez C. K. Szlachecki Sąd w Sprawie
Jerzego N. Pomoda z jedney, na przeciwko
Uro-

uno subsignabuntur. Id tamen circa ea probe observabitur, quod §^{pho} 352. *universalis iudicarii Codicis* de imprimendo officii sigillo cautum est.

§. 162.

Ipsae autem Sententiae a Praefide & Secretario uno subsignabuntur, five ea de litis alicujus *incidenti*, five de causa principali, super *processum* five verbalem, five scriptum, five denique partibus in juris ordine auditis, five in contumaciam decidendae sint, aequali semper forma ferentur. multiformis ergo illa, quae haecenus obtinebat, *sententiarum* in scriptum verbalemve *processum* latorum denominatio, atque similitum differentia penitus in posterum cessabit, horumque loco *universalis* hic terminus *Sententia* adhibebitur. Erunt vero *Sententiae* subjuncto isthic formulari adaptandae.

FORMULARE SENTENTIAE.

Per Cas. Reg. Nobilium Forum in causa
Georgii N. Actoris una, adversus Generosum
Pe-

Urodzonego Piotra de N. obżałowanego z drugiey strony względem domaganych przez Jerzego 1000. zł. po zakończonym pod dniem 20. Kwieciana 1784. Roku słownym Proceſſie (lub po inro ulacyi Aktow) naſtąpioney ſądzono ieſt: Iż Urodzony Piotr de N. Jerzemu N. domagane przez niego w połowie 12. Marca 1784. R. wydany 1000. złotych na ten czas zapłacić obowiązany będzie, jeżeli podług ofiarowanego przez ſiebie w odwodzie przez ſwiadki dokazu dowieſt nie potrafi, iż te 1000. złt. już w rzeczy ſamey zapłacił, na który koniec zwykły przez ſwiadki dokaz wprowadzać, y toż mianowanych w odwodzie ſwym ſwiadkom (wyjąwszy tylko iednego Wacława N.) z Michała N. Szczepana N., y Piotra N., z podanych zaś przez ſiebie do dokazu Artykułow (3. y 5. odrzuciwszy,) na 1. 2. 4. y 6. ſtawiać wolno mu ieſt; do Urodz. Piotra de N. jednak uależeć będzie dokaz ten, gdyby żadna ſtrona od tego Wyroku nie appellowała, przed upłynieniem 18. dnia do czasu intymacyi ninieyſzego Wyroku rachując tym pewniey wprowadzać, ile że inaczey pozwolony iemu ten dokaz za upadły poczytanym zoſtanie.

Tu

Petrum de N. Reum, altera ex parte, in puncto pratenſorum per Georgium N. 1000 florenorum ſuper terminatum ſub 20. Aprilis. 1784 Anni (verbalem proceſſum) ſeu (ſuper inrotulata ſub 20. Aprilis 1784. Anni acta) judicatur: Generoſum Petrum de N. Georgio N. pratenſos in libello ſuo 12. Martii 1784 Anno exhibito 1000 florenostum duntaxat ſolvere teneri, ſi ſcilicet is medio oblatae ab ipſo in exceptione ſua Probationis per Teſtes oſtendere nequiverit, ſe 1000 illos florenos revera jam ſolviſſe; quem in finem ordinariam ei probationem per teſtes inſtituere, & quidem ex nominatis in exceptione ſua teſtibus (Venceslao N. duntaxat arcendo), Michaelem N. Stephanum N. & Petrum N., e propoſitis vero a ſe probationis articulis (3to & 5to. rejeſtis), ſuper 1um, 2^{dum}, 4^{tum}, & 6^{tum}. articulum producere liberum eſſe; Generoſo tamen Petro de N. incumbere, probationem iſtam, ſiquidem a Sententia hac neutra pars appellat, antequam a die intimatae ipſi praſentis ſententiae 18us dies praeterlabatur, eo certius inſtituere, quod nimi-

rum

Tu nakoniec względem kosztów Prawnych, czyli tę od której strony powrócone, lub wzajemnie między sobą nadgrozdzone być mają? wzmiankę uczynić należy.

§. 163.

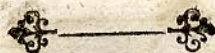
Wychodzące podług Zbioru Sądowego Edykta są:

1mo. Zwoływania *Edykt* względem ośmiartwego dla Wierzycielów zbiegu.

2^{oo}. *Edykt* do *subhaſtacyi*.

3^{tio}. *Edykt* przypozywający, którym obżałowany, (którego za C. K. Dziedzicznemi Kraiami bawiącego pomieszkanie nie wiadome iſt) pożywa ſię.

Gdy zaś zwoływania y pozwania *Edykta* w tychże ſamych prawie ſłowach ułożyć ſię dadzą, y! w tamtych tylko dłużnika, w tych zaś obżałowanego y powoda Imię, tudzież zamiar ſprawy y *Kuratora* przydanego Imię odmienić przychodzi, przeto aby niepotrzebnego oſzczędzić piſania, Formularze podług przyłączonego tu *modelu* wydrukowane będą,

rum ſecus conſeſſa ipſi probatio iſthac omnino pro perempta habenda ſit.

Hic denique ſub finem, litis etiam expenſarum utrum nimirum ea ab altera ſint parte refundendæ? aut compenſandæ? mentionem facere oportebit.

§. 163.

Exaranda in *codicis judicarii* conformitate *Edicta* ſunt,

1mo *Convocationis Edictum* occasione aperti *Creditorum concursus*,

2do *Subhaſtationis Edictum*,

3^{tio} *Citationis Edictum*, quo nimirum *Reus*, cujus extra *Caf. Reg. hæreditarias terras* degentis *domicilium* ignoratur, citandus eſt. Cum autem *convocationis & citationis edicta* iisdem fere ſemper verbis concipi poſſint, & in illis quidem obæratı duntaxat, in his autem *citati & actoris nomen*, *actionis* denique *objectum*, & *Curatoris* dati *nomen* mutandum veniat, ideo, ut ſuperflue parcatur ſcriptitationi, *formularia* ad ſubjunctum hic exemplum typis impreſſa comparare, iisque ea, quæ ad obvenientem particularem quemque *Cafum* apta

w których to co do zdarzonego jakowego przypadku stosowane y przyzwoite zdawać się będzie, w swoim mieyscu wyrazić należy. Sekretarz przeto *expedycyą* takową mający czynić, jeden z drukowanych tych Exemplarzow przedsięweźmie, y podług skonkludowanych przydatkow *expedycyą* ułoży, y one do przepisanego porządku innych *expedycyi* przystosuje.

FORMULARZ

Edyktu zwoływania.

Przez C. K. Szlachecki Sąd mocą niniejszego Edyktu wszystkim tym, do których należy, wiadomo się czyni: Od Sądu pozwolono jest, aby do ogólnie wszystkich w Cyrkule N. leżących tak ruchomych, jako y nieruchomych dobr N. zbieg Wierzycielom był otwarty, Niniejszemi przeto wszyscy, którzykolwiek y jakiegokolwiek na przeciw zadłużonego Prawo mieć rozumieją, obwieszczaią się, ażeby aż do - - - pretenzyc swoje przez wydanie zwykłego pozwu na przeciw postanowionego w Osobie - - - Kuratora Masy Konkursowej do tutejsze-

atque congrua videbuntur, suis passim locis inferere oportebit. Secretarius proinde *Expeditionem* antiquam peracturus unum ex impressis istis exemplaribus sumet, opeque *concluserum* additamentorum *expeditionem* concipiet, eamque ordine cæteris *expeditionibus* præscripto adaptabit.

FORMULARE

Convocationis Ediſti.

Per Cæs. Reg. Nobilium Forum medio Ediſti præſentis omnibus iis, quorum interest, notum redditur: A Iudicio concessum esse, quantum circa universa in Circulo N. sita tam mobilia, quam immobilia bona N. Concurſus Creditorum aperiatur. His proinde quolibet, qui ad formandam quampiam adversus obæratum prætenſionem jus se habere crederet, admoneri, ut usque - - - prætenſionem suam medio porrigendi adversus constitutum in persona - - - Curatorem Masse concurſualis, qualem processus ordinarii forma requirit, libelli ad Cæs. Reg. isthoc Nobilium Inſtructio univerſ. Q. Fo-

go Sądu Szlacheckiego tym pewniey podawali, y w tym nietylko rzetelność swoiey pretenfyi, ale też y Prawo, mocą którego w tey lub owey Klafie umiejsczonemi bydź żądaią okazali, ile że po upłynieniu przepisanego czasu nikt więcey słuchany nie będzie, y ci którzy do tego czasu z pretenfjami swemi do Sądu nie nadgłoszą się od wszystkich rzeczono-
nego dłużnika w Cyrkule N. znajdujących się dobr, bez żadnego wyięcia oddaleni zostaną, chociażby im lub Prawo do wspólnego porachunku służyło, lub rzeczy iakiey Prawem własności z Massy domagać się mogli, lub gdyby ich pretenfya na rzeczy iakiey nieruchomey do dłużnika należcey zabezpieczona była tak dalece, iż takowi Wierzyciele, gdyby co Massie winni byli, mimo tego iż im Prawo do nadgrózenia sobie, własności, lub zapisu służyć mogło, dług zapłacić powinni będą. Podług tego więc każdy ma sobie posłąpić y szkody uniknąć, gdyż w tym na C. K. Dziedziczne Kraie ustanowionych Praw przepis zachodzi.

Dan w Lwowie

MO-

Forum eo certius profitentur, inque libello isthoc non solum de liquiditate actionis suæ, sed etiam de jure, vi cuius in hac vel illa Classe collocari petat, valide doceat, quod nimirum secus post lapsum termini præfixi tempus nemo sit amplius audiendus, & ii, qui eoque prætensiones suas in Judicio non denunciaverint, quantum ad universa proxime nominati obærat in Provincia N. sita bona sine exceptione tum quoque sint præcludendi, si ipsis revera compensationis etiam jus competet, vel etiam rem jure dominii e massæ vindicandam haberent, vel denique actioni suæ per hypothecam rei immobilis ad obæratum spectantis cautum esset, adeo, ut hujusmodi Creditores, si forte massæ aliquid debeant non obstante quod ipsis alioquin competisset, compensationis, proprietatis vel hypothecæ jure debitum solvere teneantur. His igitur quilibet conformiter agito, sibi que a damno caveto. Hæc enim dicant sancitæ pro Cæs. Reg. hæreditariis terris leges.

Datum Leopoli. . . .

Q 2

FOR.

MODEL EDYKTU

Którym się obżałowany przypożywa podług §. 391. Zbioru Sądowego.

Od C. K. Szlacheckiego Sądu mocą niniejszego Edyktu N. do wiadomości się podaje: iż do tegoż Sądu N. względem - - - żalobę podał, y o pomoc Sądową podług wymiaru sprawiedliwości dopraszał się

Gdy zaś Sąd niniejszy dla niewiadomego jego miejsca pomieszkania, a może y w C. K. Dziedzicznych Kraiach niebytności, jemuż N. tuteyszego Adwokata N. do zastąpienia na jegoż niebezpieczeństwo y kosztu jako Kuratora wyznaczył, z którym podana żaloba podług przepisu na C. K. Kraie ustanowionego Sądowego Zbioru wprowadzona y rozrządzona będzie, przeto tenże N. tym końcem niniejszym Edyktem napomina się, aby lub sam w czasie jeszcze przyzwoitym stawił się, albo Kuratorowi poſtanowionemu, jeżeliby jakie miał prawa swego wsparcia, w należytych czasie przestął, albowiż na koniec innego Mandataryusza poſtawiał, y Sądowi temuż mianował, y wszelkich przyzwoitych prawnych użył środków, które-

FORMULARE EDICTI,

quo Reus citatur, conformiter ad 391.
§. Codicis judicarii.

Nomine Cæs. Reg. Nobilium Fori N. medio præſentis Edicti hiſce inſinuat, quod nimirum

ad Forum hocce N. adverſus eum in Cauſa - - - libellum porrexerit, judiciique opem, quoad id juſtitia exigit, imploraverit.

Cum autem Forum hocce ob ignotum ejus habitationis locum, vel plane a Cæs. Reg. hæreditariis terris abſentiam ipſi N. hic loci degentem Advocatum N. ipſius periculo & impendio qua Curatorem conſtituerit, quocum etiam liſ conſeſtata in conformitate præſcripti pro Cæs. Reg. hæreditariis terris Judiciarii Codicis agitabitur, atque etiam terminabitur, ideo iſ hiſce finem in eum admonetur, ut tempore adhuc opportuno ipſe compareat, vel Curatori dato, ſi quæ forte haberet, juris ſui adminicula tempeſtively transmittat, vel denique alium quempiam Mandatarium conſtituat, Foroque huic denominet, & pro ordine præſcripto ea juris adhibeat media, quæ ad ſui deſenſionem

które by dla swojej obrony najskuteczniejsze być rozumiał, inaczey następujące z swego ociągania się skutki, sam sobie przypisać będzie powinien, gdyż tak przepisane na C. K. Dziedziczne Kraje Prawa mieć chcą. Dan w Lwowie . . .

§. 164.

W Edyktach zaś do subhastacyi, ponieważ zamiar subhastacyi obzerniey ma być wypisany, stosując się zupełnie do Przepisu Zbioru Sądowego zachodzące okoliczności wyrażone być mają, y zawsze od Sekretarza takowe Edykta w zupełnym swym ciągu ułożone, y aczkolwiek Pisane zawsze iednak kształtem Edyktom właściwym w Kancellaryi expedyowane będą.

§. 165.

Edykta Prezes y dwóch Konfiliarzow podpisywać mają, które w tych miejscach, gdzie dotąd był zwyczaj wywieszane będą, y tylekroć expediować się powinny, ile razy one wywieszać potrzeba, powinien także takowy Edykt trzema osobnemi razami w Gazetach publicznych być ogłoszony.

§. 166.

maxime efficacia esse judicaverit, utpote quod secus adversæ fors cunctationis suæ sequelæ sibi met ipsi sint imputandæ.

Ita enim sanciunt præscriptæ pro Cæs. Reg. hæreditariis terris leges. Datum Leopoli . . .

§. 164.

Subhastationis econtra Edicta, siquidem in his subhastationis quidem objectum prolixius sit describendum in Codicis vero Judicarii circa eadem quam exactissime observandi conformitate iisdem plures etiam circumstantiæ inferendæ sint, singulis in casibus a Secretario per extensum erunt concipiendæ, manuque scribendæ, semper tamen in forma Edicti congrua, in ipsa erunt Cancellaria expediendæ.

§. 165.

Edicta a Præfide & duobus sunt Consiliariis subsignanda, in iisdem locis, quibus hætenus usus vigeat, in posterum quoque affigenda, atque adeo toties expedienda, quoties erunt affigenda. Edictum porro quodlibet tribus separatis vicibus in publicis Novellis promulgandum erit.

§. 166.

Expedycya zupełnie gotowa *Expedytorem* ile można nayprędzey odsyłana będzie.

ROZDZIAŁ XVII.

O *mygotowaniu* y *intymowaniu* *Expedycyi*.

§. 167.

Jak tylko *approbowana* od Prezesa *expedycya* rąk *Expedytora* dojdzie, natychmiast dzień, którego do *expedycyi* przysła, na boku wyrazi, y z *Taxatorem* w tey mierze tym końcem porozumi się, aby y ow ilkość *taxy* Sądowej podług *Porządku tax* należącey, także na boku wyzna-
czył.

§. 168.

Gdyby *Expedytor* z okoliczności napisanej przez *taxtora* *taxy* iakową znalazł wątpliwość, ma się z tym *Taxatorowi* utworzyć, y z nim wraz zgodnie zachodzić mogącą omyłkę stosując się do *Porządku*

§. 166.

Expeditio plene jam approbata *Expeditori*, quam fieri potest, citissime tradetur.

CAPUT XVII.

De exarandis atque consignandis Expeditionibus.

§. 167.

Quamprimum approbata a Præside *Expeditio* quædam in manus *Expeditoris* pervenerit, hic diem, quo ea in *Expedituram* venerat, ad latus illico adnotabit, remque cum *Taxatore* eum in finem conferet, ut quantum *judicialis Taxæ* pro ea juxta *Ordinem Taxarum* deponendæ ad latus ejus adscribat.

§. 168.

Si forte *Expeditor* circa adscriptam a *Taxatore* *Taxam* quidpiam animadvertendum haberet, de eo *Taxatorem* illico monebit, uterque autem operam dabit, ut erratum forte juxta præscriptum *Ordinem*

rzędu tax poprawić, iezeliby zaś w swoim zdaniu zgodzić się niemogli, rzecz ta do rozwiązania *Kamerze* podana będzie, do której wszystkie względem *tax* nadarzające się wątpliwości należą.

§. 169.

Do *Expedytora* także należy przepisywania *expedycyi* w Kancellaryi pilnować. Dla czego *Kancellisci* codziennie zrana od 8. aż do 12., po południu zaś od 3. aż do 6. godziny w Kancellaryi bawić, y zlecone sobie od *Expedytora* robotę bez ociągania się sprawować będą. W dni jednak świąteczne dość będzie, gdy trzech tylko w Kancellaryi zostanie się, których *Expedytor* Koleją podług swego zdania wyznaczać ma.

Podobnież iak długo posiedzenie Sądowe trwa dwóch zawsze *Kancellistom*, a gdy wielość roboty zachodzi, tyle ile potrzeba będzie, nad przepisane nawet wyżej godziny w Kancellaryi zostaną, y przydłuższe roboty podobnież koleino podług umiarkowania *Expedytora* załatwiać będą.

§. 170.

Taxarum de plano emendetur. Quodsi vero inter eos nequaquam bene conveniet, res decidenda ad *Cameram* deferretur, utpote quod omnia circa *Taxas* quomodocunque obvenientia dubia ad eandem spectent.

§. 169.

Expedito denique curabit, ut *expeditionum* exaratio in Cancellaria omnino peragatur. Hunc in finem *Cancellistæ* quotidie mane quidem ab hora 8va usque ad 12^{am}, a meridie autem a 3ta usque ad 6^{am} horam in Cancellaria aderunt, demandandasque sibi ab *Expeditore* operas citra cunctationem conficient. Ferialibus tamen diebus tres eorum in Cancellaria adesse sufficiet, eos nimirum, quos *Expedito* per vices æquales pro arbitrio delegerit.

Pari ratione dum *Senatus* durat duo semper *Cancellistæ*, negotiorum vero copia nimium subinde excrecente, tot, quot necessarii fuerint, ultra præfinitas etiam superius horas in Cancellaria manebunt, operasque istas paulo longiores itidem per æqua-

§. 170.

Expedycye już przepisane, jeżeli te podług §fu 151. od samego są *Referenta* ułożone, albo są zwyczajne *Sentencye*, sam, który pisał *Kancellista* z *Expedytorem* inne zaś mniejszey wagi z *Registrantem* z oryginalnym *Konceptem* uważnie zkonfrontują, zaśle iakowe w pisaniu omyłki poprawią, y ku końcowi każdego pisma na boku na znak nastąpnego *Kollacyonowania* literę C. przytaczają.

§. 171.

Ma się także starać *Expedytor* aby *expedycyi* podpis podług przepisu §fu 157. y następujących był skutkowany.

§. 172.

Koncept expedycyi natychmiast po nastąpnym *Kollacyonowaniu* w *Registraturze* będzie zatrzymany, a gdy dzień położenia teyże *expedycyi* od *Kancellaryi* sługi doniesiony, y od *Registratora* zapisany zostanie, do *Aktow* złożony być ma.

§. 173.

æquales pro *Expeditoris* arbitrio constitutendas vices conficient.

§. 170.

Ex *expeditionibus* jam descriptis illas quidem, quæ ad mentem §. 151. ab ipso sunt *Referente* conceptæ, aut formales plane sunt *sententiæ*, ipse, qui eam scripsit *Cancellista*, & *Expeditor*, reliquas vero minoris momenti idem *Cancellista* & unus *Registrans* cum originali eorum concepto attente conferent, si quæ forte subrepsissent calami errores, emendabunt, & in signum *Collationis* revera factæ ad cujuslibet apographi marginem litterarum C) adjungent.

§. 171.

Curabit denique *Expeditor*, ut *Expeditionum* subsignatio ad præscriptum §^{ph} 157^{mi} & sequentes omnino absolvatur.

§. 172.

Conceptus Expeditionis illico post factam *Collationem* in *Registratura* erit detinendus, & postquam ei indicatus fuerit ab *Apparitore* intimationis factæ dies, eundemque etiam *Registrans* inscripserit, reponendus erit.

§. 173.

§. 173.

Intymacia *expedycyi*, do których należy Sądow y stron, przez jednego przysięęłego sługę Kancellaryi (któremu codziennie *Expedytor* wypis wszystkich danych do intymowania *expedycyi* do rąk odda, y w tymże tak mianowanie *expedycyi*, iako y gdzie ma bydź intymowana, wyrazić powinien) następującym sposobem uskutecznioma bydź ma.

a) Co do którego Kraiowego Urzędu należeć będzie, do Protokołu *exhibitorum* tegoż oddane zostanie.

b) Co za *Provincye* przez Poczty przesyłano będzie? sługa Kancellaryi w tym razie o świadectwo Urzędowe u Poczty dopomni się.

c) Nakoniec, co się frontyczne, tym w prawdzie sługa Kancellaryi podług przepisu XXXVI. Rozdziału *Zbioru Sądowego* intymować będzie, starać się iednak ma, aby w dziennym jego arkuszu przy liczbie *expedycyi*, którą intymuje, odbierający na dowod tegoż: własnym Imienia podpisem nastąpione sobie oddanie potwierdził.

§. 174.

§. 173.

Expeditionum intimatio ad ea, quo spectant, *Fora*, aut partes per juratum quendam *Apparitorem* (cui quotidie in folio per medium fracto, consignatio omnium ei pro intimatione traditarum *expeditionum* ab *Expeditore* in manus danda, atque in hac consignatione *Expeditionis* denominatio, & quo ea intimanda sit? adnotandum erit) & quidem sequenti ratione peragetur:

a) quod ad hujas quoddam *Forum* spectabit, ad *Exhibitorum* ejusdem *fori* Protocolum exhibebitur,

b) quod extra fines *Provinciae*, atque adeo publici cursus medio exarandum est, de eo rite tradito *Apparitor* sibi officii *Postarum Reversales* edi faciet,

c) denique quod partibus intimandum veniet, id quidem *Apparitor* ad Normam *Codiciis judiciarii Capite XXXVI.* praescriptam intimabit; curabit tamen, ut ad diurnum suum folium juxta Numerum ejus, de qua agitur *Expeditionis*, is ipse, cui *Expeditio* traditur, in signum factae intimationis nomen suum propria manu adscribat.

§. 174.

§. 174.

Na zaiutrz każdy sługa Kancellaryi powinien *Expedytorowi* z nastąpionych *intymacyi* zdać sprawę, a gdyby co *intymować* opuścił z tego usprawiedliwić się; *Expedytor* zaś to, co pozostało, do następującego dnia arkusza wciągnie, dzień nastąpioney *intymacyi* *Registrantom* zapisać, y oddane od usługi kancellaryi dzienne Arkusze w *Registraturze* zachować zaleci.

§. 175.

Miedzy postanowionemi sługami kancellaryi *Expeditores* z taką równością y na przemiany pracę dzielić ma, izby y Sądowe obrady, iak długo trwają, zawsze w usługę Kancellaryi za Izbą Sądową opatrzone, y przesyłania do Prezydentow, y *Expedytury*, tudzież oddawanie, y odbieranie z Poczty, na koniec *intymacye* podług możności dopełniane bydz mogły.

§. 174.

Die altero *Apparitor* quilibet *Expeditori* de peractis a se consignationibus rationes reddet; si quid intimare neglexisset, justam neglecti causam adferet; *Expeditores* vero id, quod emanat, ad sequentis diei folium referet: diem peractae intimationis ad consignatas jam *Expeditiones* per *Registrantes* adscribi, reddita vero ab *Apparitore* diurna folia in *Registratura* recondi faciet.

§. 175.

Expeditores inter plures, qui constituti sunt *Apparitores*, operas per vices, & quidem æqua lance ita distribuet, ut scilicet unus eorum dum senatus durat, propter ipsum *senaculum* continuo præsto sit: ad Præsidem & Consiliarios, nec non in *Expedituram* rite omnia perferantur, alia quidem ad publicum cursum deferantur, alia vero inde adferantur, & denique intimationes omnes quam fieri potest citissime peragantur.

ROZDZIAŁ XVIII.

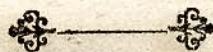
O zachowywaniu Aktow, y właściwym Registratury Ustawieniu.

§. 176.

*A*akta w Registraturze w oddzielonych arkuszowych plikach zachowywane będą, *fascykuly* podług materyi układac, każdą sztukę zaś z wierzchu liczbą tego pliku, do którego należy, y podług której w tymże pliku umieszczona jest, oznaczać należy. Jeżeli złożone *exhibitum* więcej *Allegatum* w sobie zamyka, każde *Allegatum* też samą liczbą oznaczone być ma, która *exhibitowi* właściwa jest, a prócz tego na pryncypalnym *Exhibitum* wyrażono będzie, ile *exhibitum* w nim się zawiera.

§. 177.

Vota Referentum y *expedycje* takową liczbą oznaczać trzeba, iakową samę *exhibita* w Protokole *exhibitorum* są oznaczone, y do każdego *votum* należący do

CAPUT XVIII.

De Conservatione Actorum, & de genuina Registraturæ constitutione.

§. 176.

*A*cta in Registratura per separatos in folio fasciculos asservabuntur. Fasciculi pro matieriarum diversitate separabuntur. Unum quodque autem asservandum documentum in tergo, primum fasciculi illius ad quem pertinet, deinde vero eo etiam N^{ro}, quo in fasciculum concernentem conditur, signandum erit. Si depositum in Registratura *Exhibitum* quoddam plura in se contineat allegata, quodlibet allegatum eo N^{ro}, quo *Exhibitum* consignabatur, signandum, præterea vero *Exhibito* principali adnotandum erit, quotnam cum allegatis repositum fuerit.

§. 177.

Vota Referentium, & Expeditiones iisduntaxat N^{ris}. signare oportebit, quibus ipsa *Exhibita* in Protocollo *Exhibitorum* sunt notata. Cuilibet autem *Votum* aliquod

do niego arkusz *expedycyi* przyłączony byź ma; Wszystkie inne *Registratury Akta* w pliki, porządkiem tym, iak nadeszły układane będą.

§. 178.

Strzedz się potrzeba, aby *pliki* do takiezy nie dochodziły wielkości, iżby prawie nieporuszonymi się stały. Dla czego *Akta* na więcej iednąż liczbą oznaczonych *plikow* rozłożyć, a na wierzchu wyrazić potrzeba, od którezy, y do którezy liczby *Akta*, plik ten, lub ów, w sobie zamyka.

§. 179.

Na powszechne ogłoszenia, y przepisy (*Generalia & Normalia*) właściwa Książka z dokładnym Regeſtrem trzymana będzie, w Książce wszystkie wyſzłe powszechne Praw przepisy wpisywać, w Regeſtr zaś zamiar onych porządkiem *Alfabetu* wciągać należy. Dla innych wszystkich *Registratury Aktow* iedna powszechna trzymana Książka *Repertorium* zwana, w które *Akta* nietylko, podług imienia

Stron

continenti *philuræ* ipsa etiam ad eam spectans *Expediſio* adcludenda erit. Omnia reliqua *Registratualia acta* in fasciculos ordine chronologico, prouti nimirum alia post alia obvenere, erunt componenda.

§. 178.

Cavendum, ne fasciculi in immobilem plane molem excrescant, ne itaque hoc fiat, *acta* in plures eodem omnes N^{ro}. signatos fasciculos disponere oportebit, foris autem probe adnotare, a quo nimirum N^{ro}. & ad quem usque, *acta* fasciculus hic illeve contineat.

§. 179.

Pro *generalibus* atque *Nomalibus* peculiaris quidam *Codex* cum Indice accurato habebitur. *Codici* omnia *Normalia* inscribentur; in Indicem vero argumenta seu objecta eorum ordine alphabetico inferentur. Omnibus reliquis *Registratualibus* actis idem atque commune erit *Repertorium*, idque non tantum pro nomine partium, quas acta concernunt, sed pro negotiorum etiam objecto, alphabetico æque ordine

R 3

in-

Stron do których stosują się, ale także podług zamiaru interesów porządkiem *Alfabetu* wciągane będą. Gdyby zaś do iedney strony, albo do iednego interesu więcej *Aktów* ściągano się, na ten czas albo przy tychże stronach, lub przy tym interesie liczby *Aktów* wszystkich *Registratury* do tegoż zamiaru dążących ciągłym porządkiem zapisane będą. Y przy każdej *Rubryce* mieysce dość obszerna zostawiać potrzeba, ażeby takowe wszystkie liczby pomieścić można. Ażeby zaś *Repertorium* przez swoją wielkość do używania trudnym nie stawało się, na każdą literę dwa osobne *terniony* oddzielić, y w iednym z tych *Rubryki* podług imion stron, w drugim zaś podług zamiaru sprawy zapisywać należy.

§. 180.

Akta z *Registratury* Prezesowi tylko y *Konfylarzom*, gdyby onych żądali (y to ieszcze *Konfylarzom* na ten czas, gdy albo powszechny przepis w sobie zawierają, albo z zleconym im *Referatem* związek iaki-mają) wydawane będą: inaczej

instituendum. Quodsi ad unam eandemque partem, vel ad unum idemque negotium plura simul Registratualia acta relationem habeant, tum seu juxta partes easdem, seu juxta id, de quo agitur, causæ objectum, omnes illuc pertinentes Registratualium actorum *N^{ti}* in serie continua adscribentur. Ad unamquamque proinde *Rubricam* spatium sat amplum reliquisse oportebit, quo nimirum iis omnes sensim *N^{ti}* adjici possint. Ne autem *Repertorium* isthoc in immensam plane molem excrescat, literæ cuilibet duos separatos *Terniones* destinare, & in horum unum *Rubricas* pro nomine *Partium*, in alterum autem pro causæ objecto inscribere oportebit.

§. 180.

Acta e *Registratura* *Præsidi* duntaxat & *Consiliariis*, si nimirum ea petierint, & *Consiliariis* quidem ea tantum, quæ vel *Normale* aliquod continent, vel cum aliquo sibi olim demandato *Referatu* connexionem habent, exhibebun-

czy bez otrzymanego pozwolenia ani najmniejsza sztuka z Registratury wydana być ma.

§. 181.

Gdy Prezesowi albo któremu z Konfiliarzów co z Registratury wydano będzie, natychmiast do *pliku*, z którego co wydano jeden arkusz przydany być ma, na którym zapisano będzie, komu, y którego dnia wydanie *Aktów* nastąpiło? po których powróceniu takowy arkusz zniszczony być ma. Prezes zaś albo Konfiliarz na wydane w szczególności sobie *Akta Revers* da; inna także Książka trzymana będzie, a to dla wpisywania wiernego wydawanych z Registratury *Aktów*, które Registrator od czasu do czasu przejrzeć, y po wyjściu każdego Miesiąca względem znajdujących się u Konfiliarza Registratury *Aktów* wypis z wyrażeniem dnia, którego wydanie nastąpiło, Prezesowi podać powinien, aby tenże na pierwszej obradzie Sądowej przyczyny zatrzymania dochodził, y gdyby
żadna

buntur. Secus vero citra obtentam ad id facultatem ne minimum quidem Registraturæ fragmentum cuiquam extradendum.

§. 181.

Siquidem Præsidi aut e Consiliariis alicui, quidpiam e Registratura traditum fuerit, in fasciculum illum, ex quo illud excerptum est, peculiaris quædam philura immittenda, huicque inscribendum erit, ad quem? & quo sub dato quidpiam traditum fuerit? Hæc demum philura, postquam edita fragmenta iterum fuerint restituta, tollenda erit, atque abroganda. Porro Præses aut Consiliarius de actis iis, quæ quilibet peculiariter desumpserit, *Reversales* dabit. *Album* etiam quoddam peculiare servabitur, in quo illud, si quid extraditum fuerit, fideliter referetur. Idem vero *Album* Registrator statis temporibus perveſtigabit, & post mensis cujuslibet decursum Præsidi editorum huic illive Consiliario Registratualium actorum scriptam (quæ diem editi hujus illiusve fragmenti contineat) exhibebit consignationem, quo nimirum Præses ad proximam Sessionem detentionis causas

żadna nie zachodziła do nie ódwłocznego powrócenia przycisnąć.

§. 182.

Podobnież y Sekretarzom do ich *expedycyi* stosujące się *Akta* bez wiadomości Prezesa za zachowaniem wyżej wyrażoney ostróżności wydać wolno, prócz tych zaś żadney inney Sądowej Osobie, a tym bardziej komu obcemu bez wiadomości y zezwolenia Prezesa *Akta* nawet prezierać pozwolono nie będzie.

§. 183.

Sądy Szlacheckie na końcu każdego Roku stan wszystkiey przez cały bieg Roku załatwioney roboty, w porządku na to sporządzoney *Tabelli* ułożą, w którey.

a) Wielość liczb podług różnych interesów zasłanych.

b) Wiele *Referent* każdy spraw wygotował? y na koniec

c)

cognoscere, & si nulla gravior subverfaretur ratio, quam celerrimam eorum restitutionem, adurgere possit.

§. 182.

Pari ratione ipsis etiam Secretariis ad *Expeditiones* ipsorum quoquomodo spectantia *acta* etiam infcio Præside, (adhibita tamen, quæ superius exposita est, cautela) e Registratura edentur. Præterea vero nulli *alii fori Individuo*, multoque minus peregrino cuiquam, (quin Præsides id sciat, diserteque admittat), *acta* hujusmodi vel inspicere permittetur.

§. 183.

Forum Nobilium sub anni cujuslibet finem omnium ad se per decursum anni elaboratorum genuinum statum medio conficiendæ finem in eum formalis *Tabellæ* conspiciendum proponet. In eam vero *Tabellam*

a) Quot nam pro diversis negotiorum objectis in quolibet negotio N^{ri} obvenierint?

b) Quot nam *Referens* quilibet causas elaboraverit? & denique

c)

c) Pozostałe ieszcze *exhibita* wpisać, y przy nich *Referentom* u których pozostały, wyrazić, przyczynę oraz opóźnienia wier- nie opisać trzeba; Takowy wypis Pre- zes do C. K. *Appellacyinego* Sądu prze- fzle, y razem lub o szczególnieyszych kazdey z subordynowanych sobie Osob zasługach, albo też iakich ważnieyszey wagi zachodzących ułomnościach odda- liwszy swoy umysł od wszelkiey przychyl- ności, lub nienawiści wiernie, y sumien- nie tak, iakby przed Bogiem y Monarchą w ten moment stawił się, przełoży.

§. 184.

Prócz tego co Kwartał zaległych u *Referentom* inrotulowanych *Processow* wy- pis do C. K. *Appellacyi* przesłany będzie, w którym Imię *Referenta*, y przyczyny zatrzymanego *Referatu* wyrażone byćz- maia.

§. 185.

Prezes iednemu z Konfiliarzow dozor- nad *Registraturą* y *Kancellaryą* zaleci, któ- ry w nie pewnych czasach tamże nadcho- dzić

c) Nondum adhuc fors decisa quædam *Exhibita* inscribentur. Circa hæc autem posteriora *Referentis* quoque illius, apud quem hærent, nomen una & causa deten- ti *Exhibiti* indicabitur. Statum istum Præ- ses ad Cæs. Reg. *Appellationis Forum* submittet, unaque seu singularia hujus illi- usve e subordinatis sibi *Individuis* merita, seu vero, siqui forte huic illive jure impu- tari possent gravioris momenti defectus, semoto omni seu favoris, seu odii affectu fideliter ac pro conscientia, (ita nimirum, ut id coram Deo & Principe tuto se susti- nere posse crediderit,) exponet.

§. 184.

Trimestri porro quolibet, apud *Refe- rentes* forte hærentium inrotulorum *Processuum* genuina consignatio ad Cæs. Reg. *Appellationis Forum* submittetur, unaque nomen *Referentis*, & rationes detenti *Pro- cessus* ubique adjicientur.

§. 185.

Præses inspectionem *Registraturæ* at- que *Concellariæ* uni alterive *Consiliario* speciatim demandabit, isque temporibus in

dzić, y czyli równość w wydzieleniu Robot, y należyta co do przepisaney *manipulacyi* dokładność zachowuie się? docho-
dzić, odkryte iakie przeszkody donosić,
y środki do ich zniesienia podawać
będzie.

K O N I E C.

Objaśnienie omyłki na Karcie 12. pod §. 5.

Słowa: *do takowey zaś Sessyi 8. Kon-*
syliarzom, y Sekretarzom delegowani by-
maia, (jako przez szczerą omyłkę pióra
przepisującego popełnioną, napisaną) wca-
le uważaną by-*dz* nie maia, gdy zawsze do
osądzenia finalnego spraw wszystkich na
4. Konfilyliarzach, y iednym Prezesie do-
fyc by-*dz* ma.

ZE-

incertis tam in unam, quam in alteram ir-
rumpet; atque num æqualitas in operis di-
stribuendis, debitaque in observatione præ-
scriptæ manipulationis exactitudo adhibea-
tur? explorabit, detegendosque forte de-
fectus formaliter referet, & media deni-
que ad eos tollendos proponet.

F I N I S.

Dilucidatio erroris ad Fol. 13. §. 5.

Verba: *Ad hujusmodi tamen Sessionem*
Consiliarii 8 & Secretarii 2 delegentur; plane
pro nullis habenda, ac minime (tanquam ex
irrupto mundantis errore calami apposita)
sint reflectenda, cum semper pro deciden-
dis finaliter causis 4 Consiliarii, & unus Præ-
ses sufficient.

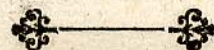
IN-

Z e b r a n i e.

	Pag.
Rozdział I. O właściwym Sądzie Szlacheckiego ustanowieniu.....	4
Rozdział II. O podawaniu <i>Exhibitów</i> , y o Protokole <i>Exhibitorum</i>	16
Rozdział III. O wydzieleniu <i>Exhibitów</i> na <i>Referentów</i>	34
Rozdział IV. O wygotowaniu <i>exhibitów</i> do przyszłego <i>Referatu</i>	46
Rozdział V. O <i>Referacie exhibitów</i> roztrząsaniu, y sądzeniu.....	66
Rozdział VI. O sposobie <i>Odwodu</i> w sprawach Słownych.....	88
Rozdział VII. O sposobie wprowadzania ustnie sprawy.....	92
Rozdział VIII. Jak przy zdarzonych przysięgach powinno się postąpić?.....	100
Rozdział IX. O sposobie odbierania zeznania świadków.....	116
Rozdział X. O sposobie <i>Inrotulacyi Aktów</i>	120
Rozdział XI. O sposobie postępowania z Sądowymi składami.....	128
Rozdział XII. O sposobie postępowania w spisaniu pozostałego majątku.....	144
Rozdział XIII. O sposobie postępowania w sprawach <i>Pupillarnych</i>	180
Rozdział XIV. O sposobie postępowania w sprawach rachunkowych.....	196

Roz-

I n d e x.

	Pag.
CAPUT I. de propria <i>Fori Nobilium</i> institutione	5
CAPUT II. de porrigendis <i>exhibitis</i> & de <i>Protocöllo exhibitorum</i>	17
CAPUT III. de <i>exhibitorum</i> ad <i>Referentes</i> con-signatione.....	35
CAPUT IV. de <i>exhibitorum</i> ad futurum <i>Referatum</i> elaboratione.....	47
CAPUT V. de <i>exhibitorum Referatu</i> , de deliberatione, item atque decisione.....	67
CAPUT VI. de modo excipiendæ petitionis verbalis.....	89
CAPUT VII. de <i>Processus verbalis</i> instituenti modo.....	93
CAPUT VIII. Quomodo circa <i>Juramenta</i> procedendum?.....	101
CAPUT IX. de modo excipiendi depositiones testium.....	117
CAPUT X. de modo <i>inrotulandi acta</i>	121
CAPUT XI. de modo procedendi circa <i>Judicialia deposita</i>	129
CAPUT XII. de modo pertractandarum <i>substantiarum</i>	145
CAPUT XIII. de modo procedendi in causis <i>Pupillorum</i>	181
CAPUT XIV. de modo procedendi in causis <i>rationum</i>	197
<i>Instructio universa.</i> S	Ca-

	Pag.
Rozdział XV. O trzymaniu Protokolu....	216
Rozdział XVI. O <i>expedycyi</i> ostatecznego ułożenia <i>Conclusi</i>	222
Rozdział XVII. O wygotowaniu, y Inty- mowaniu <i>Expedycyi</i>	248
Rozdział XVIII. O zachowaniu <i>Aktow</i> , y właściwym Registratury ustanowieniu....	258

	Pag.
CAPUT XV. de curando Protocollo.....	217
CAPUT XVI. de Expeditione <i>conclusi</i>	223
CAPUT XVII. de exarandis atque consignan- dis <i>expeditionibus</i>	249
CAPUT XVIII. de conservatione actorum & de genuina Registraturarum constitutione..	259
